

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

2 Ιουλίου 2026

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 4030

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 161876

Αντικατάσταση της υπ' αρ. 39443/12.02.2025 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Πλαίσιο εφαρμογής των παρεμβάσεων Π3-77-4.1 "Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)" του ΣΣ ΚΑΠ» (Β' 770).

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ -
ΚΑΙ Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Του ν. 4914/2022 «Διαχείριση, έλεγχος και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, σύσταση Ανώνυμης Εταιρείας "Εθνικό Μητρώο Νεοφυών Επιχειρήσεων Α.Ε." και άλλες διατάξεις» (Α' 61) και ιδίως της παρ. 32 του άρθρου 63,

β) του άρθρου 90 του Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και κυβερνητικά όργανα (π.δ. 63/2005, Α' 98), όπως διατηρήθηκε σε ισχύ με την π.ερ. 22 του άρθρου 119 του ν. 4622/2019 (Α' 133),

γ) του ν. 4336/2015 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» (Α' 94),

δ) του ν. 4622/2019 «Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης» (Α' 133),

ε) του ν. 4276/2014 «Απλούστευση διαδικασιών λειτουργίας τουριστικών επιχειρήσεων και τουριστικών υποδομών, ειδικές μορφές τουρισμού και άλλες διατάξεις» (Α' 155),

στ) του ν. 4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147), καθώς και τις εγκυκλίους της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ) για την υλοποίησή του,

ζ) του ν. 4782/2021 «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγεία» (Α' 36),

η) του ν. 4488/2017 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις» (Α' 137) και συγκεκριμένα των άρθρων 39 και 40,

θ) του ν. 4624/2019 «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις» (Α' 137),

ι) του Μέρους Γ, και ιδίως των άρθρων 63,67,78 και 79 αυτού, του ν. 5264/2025 «Νέο Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, μεταφορά Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων και λοιπές διατάξεις» (Α' 239).

2. Τους Κανονισμούς και τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

α) Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Ιουνίου 2021 για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων, και ειδικότερα τα άρθρα 29-34 αυτού.

β) Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 2021 σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) 1305/2013 και (ΕΕ) 1307/2013.

γ) Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 2ας Δεκεμβρίου 2021 σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) 1306/2013.

δ) Τον Κανονισμό (ΕΕ) 229/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 2013, σχετικά με τον καθορισμό ειδικών μέτρων για τη γεωργία στα μικρά νησιά του Αιγαίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1405/2006 του Συμβουλίου.

ε) Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2023/2831 της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

στ) Τον Κανονισμό (ΕΕ) 651/2014 (ΕΕ L 187 της 26.6.2014) της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης.

ζ) Τον Κανονισμό (ΕΕ) 2022/2472 της Επιτροπής της 14ης Δεκεμβρίου 2022 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων στους τομείς της γεωργίας και δασοκομίας και σε αγροτικές περιοχές συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

η) Την Ανακοίνωση της Επιτροπής («Notion of Aid») σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου 107 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01).

3. Την υπό στοιχεία C (2022) 8270 final/21.11.2022 εκτελεστική απόφαση της Επιτροπής για την έγκριση του στρατηγικού σχεδίου της Ελλάδας για την ΚΓΠ 2023-2027 για ενωσιακή στήριξη που χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης.

4. Την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές για τις ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα» (2021/C 153/01) για τον περιφερειακό χάρτη, όπως ισχύει σύμφωνα με την Απόφαση C(2023) 6801 final της Επιτροπής.

5. Το π.δ. 97/2017 «Οργανισμός Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων» (Α' 138).

6. Το π.δ. 17/2026 «Διορισμός Υπουργών και Υφυπουργών» (Α' 55).

7. Το π.δ. 40/2021 «Μεταφορά υπηρεσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ Υπουργείων και Γενικών Γραμματειών, σύσταση και μετονομασία Γενικών Γραμματειών» (Α' 100).

8. Την υπ' αρ. 191619/15.07.2025 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Ανάθεση καθηκόντων Γενικής Γραμματέως Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων», με την οποία διορίζεται η Αργυρώ Ζέρβα του Χρήστου, Γενική Γραμματέας Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, με βαθμό 1ο της κατηγορίας ειδικών θέσεων (Υ.Ο.Δ.Δ. 873).

9. Την υπ' αρ. 2618/13.10.2022 κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Διάρθρωση και αρμοδιότητες των Ειδικών Υπηρεσιών του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) 2023-2027» (Β' 5375).

10. Την υπ' αρ. 2648/31.10.2024 απόφαση ανάθεσης καθηκόντων στις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) ως Ενδιάμεσους Φορείς.

11. Την υπ' αρ. 2450/11.10.2024 απόφαση ανάθεσης καθηκόντων της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (ΕΥΔ) ΣΣ ΚΑΠ στις Ειδικές Υπηρεσίες (ΕΥ) στις Περιφέρειες ως Ενδιάμεσους Φορείς.

12. Την υπ' αρ. 2097/10.11.2023 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Έγκριση προγραμμάτων τοπικών στρατηγικών LEADER/ΤΑΠΤΟΚ στο πλαίσιο της υπ' αρ. 2545/10.10.2022 απόφασης

του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων "Πρόσκληση υποβολής προτάσεων για την επιλογή στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων στο πλαίσιο της παρέμβασης Π3-77-4.1 «ΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΣΩ ΤΟΥ LEADER (ΤΑΠΤοΚ - ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ)» του Στρατηγικού Σχεδίου της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023 - 2027" (Β' 5361), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, και κατανομή πιστώσεων Δημόσιας Δαπάνης» (Β' 6539).

13. Την υπ' αρ. 1040/28.03.2023 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων «Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ) Άμεσων Ενισχύσεων ΣΣ ΚΑΠ» (Β' 2179).

14. Την υπ' αρ. 39443/12.02.2025 υπουργική απόφαση «Πλαίσιο εφαρμογής της παρέμβασης Π3- 77-4.1 "Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)" του ΣΣ ΚΑΠ» (Β' 770).

15. Την υπ' αρ. 2986/25.11.2016 κοινή υπουργική απόφαση «Προσδιορισμός των λειτουργικών μορφών και κατηγοριών των τουριστικών καταλυμάτων και λοιπών τουριστικών εγκαταστάσεων που εντάσσονται σε προγράμματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων» (Β' 3885).

16. Την υπό στοιχεία 74391/ΕΥΚΕ2634/13.07.2016 εγκύκλιο του Υφυπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Την υπ' αρ. 7888/08.05.2017 κοινή υπουργική απόφαση «Απλούστευση πλαισίου λειτουργίας και χρήσης κολυμβητικών δεξαμενών» (Β' 1654).

17. Την υπ' αρ. 1746/21.01.2015 κοινή υπουργική απόφαση «Καθορισμός των προδιαγραφών για τις υπηρεσίες του άρθρου 25 του ν. 4276/2014 (Α' 155) των τεχνικών, λειτουργικών και ειδικών προδιαγραφών των εγκαταστάσεων των οινοτουριστικών επιχειρήσεων» (Β' 135).

18. Την υπ' αρ. 3506/18.12.2023 απόφαση «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τις παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης του Στρατηγικού Σχεδίου για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ)» (Β' 7144).

19. Την υπό στοιχεία Δ.ΟΡΓ. Α 1125859 ΕΞ 2020/23.10.2020 απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) «Οργανισμός της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ)» (Β' 4738).

20. Την υπ' αρ. 1 της 20.01.2016 Πράξης του Υπουργικού Συμβουλίου «Επιλογή και διορισμός Γενικού Γραμματέα της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων του Υπουργείου Οικονομικών» (Υ.Ο.Δ.Δ. 18), σε συνδυασμό με το πρώτο εδάφιο της παρ. 10 του άρθρου 41 του ν. 4389/2016 και τις αποφάσεις: υπ' αρ. 39/3/30.11.2017 (Υ.Ο.Δ.Δ. 689) του Συμβουλίου Διοίκησης της ΑΑΔΕ, υπό στοιχεία 5294 ΕΞ 2020/17.01.2020 (Υ.Ο.Δ.Δ. 27), καθώς και υπό στοιχεία 7608 ΕΞ 2025/17.01.2025 (Υ.Ο.Δ.Δ. 11) του Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, με θέμα «Ανανέωση της θητείας του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων».

21. Το υπ' αρ. 120332/13.05.2026 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης ΣΣ ΚΑΠ για την σύμφωνη γνώμη της.

22. Το γεγονός ότι οι διατάξεις της παρούσας δεν αφορούν σε διοικητική διαδικασία για την οποία υπάρχει υποχρέωση καταχώρησης στο ΕΜΔΔ-ΜΙΤΟΣ.

23. Το γεγονός ότι από την έκδοση της παρούσας απόφασης δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Η υπ' αρ. 39443/12.02.2025 απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων αντικαθίσταται ως εξής:

ΤΙΤΛΟΣ Ι

Γενικά Στοιχεία των Παρεμβάσεων Π3-77-4.1 και Π3-77-4.2

Άρθρο 1

Σκοπός και Τίτλος

1. Σκοπός της παρούσας είναι:

α) Η θέσπιση γενικών διατάξεων που αφορούν στην εφαρμογή των Τοπικών Προγραμμάτων (ΤΠ) LEADER των Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ),

β) η θέσπιση κανόνων και διαδικασιών στο πλαίσιο της παρέμβασης Αγροτικής Ανάπτυξης Π3-77-4.1 του ΣΣ ΚΑΠ 2023 - 2027 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)»,

γ) η θέσπιση κανόνων και διαδικασιών στο πλαίσιο της παρέμβασης Αγροτικής Ανάπτυξης Π3-77-4.2 του ΣΣ ΚΑΠ 2023 - 2027 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (Ανειλημμένες Υποχρεώσεις)».

2. Ο τίτλος της απόφασης αντικαθίσταται ως εξής: «Πλαίσιο εφαρμογής των παρεμβάσεων Π3-77-4.1 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)» και Π3-77-4.2 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (Ανειλημμένες Υποχρεώσεις)» του ΣΣ ΚΑΠ».

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙ

Παρέμβαση Π3-77-4.1 "Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Γενικά στοιχεία Παρέμβασης Π3-77-4.1

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας απόφασης, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

Τοπικό Πρόγραμμα (ΤΠ): Ολοκληρωμένη αναπτυξιακή στρατηγική με σκοπό την ικανοποίηση τοπικών στόχων και αναγκών που συμβάλλει στην επίτευξη της στρατηγικής της Ένωσης για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Το ΤΠ διαμορφώνεται και υλοποιείται με τη συμμετοχή και πρωτοβουλία εταίρων (δημόσιου-ιδιωτικού τομέα) σε τοπικό επίπεδο, προκειμένου να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και δημογραφικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές ενώ λαμβάνει χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο της παρέμβασης Π3-77-4.1 του Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ).

Περιοχή παρέμβασης: Η σαφώς προσδιορισμένη αγροτική περιοχή στην οποία εφαρμόζεται το εγκεκριμένο ΤΠ.

Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ): Η επιτροπή που αποτελείται από εκπροσώπους δημοσίων και ιδιωτικών τοπικών κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων, αρμόδια για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την εφαρμογή του ΤΠ όπου καμία μεμονωμένη ομάδα συμφερόντων δεν ελέγχει τη λήψη αποφάσεων.

Ομάδα Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ): Η τοπική εταιρική σχέση δημόσιου - ιδιωτικού τομέα που χαράσσει και υλοποιεί την ολοκληρωμένη στρατηγική τοπικής ανάπτυξης μέσω ΤΠ. Η ΟΤΔ αποτελείται από έναν κατάλληλο υπηρεσιακό πυρήνα για την υλοποίηση του ΤΠ και την ΕΔΠ, ως όργανο λήψης απόφασης.

Μέλος ΟΤΔ: Ως Μέλος ΟΤΔ ορίζονται τα νομικά πρόσωπα/φορείς είτε τα φυσικά πρόσωπα, που είναι δικαιούχοι του προγράμματος, για τους οποίους οι διαδικασίες της παρούσας διενεργούνται με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η μη σύγκρουση συμφερόντων. Συγκεκριμένα ως Μέλος ΟΤΔ ορίζονται: α) Το νομικό πρόσωπο (εταιρικό σχήμα) που έχει συστήσει την ΟΤΔ ή φορέας μέλος του, συμπεριλαμβανομένων των φορέων που εκπροσωπούνται στην ΕΔΠ ή στο Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) του εν λόγω νομικού προσώπου και β) τα νομικά πρόσωπα στα οποία συμμετέχουν φυσικά πρόσωπα του υπηρεσιακού πυρήνα της ΟΤΔ ή στελέχη του νομικού προσώπου (εταιρικό σχήμα) που έχει συστήσει την ΟΤΔ ή εκπρόσωποι φορέων στην ΕΔΠ και στο ΔΣ του νομικού προσώπου (εταιρικό σχήμα) που έχει συστήσει την ΟΤΔ, γ) φορείς ή νομικά πρόσωπα τα οποία έχουν συνάψει προγραμματική σύμβαση με νομικό πρόσωπο/φορέα που εμπίπτει στην περ. α, δ) φορείς ή νομικά πρόσωπα στα οποία συμμετέχει νομικό πρόσωπο/φορέας που εμπίπτει στην περ. α.

Ενδιάμεσος Φορέας (ΕΦ): Η ΟΤΔ ή η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΥΔ ΕΠ) της οικείας Περιφέρειας ή η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Παρεμβάσεων Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΥΕ ΠΑΑ) που ενεργεί υπό την ευθύνη της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης (ΕΥΔ) ΣΣ ΚΑΠ ή εκτελεί λειτουργίες ή καθήκοντα αυτής.

Δικαιούχος: α) Ένας οργανισμός δημόσιου ή ιδιωτικού δικαίου, μια οντότητα με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, ένα φυσικό πρόσωπο ή μια ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων που ευθύνονται για την έναρξη μόνο ή και για την έναρξη και για την υλοποίηση πράξεων, β) στο πλαίσιο των καθεστώτων κρατικών ενισχύσεων, η επιχείρηση που λαμβάνει την ενίσχυση (L 435/24 ΕΛ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 6.12.2021).

Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου (ΣΔΕ): Περιλαμβάνει το πλαίσιο κανόνων και διαδικασιών για την ορθή εφαρμογή και χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των πόρων και την υλοποίηση πράξεων των Παρεμβάσεων Αγροτικής Ανάπτυξης ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027.

Ενίσχυση ήσσονος σημασίας (de minimis): Η ενίσχυση που έχει χορηγηθεί βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (OJ EL L 15.12.2023) της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΟΠΣΚΑΠ): Το πληροφοριακό σύστημα του άρθρου 58 του ν. 4914/2022 (Α' 61), στο οποίο διενεργούνται οι διαδικασίες της παρούσας ως προς τις πράξεις δημοσίου χαρακτήρα, τις πράξεις των υπο-παρεμβάσεων Διατοπικής και Διακρατικής Συνεργασίας και τις πράξεις της υπο-παρέμβασης 9.1.

Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (ΟΠΣΚΕ): Το πληροφοριακό σύστημα του άρθρου 56 του ν. 4914/2022 (Α' 61), στο οποίο διενεργούνται οι διαδικασίες της παρούσας, ως προς τις πράξεις ιδιωτικού χαρακτήρα καθώς και τις πράξεις των υπο-παρεμβάσεων των κατηγοριών 2 και 7.

Απόφαση Ένταξης Πράξης: Η απόφαση που εκδίδεται με ευθύνη της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ ή του φορέα στον οποίο έχουν ανατεθεί καθήκοντα, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 36 του ν. 4914/2022 και βάσει αυτής κάθε αίτηση χαρακτηρίζεται ως πράξη για χρηματοδότηση, σύμφωνα με την παρ. 27 του άρθρου 2, του ν. 4914/2022 (Α' 61).

Τεχνικό Δελτίο Πράξης (ΤΔΠ): Το ΤΔΠ αποτελεί ένα από τα βασικά έντυπα του ΣΔΕ των παρεμβάσεων Αγροτικής Ανάπτυξης Π3-77-4.1 του ΣΣ ΚΑΠ. Πρόκειται για ένα τυποποιημένο έγγραφο που παράγεται αυτόματα από το ΟΠΣΚΑΠ με την καταχώρηση της απόφασης ένταξης, αποτυπώνει το σύνολο των στοιχείων και χαρακτηριστικών της πράξης και αποτελεί το μέσο για την παρακολούθηση υλοποίησης της πράξης, τόσο ως προς το φυσικό όσο και ως προς το οικονομικό αντικείμενο, αλλά και την επίτευξη των στόχων και των δεικτών της. Το ΤΔΠ αφορά τα έργα ιδιωτικού χαρακτήρα.

Νομική Δέσμευση (ΝοΔε): Πρόκειται για ένα τυποποιημένο έγγραφο που παράγεται αυτόματα από το ΟΠΣΚΑΠ με την καταχώρηση της απόφασης ένταξης, αποτυπώνει το σύνολο των στοιχείων και χαρακτηριστικών της πράξης και αποτελεί το μέσο για την παρακολούθηση υλοποίησης της πράξης, τόσο ως προς το φυσικό όσο και ως προς το οικονομικό αντικείμενο, αλλά και την επίτευξη των στόχων και των δεικτών της. Η ΝοΔε αφορά τα έργα δημοσίου χαρακτήρα.

Τροποποίηση πράξης: Η απόφαση που εκδίδεται με ευθύνη της ΣΣ ΚΑΠ ή του φορέα στον οποίο έχουν ανατεθεί καθήκοντα, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 36 του ν. 4914/2022 (Α' 61), η οποία τροποποιεί στοιχεία της απόφασης ένταξης πράξης.

Άυλες πράξεις: Χαρακτηρίζονται οι πράξεις που αφορούν σε ήπιες παρεμβάσεις όπως εκπαίδευση/έρευνα/ υιοθέτηση απαιτήσεων προτύπων-πιστοποίηση κ.ά., αλλά και γενικότερα παρεμβάσεις (όπως μελέτες, έρευνες κ.λπ.) πλην εκείνων της υλικοτεχνικής υποδομής (όπως κατασκευές τεχνικών έργων, αγορά και εγκατάσταση εξοπλισμού και μηχανημάτων, κ.λπ.).

Παρατυπία: Παρατυπία συνιστά κάθε παράβαση διάταξης του ενωσιακού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός των Κοινοτήτων ή προϋπολογισμός διαχειριζόμενος από τις Κοινότητες, είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ίδιους πόρους που εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της Κοινότητας, είτε με αδικαιολόγητη δαπάνη (Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95).

Γεωργικά Προϊόντα: Τα προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2026/ΕΚ 202/01), με εξαίρεση τα προϊόντα αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013.

Προστιθέμενη Αξία: Είναι τα οφέλη που προκύπτουν μέσω της σωστής εφαρμογής της μεθόδου LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων), σε σύγκριση με τα οφέλη που θα είχαν αποκομιστεί σε περίπτωση μη εφαρμογής αυτής ή σε περίπτωση παρεμβάσεων οριζόντιας εφαρμογής.

Οδηγός απλοποιημένου κόστους: Ο οδηγός που έχει καταρτισθεί κατόπιν μελέτης για την εφαρμογή απλοποιημένου κόστους και αφορά στις κατηγορίες δαπανών: α) κτηριακές κατασκευές, β) εκπαίδευση, γ) ίδρυση συνεργατικών σχημάτων και προετοιμασία σχεδίου δράσης, δ) εφαρμογή ενεργειών στο πλαίσιο διατοπικών και διακρατικών συνεργασιών και ε) λειτουργικές δαπάνες των ΟΤΔ.

Άρθρο 3

Αρμόδιοι Φορείς

Για την εφαρμογή της παρούσας αρμόδιοι είναι οι εξής:

α. Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Στρατηγικού Σχεδίου Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ) η οποία είναι αρμόδια για τη διαχείριση και εφαρμογή του ΣΣ ΚΑΠ με αποδοτικό, αποτελεσματικό και ορθό τρόπο με τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 12 του ν. 4914/2022 (Α' 61).

β. Η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Παρεμβάσεων Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΥΕ ΠΑΑ), στην οποία εκχωρούνται αρμοδιότητες της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, σύμφωνα με την υπ' αρ. 2618/13.10.2022 κοινή υπουργική απόφαση (Β' 5375).

γ. Οι Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Προγραμμάτων (ΕΥΔ Π) των οικείων Περιφερειών, στις οποίες εκχωρούνται αρμοδιότητες ΕΦ δυνάμει της υπ' αρ. 2450/11.10.2024 απόφασης του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

δ. Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) που περιλαμβάνονται στην υπ' αρ. 2097/10.11.2023 (Β' 6539) απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, και είναι αρμόδιες για τα αναφερόμενα στην παρ. 6 της υπ' αρ. 2545/10.10.2022 (Β' 5361) πρόσκλησης.

Οι ΟΤΔ αναλαμβάνουν ως ΕΦ την άσκηση μέρους των αρμοδιοτήτων της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, σύμφωνα με την υπ' αρ. 2648/31.10.2024 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

ε. Αρμόδιος φορέας για τη διαχείριση και έλεγχο των δαπανών είναι η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 4914/2022 και στην παρ. 2 του άρθρου 63 του ν. 5264/2025 (Α' 239) (εφεξής «Οργανισμός Πληρωμών»).

Άρθρο 4

Επιτροπή Διαχείρισης Προγράμματος

1. Η ΕΔΠ αποτελεί το όργανο λήψης απόφασης της ΟΤΔ, για όλα τα θέματα που αφορούν στην εφαρμογή του ΤΠ. Η σύνθεση της ΕΔΠ θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τους όρους του άρθρου 31 του Κανονισμού (ΕΕ) 1060/2021, καθώς και την υπ' αρ. 2545/10.10.2022 (Β' 5361) πρόσκληση επιλογής ΤΠ.

Για τα φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν σε κάθε συνεδρίαση της ΕΔΠ και εκπροσωπούν τους φορείς που την απαρτίζουν, πρέπει να διασφαλίζεται ότι δεν υφίστανται σύγκρουση συμφερόντων, αναφορικά με τη συγκεκριμένη απόφαση.

2. Για την τροποποίηση των φορέων και των εκπροσώπων στην ΕΔΠ πρέπει να έχει προηγηθεί η σύμφωνη γνώμη της ΕΥΕ ΠΑΑ.

3. Σε κάθε απόφαση της ΕΔΠ πρέπει να τηρούνται και να αναγράφονται τα ακόλουθα: α) ονομαστική αναφορά των συμμετεχόντων, β) ποιόν φορέα εκπροσωπούν, γ) ότι «η εν λόγω σύνθεση είναι σύμφωνη με το άρθρο 31 του Κανονισμού (ΕΕ) 1060/2021, καθώς και την υπ' αρ. 2545/10.10.2022 (Β' 5361) πρόσκληση επιλογής ΤΠ», δ) ότι: «δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, αναφορικά με τη συγκεκριμένη απόφαση».

4. Στην σύνθεση της ΕΔΠ, καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του ΤΠ, πρέπει να συμμετέχει τουλάχιστον ένας φορέας που εκ του καταστατικού του δραστηριοποιείται σε θέματα καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στις αγροτικές περιοχές, ενώ παράλληλα απαιτείται να συμμετέχει τουλάχιστον μία γυναίκα ή ένας νέος (έως 40 ετών), ως εκπρόσωπος φορέα. Ειδικότερα, για τους νέους σε ηλικία εκπροσώπου η υποχρέωση αφορά μόνο κατά τη στιγμή ορισμού τους ως εκπρόσωπος φορέων που συμμετέχουν στην ΕΔΠ.

Άρθρο 5

Υποχρεώσεις ΟΤΔ

1. Οι ΟΤΔ είναι υπεύθυνες για την ορθή και σύννομη εφαρμογή των παρεμβάσεων Αγροτικής Ανάπτυξης Π3-77-4.1 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤοΚ - Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων)» του ΣΣ ΚΑΠ 2023 - 2027 κατά το μέρος των αρμοδιοτήτων τους βάσει και του σχετικού ενωσιακού και εθνικού θεσμικού πλαισίου.

2. Οι ΟΤΔ εκτελούν τα καθήκοντα και αναλαμβάνουν τις σχετικές υποχρεώσεις, σύμφωνα με την υπ' αρ. 2648/31.10.2024 απόφαση του Υφυπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

3. Οι υποχρεώσεις των ΟΤΔ, πέραν όσων περιγράφονται στην ως άνω απόφαση, είναι οι ακόλουθες:

α. Συγκροτούν και λειτουργούν την ΕΔΠ για τη διαχείριση των θεμάτων που αφορούν στην εφαρμογή του ΤΠ.

β. Διατηρούν κατάλληλο υπηρεσιακό πυρήνα για την εφαρμογή του ΤΠ.

γ. Πραγματοποιούν ενέργειες ευρείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού, καθώς και ενέργειες έκδοσης προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος με σκοπό την υποβολή αιτήσεων στήριξης από τους εν δυνάμει δικαιούχους.

δ. Παρέχουν συμβουλευτική υποστήριξη στους εν δυνάμει δικαιούχους και δικαιούχους του ΤΠ για την προετοιμασία, την υλοποίηση και τη λειτουργία των ενταγμένων πράξεων.

ε. Παρακολουθούν και εξασφαλίζουν την ορθή και κανονική εκτέλεση των ενταγμένων στο ΤΠ πράξεων.

στ. Ενημερώνουν τον αρμόδιο φορέα αναφορικά με αλλαγές, τροποποιήσεις που σχετίζονται με τους όρους και κανόνες λειτουργίας της ΟΤΔ και του φορέα που έχει συστήσει την ΟΤΔ.

ζ. Τηρούν τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης στη δράση και τις αποφάσεις τους που σχετίζονται με ενδιαφερόμενους (υποψήφιους, δικαιούχους, αναδόχους κ.λπ.). Παράλληλα, αναφορικά με τη διαχείριση εθνικών και ενωσιακών πόρων, έχουν την υποχρέωση ανάρτησης των απαιτούμενων αποφάσεων και εγγράφων στο πρόγραμμα «Διαύγεια», αλλά και τήρησης των όρων που προβλέπονται στον ν. 4412/2016 (Α' 147).

η. Συντάσσουν σχέδιο δράσης εμπύχωσης και αξιολόγησης της τοπικής στρατηγικής τους.

θ. Εφαρμόζουν σε συνεχή βάση πρακτικές αξιολόγησης και αυτο-αξιολόγησης, λαμβάνοντας υπόψη τις προδιαγραφές που τίθενται και τις ιδιαιτερότητες του ΤΠ. Παράλληλα, υποχρεούνται να τηρούν και να παρέχουν τα απαραίτητα στοιχεία για την παρακολούθηση και αξιολόγηση και όταν κληθούν οφείλουν να παρίστανται σε ημερίδες, συσκέψεις ή ομάδες εργασίας που αφορούν στην παρακολούθηση και αξιολόγηση του ΤΠ.

ι. Μεριμνούν για την ενεργή συμμετοχή τους στις δραστηριότητες του Εθνικού Δικτύου ΚΑΠ και παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα ΤΠ που διαχειρίζονται, προκειμένου να διευκολυνθεί η δικτύωση σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

ια. Παρακολουθούν την ορθή υλοποίηση του συνόλου των πράξεων ακόμα και στις περιπτώσεις όπου οι σχετικές διοικητικές πράξεις αποτελούν αρμοδιότητα άλλου ΕΦ, λόγω σύγκρουσης συμφερόντων.

Άρθρο 6

Τοπικό Πρόγραμμα

1. Η ΕΥΕ ΠΑΑ έχει την αρμοδιότητα παρακολούθησης της εφαρμογής των ΤΠ από τις ΟΤΔ, σύμφωνα με τις ισχύουσες αρμοδιότητές τους.

2. Για την τροποποίηση ΤΠ, η ΟΤΔ υποβάλλει αίτημα, το οποίο συνοδεύεται με σχετική απόφαση της ΕΔΠ. Με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Ενωσιακών Πόρων και Υποδομών τροποποιείται το ΤΠ, κατόπιν σύμφωνης γνώμης της ΕΥΕ ΠΑΑ.

3. Η τροποποίηση ΤΠ απαιτείται όταν συντρέχουν οι εξής λόγοι:

α) Μεταφορά ποσών μεταξύ υπο-παρεμβάσεων.

β) Προσθήκη νέας υπο-παρέμβασης ή απενεργοποίηση υπο-παρεμβάσεων. Κατάργηση ή προσθήκη που επηρεάζει τους δείκτες εκρών και αποτελέσματος λαμβάνεται ως τροποποίηση τοπικής στρατηγικής. Το σχετικό αίτημα συνοδεύεται από επαρκή αιτιολόγηση ως προς τους παράγοντες που επηρέασαν την τοπική στρατηγική.

γ) Επιπλέον κατανομή πόρων στο ΤΠ. Στην περίπτωση αυτή εξετάζεται η αναγκαιότητα διατήρησης της αναλογίας των δεικτών εκρών και αποτελέσματος του ΤΠ, όπως αυτή έχει εγκριθεί. Αν η αιτούμενη τροποποίηση επιφέρει τροποποίηση των δεικτών, ακολουθούνται οι όροι της ανωτέρω περ. β.

δ) Τροποποίηση στοιχείων που επηρεάζουν τους στόχους και τους δείκτες εκρών και αποτελέσματος του ΤΠ.

4. Οι τυχόν υπερδευσευμείς του προϋπολογισμού των προσκλήσεων, δεν συνιστούν τροποποίηση ΤΠ.

5. Οι προτεινόμενες τροποποιήσεις δεν θα πρέπει να επηρεάζουν την ολοκληρωμένη διάσταση του ΤΠ.

6. Η ΕΥΕ ΠΑΑ είναι αρμόδια για την τελική τροποποίηση του ΤΠ, σύμφωνα με τα δηλωθέντα από τους αρμόδιους φορείς, για την παρακολούθηση και υλοποίηση του ΤΠ.

7. Η παραλαβή του ΤΠ πραγματοποιείται μετά την περάτωση των ενταγμένων πράξεων, των υπο-παρεμβάσεων του και τη διενέργεια των απαιτούμενων διαδικασιών ελέγχου ολοκλήρωσης από την ΕΥΕ ΠΑΑ. Στην περίπτωση αδυναμίας της ΟΤΔ ως προς την ολοκλήρωση του ΤΠ, η ΕΥΕ ΠΑΑ έχει την ευθύνη ολοκλήρωσης αυτού.

Άρθρο 6Α

Σύγκρουση Συμφερόντων

1. Σύγκρουση συμφερόντων υφίσταται στις κάτωθι περιπτώσεις:

α. Όταν δικαιούχος είναι η ίδια η ΟΤΔ.

β. Όταν δικαιούχος είναι Μέλος ΟΤΔ.

γ. Όταν μέλη του υπηρεσιακού πυρήνα ή εργαζόμενοι του Φορέα που συστήνει την ΟΤΔ σχετίζονται με τον δικαιούχο της πράξης.

δ. Όταν τα νομικά πρόσωπα που έχουν συστήσει την ΟΤΔ παρέχουν σε δυνητικούς δικαιούχους ΟΤΑ και φορείς τους καθώς και σε ΝΠΔΔ, υπηρεσίες που σχετίζονται με την ωρίμανση των έργων για υποβολή προτάσεων ένταξης στο πρόγραμμα.

2. Στις περιπτώσεις που υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, η ΟΤΔ διαβιβάζει το αίτημα του δικαιούχου, με τυχόν παρατηρήσεις και τα συνημμένα σε αυτό δικαιολογητικά, στον αρμόδιο κατά περίπτωση ΕΦ.

3. Όταν η ΟΤΔ είναι δικαιούχος και υλοποιεί πράξεις, σύμφωνα με τη τοπική στρατηγική πρέπει να διασφαλίζει την τήρηση της αρχής του διαχωρισμού των καθηκόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Κοινές Διατάξεις Υπο-παρεμβάσεων Κατηγοριών 1-7

Άρθρο 7

Κατηγορίες και υπο-παρεμβάσεις των Τοπικών Προγραμμάτων, βασικές αρχές επιλεξιμότητας και καθεστώτα ενίσχυσης

Τα τοπικά προγράμματα διαρθρώνονται στις ακόλουθες κατηγορίες και υπο-παρεμβάσεις:

1. Κατηγορία 1: Ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας.

Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στο ποσό των 300.000€, με εξαίρεση την υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.1 «Ενίσχυση μεταποιητικών μονάδων για την παραγωγή γεωργικών προϊόντων» όπου ο μέγιστος προϋπολογισμός ανέρχεται στο ποσό των 400.000€. Ο μέγιστος προϋπολογισμός άλλων πράξεων ανέρχεται έως το ποσό των 20.000€.

1.1. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.1 Ενίσχυση μεταποιητικών μονάδων για την παραγωγή γεωργικών προϊόντων.

1.1.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε ιδρύσεις, εκσυγχρονισμούς, επεκτάσεις, μετεγκαταστάσεις με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό μονάδων παραγωγής γεωργικών προϊόντων από γεωργικά προϊόντα.

1.1.2. Η εν λόγω υπο-παρέμβαση πρέπει υποχρεωτικά να στοχεύει στη διασύνδεση των κατηγοριών του πρωτογενή τομέα με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας της περιοχής παρέμβασης και στην οποία αποδεδειγμένα υπάρχει υστέρηση στον μεταποιητικό κλάδο, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στο ΤΠ.

1.1.3. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις για τις κατηγορίες προϊόντων κατά περίπτωση, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί αναλυτικά στο κάθε ΤΠ.

1.1.4. Η ένταση ενίσχυσης καθορίζεται σε ποσοστό έως 65% για το σύνολο της χώρας και έως 80% για τα μικρά νησιά Αιγαίου (όπως ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 229/2013) και χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115. 1.1.5. Από την παρούσα υπο-παρέμβαση αποκλείονται οι δικαιούχοι των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται για το ίδιο αντικείμενο από το ΕΓΤΕ.

1.2. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.2 Ενίσχυση μεταποιητικών μονάδων για την παραγωγή μη γεωργικών προϊόντων.

1.2.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε ιδρύσεις, εκσυγχρονισμούς, επεκτάσεις, μετεγκαταστάσεις με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό, μονάδων παραγωγής μη γεωργικών προϊόντων από γεωργικά προϊόντα.

1.2.2. Η εν λόγω υπο-παρέμβαση πρέπει υποχρεωτικά να στοχεύει στη διασύνδεση των κατηγοριών του πρωτογενή τομέα με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας της περιοχής παρέμβασης και στην οποία αποδεδειγμένα υπάρχει υστέρηση στον μεταποιητικό κλάδο, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στο ΤΠ.

1.2.3. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις για τις κατηγορίες προϊόντων κατά περίπτωση, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί αναλυτικά στο κάθε ΤΠ.

1.2.4. Η ένταση ενίσχυσης καθορίζεται σε ποσοστό έως 65% για το σύνολο της χώρας και έως το 80% για τα μικρά νησιά Αιγαίου (όπως ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 1, του Κανονισμού (ΕΕ) 229/2013) και χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (de minimis).

1.2.5. Από την παρούσα υπο-παρέμβαση αποκλείονται οι δικαιούχοι των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται για το ίδιο αντικείμενο από το ΕΓΤΕ.

1.3. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.3 Ενίσχυση μονάδων του δασοκομικού τομέα.

1.3.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε ιδρύσεις, εκσυγχρονισμούς, επεκτάσεις, μετεγκαταστάσεις με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό μονάδων παραγωγής προϊόντων από δασικά και δασοκομικά προϊόντα.

1.3.2. Η εν λόγω υπο-παρέμβαση πρέπει υποχρεωτικά να στοχεύει στη διασύνδεση των κατηγοριών του πρωτογενή τομέα με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας της περιοχής παρέμβασης και αποδεδειγμένα υπάρχει υστέρηση στον μεταποιητικό κλάδο, όπως αυτή έχει αποτυπωθεί στο ΤΠ.

1.3.3. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις για τις κατηγορίες προϊόντων κατά περίπτωση, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί αναλυτικά στο κάθε ΤΠ.

1.3.4. Η ένταση ενίσχυσης καθορίζεται σε ποσοστό έως 65% για το σύνολο της χώρας και έως 80% για τα μικρά νησιά Αιγαίου (όπως ορίζονται στην παρ. 2 του άρθρου 1, του Κανονισμού (ΕΕ) 229/2013) και χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (de minimis).

1.4. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.4 Ενίσχυση επιχειρήσεων στους τομείς της βιοτεχνίας, χειροτεχνίας και παραγωγής ειδών μετά την 1η μεταποίηση.

1.4.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε ιδρύσεις, εκσυγχρονισμούς, επεκτάσεις, μετεγκαταστάσεις με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στους τομείς της βιοτεχνίας, χειροτεχνίας, παραγωγής ειδών μετά την 1η μεταποίηση συμπεριλαμβανομένου και του εμπορίου.

1.4.2. Για την επιλογή των πράξεων της εν λόγω υπο-παρέμβασης απαιτείται η χρήση κριτηρίων επιλογής που βαθμολογούν άνεργους, γυναίκες, Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚοινΣΕπ) και επιχειρήσεις σε ορεινές περιοχές.

1.4.3. Η ενίσχυση χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (de minimis). Αναλυτικά η ένταση ενίσχυσης ανά περιοχή παρέμβασης καθορίζεται στο Παράρτημα της παρούσας.

1.5. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.5 Ενίσχυση επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου.

1.5.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε ιδρύσεις, εκσυγχρονισμούς, επεκτάσεις, μετεγκαταστάσεις με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου όπως καταλύματα, εστιατόρια, εναλλακτικές μορφές τουρισμού, λοιπές επιχειρήσεις στον τομέα του τουρισμού.

1.5.2. Αναλυτικότερα, ιδρύσεις καταλυμάτων - υποδομών για την εξυπηρέτηση διανυκτέρευσης επισκεπτών σε καταλύματα είναι επιλέξιμες μόνο στις ορεινές περιοχές (σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΟΚ) 75/268) και στα

νησιά με πληθυσμό κάτω των 3.500 κατοίκων [με βάση τα στοιχεία της επικυρωμένης γενικής απογραφής πληθυσμού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (υπ' αρ. 11247/28.12.2012 απόφαση «Αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού - κατοίκων 2011» (Β' 3465)]. Για υποδομές τύπου «camping» δεν ισχύει ο ανωτέρω περιορισμός.

1.5.3. Η ύπαρξη οικοδομικής άδειας αποτελεί κριτήριο επιλεξιμότητας για τις πράξεις που αφορούν σε ιδρύσεις καταλυμάτων - υποδομών διανυκτέρευσης επισκεπτών.

1.5.4. Για την επιλογή των πράξεων της εν λόγω υπο-παρέμβασης απαιτείται η χρήση κριτηρίων επιλογής που βαθμολογούν άνεργους, γυναίκες, ΚοινΣΕπ και επιχειρήσεις σε ορεινές περιοχές.

1.5.5. Η ενίσχυση χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (de minimis). Αναλυτικά η ένταση ενίσχυσης ανά περιοχή παρέμβασης καθορίζεται στο Παράρτημα της παρούσας.

1.6. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.6 Ενίσχυση επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών.

1.6.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε ίδρυση, εκσυγχρονισμό, επέκταση, μετεγκατάσταση με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων υπηρεσιών, όπως παιδότοποι, γηροκομεία, χώροι πολυδραστηριότητας, τέχνης και εκθέσεων.

1.6.2. Για την επιλογή των πράξεων της εν λόγω υπο-παρέμβασης απαιτείται η χρήση κριτηρίων επιλογής που βαθμολογούν άνεργους, γυναίκες, ΚοινΣΕπ και επιχειρήσεις σε ορεινές περιοχές.

1.6.3. Η ενίσχυση χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (de minimis). Αναλυτικά η ένταση ενίσχυσης ανά περιοχή παρέμβασης καθορίζεται στο Παράρτημα της παρούσας.

1.7. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-1.7 Εξοικονόμηση ενέργειας και νερού, ενίσχυση βιο-οικονομίας και κυκλικής οικονομίας.

1.7.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε δράσεις που επιτυγχάνουν εξοικονόμηση νερού, ενεργειακή αναβάθμιση επιχειρήσεων, ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας και της βιο-οικονομίας, όπως εγκατάσταση συστημάτων ή/και προμήθεια εξοπλισμού εναλλακτικών μορφών ενέργειας, επαναχρησιμοποίηση νερού, μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας ή συμβατικών καυσίμων.

1.7.2. Δεν μπορούν να είναι επιλέξιμες πράξεις που περιλαμβάνουν λοιπές δαπάνες που δεν σχετίζονται με την εξοικονόμηση νερού ή μείωση ενέργειας σε ποσοστό άνω του 10% του συνολικού προϋπολογισμού.

1.7.3. Είναι επιλέξιμες οι πράξεις που αφορούν σε ίδρυση, εκσυγχρονισμό, επέκταση, μετεγκατάσταση με ταυτόχρονο εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων στον τομέα της βιο-οικονομίας και της κυκλικής οικονομίας.

1.7.4. Η ένταση ενίσχυσης ορίζεται σε ποσοστό έως 80% και χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (de minimis).

2. Κατηγορία 2: Εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού.

i) Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της κατηγορίας αυτής καθορίζεται βάσει μελέτης απλοποιημένου κόστους και ανέρχεται στο ποσό των 20.000€ και η ένταση ενίσχυσης ορίζεται σε ποσοστό έως 100% και χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831 (de minimis).

ii) Δικαιούχοι μπορούν να είναι φορείς του δημόσιου ή του ιδιωτικού τομέα που βάσει καταστατικού ή άλλου νόμιμου εγγράφου δραστηριοποιούνται στον εν λόγω τομέα. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν στην κατάρτιση/επιμόρφωση ομάδων του τοπικού πληθυσμού σε αντικείμενα τα οποία είναι άμεσα συνδεδεμένα με τη στρατηγική του ΤΠ.

iii) Στο πλαίσιο της παρούσας υπο-παρέμβασης επιλέξιμη είναι και η επιμόρφωση του γενικού πληθυσμού σε θέματα βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων.

2.1. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-2.1 Εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού στον πρωτογενή τομέα.

2.1.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν στην εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού σε θέματα του πρωτογενή τομέα της οικονομίας με στόχο κυρίως τη βελτίωση της ποιότητας παραγωγής, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και τη διασύνδεση του πρωτογενή με τον δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα της οικονομίας.

2.1.2. Το αντικείμενο της εκπαίδευσης δεν πρέπει να ταυτίζεται με το αντικείμενο εκπαίδευσης των οριζόντιων παρεμβάσεων του ΣΣ ΚΑΠ.

2.2. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-2.2 Εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού στον δευτερογενή τομέα.

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν στην εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού σε θέματα του δευτερογενή τομέα της οικονομίας με στόχο κυρίως τη διασύνδεση των διαφορετικών κλάδων μεταξύ τους, τη διασύνδεση με τους λοιπούς τομείς της οικονομίας, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της περιοχής εφαρμογής του ΤΠ.

2.3. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-2.3 Εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού στον τριτογενή τομέα.

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν στην εκπαίδευση του τοπικού πληθυσμού σε θέματα του τριτογενή τομέα της οικονομίας με στόχο κυρίως τη διασύνδεση του τριτογενή τομέα με τους λοιπούς τομείς της

οικονομίας, τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών, την ενίσχυση της ποιότητας των τουριστικών κ.λπ. προϊόντων και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων της περιοχής εφαρμογής του ΤΠ.

3. Κατηγορία 3: Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού.

i) Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στο ποσό των 400.000€ ή των 20.000€ στις περιπτώσεις άυλων πράξεων και η ένταση ενίσχυσης ορίζεται έως το 100% και χορηγείται δυνάμει της παρ. 4γii και 4γiii του άρθρου 73 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

ii) Δικαιούχοι μπορούν να είναι μόνο Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' & Β' βαθμού και οι φορείς τους, τοπικοί φορείς του δημόσιου ή του ευρύτερου δημοσίου τομέα ή τοπικοί σύλλογοι/οργανισμοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

iii) Επιλέξιμες είναι οι πράξεις κοινωνικού χαρακτήρα που συμβάλουν στην εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού και στην ενσωμάτωση προσφύγων και μεταναστών.

iv) Για την υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-3.2 απαιτείται η εξασφάλιση της συμπληρωματικότητας των πράξεων με τις αντίστοιχες δράσεις του ΕΚΤ και του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, που τυχόν υλοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης του ΤΠ.

3.1. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-3.1 Ενίσχυση βασικών υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού (παιδικοί σταθμοί, χώροι άθλησης, πολιτιστικά κέντρα, γηροκομεία κ.λπ.).

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις δημόσιου χαρακτήρα που στοχεύουν στη δημιουργία ή/και βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού. Οι πράξεις θα πρέπει να συνδέονται με άμεσο τρόπο με μία ή περισσότερες ανάγκες του ΤΠ. Ενδεικτικά, επιλέξιμες πράξεις είναι η δημιουργία παιδικών σταθμών, χώρων άθλησης, πολιτιστικών κέντρων και χώρων πολυδραστηριοτήτων για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.

3.2. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-3.2 Ενίσχυση βασικών υπηρεσιών που στοχεύουν στην κοινωνική ένταξη, στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και στην ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών.

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις δημόσιου χαρακτήρα που στοχεύουν στη δημιουργία υποδομών ή/και υπηρεσιών για την καταπολέμηση της φτώχειας, την κοινωνική ένταξη και την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού (λόγω εθισμού, ενδοοικογενειακής βίας, παραβατικότητα ανηλίκων κ.λπ.) κατηγοριών πολιτών, συμπεριλαμβανομένων και των προσφύγων και μεταναστών. Οι πράξεις πρέπει να συνδέονται με άμεσο τρόπο με μία ή περισσότερες ανάγκες του ΤΠ.

4. Κατηγορία 4: Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού.

i) Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στο ποσό των 400.000€ ή των 20.000€ στις περιπτώσεις άυλων πράξεων και η ένταση ενίσχυσης ορίζεται έως το 100% και χορηγείται δυνάμει της παρ. 4γii και 4γiii του άρθρου 73 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

ii) Δικαιούχοι μπορούν να είναι μόνο Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' & Β' βαθμού και οι φορείς τους, τοπικοί φορείς του δημόσιου ή του ευρύτερου δημοσίου τομέα ή τοπικοί σύλλογοι/οργανισμοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

4.1. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-4.1 Έργα υποδομών μικρής κλίμακας.

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις τοπικών υποδομών μικρής κλίμακας όπως δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης εντός οικισμών και επισκευή και ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτηρίων, για την εγκατάσταση τοπικών υπηρεσιών εξυπηρέτησης του τοπικού πληθυσμού.

4.2. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-4.2 Ενίσχυση υπηρεσιών και υποδομών αναψυχής, ανάπλασης, τουριστικών πληροφοριών και λοιπών υποδομών μικρής κλίμακας.

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε υποδομές αναψυχής, ανάπλασης οικισμών/περιοχών, τουριστικών πληροφοριών και λοιπών υποδομών μικρής κλίμακας, όπως σημάνσεις, κοινόχρηστοι χώροι, προβολή προώθηση περιοχών, ποδηλατικές διαδρομές κ.λπ.

5. Κατηγορία 5: Διατήρηση και βελτίωση των πολιτιστικών στοιχείων:

Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στο ποσό των 400.000€ ή των 20.000€ στις περιπτώσεις άυλων πράξεων.

5.1. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-5.1 Ενίσχυση πολιτιστικών ή αθλητικών εκδηλώσεων.

5.1.1. Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της υπο-παρέμβασης αυτής ανέρχεται στο ποσό των 20.000€ και η ένταση ενίσχυσης ορίζεται έως το 75% και χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831.

5.1.2. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε διενέργεια πολιτιστικών ή αθλητικών εκδηλώσεων. Ειδικότερα, επιλέξιμες είναι κατά προτεραιότητα οι εκδηλώσεις οι οποίες, σύμφωνα με τη SWOT ανάλυση του ΤΠ, αποδεδειγμένα συμβάλουν στην τοπική στρατηγική. Δικαιούχοι μπορούν να είναι μόνο Οργανισμοί Τοπικής

Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' και Β' βαθμού και οι φορείς τους, τοπικοί φορείς του δημόσιου ή του ευρύτερου δημοσίου τομέα, ή τοπικοί σύλλογοι/οργανισμοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

5.2. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-5.2 Ενίσχυση μελετών, υπηρεσιών και υποδομών που συνδέονται με τον πολιτισμό και την αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

5.2.1. Η ένταση ενίσχυσης ορίζεται σε ποσοστό έως 100% και χορηγείται δυνάμει της παρ. 4γii και 4γιν του άρθρου 73 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

5.2.2. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε αποκατάσταση, αναβάθμιση και ανάδειξη των πολιτιστικών τοπικών στοιχείων της περιοχής.

5.2.3. Οι πράξεις πρέπει να συνδέονται με άμεσο τρόπο με μία ή περισσότερες ανάγκες του ΤΠ.

5.2.4. Δικαιούχοι μπορούν να είναι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' και Β' βαθμού και οι φορείς τους, τοπικοί φορείς του δημόσιου ή του ευρύτερου δημοσίου τομέα ή σύλλογοι/οργανισμοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και Εφορείες Αρχαιοτήτων.

6. Κατηγορία 6: Προστασία και ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος.

i) Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της κατηγορίας αυτής ανέρχεται στο ποσό των 400.000€ ή των 20.000€ στις περιπτώσεις άυλων πράξεων και η ένταση ενίσχυσης ορίζεται έως το 100% και χορηγείται δυνάμει της παρ. 4γii και 4γιν του άρθρου 73 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

ii) Δικαιούχοι μπορούν να είναι μόνο Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' και Β' βαθμού και οι φορείς τους, τοπικοί φορείς του δημόσιου ή του ευρύτερου δημοσίου τομέα ή τοπικοί σύλλογοι/οργανισμοί μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, καθώς και λοιποί αρμόδιοι φορείς όπως ο ΟΦΥΠΕΚΑ, ορειβατικοί σύλλογοι και εθελοντικές οργανώσεις εγγεγραμμένες στο μητρώο της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας.

6.1. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-6.1 Έργα αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος με σκοπό την ανάδειξη αυτών.

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε υπηρεσίες και υποδομές, με σκοπό την αναβάθμιση και ανάδειξη φυσικών τοπίων, όπως θέσεις θέας, μονοπάτια, κ.λπ. Οι πράξεις θα πρέπει να συνδέονται με άμεσο τρόπο με μία ή περισσότερες ανάγκες του ΤΠ.

6.2. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-6.2 Έργα πράσινων υποδομών «green infrastructure» για την πρόληψη και αντιμετώπιση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές.

Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν σε υπηρεσίες και υποδομές, με σκοπό την πρόληψη των κινδύνων από φυσικές καταστροφές, όπως πλημμύρες και πυρκαγιές. Οι πράξεις θα πρέπει να συνδέονται με άμεσο τρόπο με μία ή περισσότερες ανάγκες του ΤΠ.

7. Κατηγορία 7: Δικτύωση και συνεργασία.

i) Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της κατηγορίας αυτής καθορίζεται βάσει μελέτης απλοποιημένου κόστους για ενέργειες/δαπάνες που αφορούν αποκλειστικά στην σύσταση του συνεργατικού σχήματος, καθώς και στην προετοιμασία του σχεδίου δράσης.

ii) Η ένταση ενίσχυσης ορίζεται σε ποσοστό έως 90% για την υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-7.1 «Συνεργασία μεταξύ μικρών τοπικών επιχειρήσεων» και έως το 100% για τις λοιπές υπο-παρεμβάσεις, και χορηγείται δυνάμει του Κανονισμού (ΕΕ) 2023/2831.

iii) Λοιπές ενέργειες/υποδομές που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δράσης, εκτός από τις προβλεπόμενες στην περ. i δύναται να ενισχύονται σε επόμενη φάση και κατόπιν έκδοσης νέας πρόσκλησης από την ΟΤΔ.

iv) Ο ελάχιστος αριθμός των μελών των σχημάτων συνεργασίας είναι τα τρία (3) μέλη. Οι λεπτομέρειες εφαρμογής της κατηγορίας, θα εξειδικευτούν σε σχετική εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ.

v) Οι πράξεις που αφορούν στις υπο-παρεμβάσεις Π3-77-4.1-7.2 και Π3-77-4.1-7.3 υποβάλλονται στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα στην υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-7.2/3.

vi) Για τις πράξεις που αφορούν στην υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-7.3 υποβάλλεται σχετικό ερώτημα στην ΕΥΕ ΠΑΑ από την ΟΤΔ, μετά την αξιολόγηση της πρότασης και πριν την έκδοση της απόφασης ένταξης και είναι αρμοδιότητα της ΕΥΕ ΠΑΑ να καθορίσει σε ποια από τις δύο υπο-παρεμβάσεις η εν λόγω πράξη εντάσσεται.

7.1. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-7.1 Συνεργασία μεταξύ μικρών τοπικών επιχειρήσεων.

7.1.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις συνεργασίας μεταξύ τοπικών επιχειρήσεων ομοειδών ή συμπληρωματικών προϊόντων με σκοπό τη διοργάνωση κοινών μεθόδων εργασίας, την κοινή χρήση εγκαταστάσεων και πόρων καθώς και την ανάπτυξη και/ή εμπορία κοινών προϊόντων.

7.1.2. Δεν είναι επιλέξιμα σχήματα συνεργασίας στα οποία συμμετέχουν και λοιποί φορείς πλην των τοπικών επιχειρήσεων.

7.1.3. Η ένταση ενίσχυσης ορίζεται σε ποσοστό έως 90%.

7.2. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-7.2 Συνεργασία μεταξύ τοπικών δημόσιων ή/και ιδιωτικών φορέων ή/και ΜΚΟ για την κοινωνική ή/και πολιτιστική ή/και περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση της περιοχής, την προώθηση της υγιεινής διατροφής και της μείωσης σπατάλης τροφίμων.

7.2.1. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών τοπικών φορέων με σκοπό τη διαμόρφωση και πραγματοποίηση δράσεων που αφορούν στην κοινωνική ή/και πολιτιστική ή/και περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση της περιοχής, καθώς και δράσεων με σκοπό την προώθηση της υγιεινής διατροφής και της μείωσης σπατάλης τροφίμων.

7.2.2. Η ένταση ενίσχυσης ορίζεται σε ποσοστό έως 100%.

7.3. Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-7.3 Έξυπνα Χωριά: συνεργασία για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών.

7.3.1. Η πολιτική των έξυπνων χωριών «Smart Villages» αποτελεί μία νέα πολιτική προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των αγροτικών περιοχών και σκοπός της πολιτικής αυτής είναι η συσπείρωση των τοπικών φορέων για την από κοινού αντιμετώπιση διαχρονικών προβλημάτων, μέσω δράσεων οι οποίες σχεδιάζονται με την «εκ των κάτω προς τα επάνω» διαδικασία.

7.3.2. Επιλέξιμες είναι οι πράξεις που αφορούν στην ίδρυση ενός συνεργατικού σχήματος με τη συμμετοχή τοπικών ιδιωτικών φορέων και με δυνατότητα συμμετοχής τοπικών δημόσιων φορέων, για την προετοιμασία και σχεδίαση ενός σχεδίου δράσης εστιασμένου στην αντιμετώπιση ενός ή περισσότερων προβλημάτων της περιοχής.

7.3.3. Στα συνεργατικά σχήματα, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο, μπορεί να συμμετέχει και εκπαιδευτικό ίδρυμα.

7.3.4. Η ΟΤΔ παρέχει πλην των άλλων συμβουλευτική υποστήριξη, δεν μπορεί όμως να αποτελεί μέλος του συνεργατικού σχήματος.

7.3.5. Το σχέδιο δράσης πρέπει να είναι χωρικά εστιασμένο και δεν μπορεί να αφορά σε περιοχή μεγαλύτερη των 10.000 μόνιμων κατοίκων και για τη σύνταξη του σχεδίου δράσης πρέπει να έχει ακολουθηθεί η «εκ των κάτω προς τα επάνω» διαδικασία, να προβλέπει δείκτες εκρών και προσδοκώμενων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων και να έχει ολιστικό χαρακτήρα.

7.3.6. Βασικό χαρακτηριστικό αποτελεί η κοινωνική ή/και η τεχνολογική καινοτομία και να προβλέπει δράσεις όπως ευρυζωνικότητας, εξοικονόμησης ενέργειας, αντιμετώπισης περιβαλλοντικών προβλημάτων, εξυπηρέτησης των νέων ή των ηλικιωμένων της περιοχής, για την αναβάθμιση της παροχής υπηρεσιών υγείας και την άρση της κοινωνικής απομόνωσης.

7.3.7. Η ένταση ενίσχυσης ορίζεται σε ποσοστό έως 100%.

Άρθρο 8

Δικαιούχοι

1. Δικαιούχοι των ΤΠ είναι: α) Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) Α' και Β' βαθμού και οι φορείς τους, β) Τοπικοί Φορείς Δημοσίου Τομέα ή τοπικοί σύλλογοι/οργανώσεις, γ) ιδιωτικοί φορείς με καταστατικό σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων, δ) υφιστάμενα ή υπό ίδρυση νομικά πρόσωπα, ε) φυσικά πρόσωπα, καθώς και στ) οι ΟΤΔ ή μέλος αυτών, σύμφωνα και με την επιλεξιμότητα που καθορίζεται σε κάθε τοπικό πρόγραμμα της ΟΤΔ και σύμφωνα με τον περιορισμό των υπο-παρεμβάσεων. Ειδικότερα, για τους δικαιούχους πράξεων δημοσίου χαρακτήρα καθώς και τους δικαιούχους πράξεων στην κατηγορία εκπαίδευσης τοπικού πληθυσμού απαιτείται η έδρα ή το παράρτημα να είναι εντός της οικείας Περιφέρειας της περιοχής παρέμβασης και να δραστηριοποιούνται εντός της περιοχής παρέμβασης.

2. Οι δικαιούχοι των ΤΠ αφορούν σε πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, όπως αυτές ορίζονται στην Σύσταση 2003/361/ΕΚ της Επιτροπής (L 124), αλλά και σε μεγάλες επιχειρήσεις.

3. Επιπλέον των ανωτέρω:

α. Κατά παρέκκλιση της παρ. 1 για πράξεις δημοσίου χαρακτήρα δικαιούχοι δύναται να είναι ο Οργανισμός Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ), οι ορειβατικοί σύλλογοι, οι Εφορείες Αρχαιοτήτων, τα δασαρχεία και εθελοντικές οργανώσεις εγγεγραμμένες στο μητρώο της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας,

β. για την υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-7.1 δικαιούχοι είναι συνεργατικά σχήματα, τα οποία αποτελούν τυπικές επιχειρηματικές μορφές, μέλη των οποίων είναι τοπικές επιχειρήσεις,

γ. για τις υπο-παρεμβάσεις Π3-77-4.1-7.2 και Π3-77-4.1-7.3 δικαιούχοι είναι συνεργατικά σχήματα μέλη των οποίων είναι τοπικοί φορείς αλλά και λοιποί μη τοπικοί φορείς για τους οποίους τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα συμμετοχής τους.

4. Στο πλαίσιο των όρων εφαρμογής των υπο-παρεμβάσεων καθώς και των σχετικών προσκλήσεων, οι ΟΤΔ δύναται να εξειδικεύουν περαιτέρω τους δικαιούχους, σύμφωνα με την εγκεκριμένη τοπική τους στρατηγική.

5. Δικαιούχοι δεν μπορούν να είναι:

α. Εξωχώριες/υπεράκτιες εταιρείες.

β. Δυνητικοί δικαιούχοι στους οποίους έχουν επιβληθεί πρόστιμα τα οποία έχουν αποκτήσει τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ, για παραβάσεις εργατικής νομοθεσίας και ειδικότερα για: παράβαση «υψηλής» ή «πολύ υψηλής» σοβαρότητας (τρία (3) πρόστιμα/τρεις (3) έλεγχοι) ή αδήλωτη εργασία (δύο (2) πρόστιμα/δύο (2) έλεγχοι), σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 40 του ν. 4488/2017 (Α' 137).

6. Οι δικαιούχοι έχουν την υποχρέωση τήρησης του συνόλου των όρων της απόφασης ένταξης και του σχετικού ενωσιακού και εθνικού θεσμικού πλαισίου.

7. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ ή στην πρόσκληση των ΟΤΔ δύναται να εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με τους δικαιούχους των ΤΠ.

Άρθρο 9

Όροι επιλεξιμότητας - Επιλεξιμότητα δαπανών

A. Όροι επιλεξιμότητας

1. Τα έργα πρέπει επί ποινή αποκλεισμού:

α) Να είναι σύμφωνα με το αντίστοιχο εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο και το σχετικό εθνικό δίκαιο,

β) να είναι στοχευμένα και να συμβάλουν στην επίτευξη της τοπικής στρατηγικής και στην επίτευξη των δεικτών των ΤΠ,

γ) να είναι σε συνάφεια με τις προτεραιότητες που αναφέρονται στο ΣΣ ΚΑΠ σχετικά με το LEADER,

δ) να εξυπηρετούν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο την τοπική κοινωνία και να συμβάλουν στην ανάπτυξη αυτής,

ε) για τα έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις, να τηρείται Φάκελος Δημόσιας Σύμβασης [κατά την έννοια του άρθρου 45 του ν. 4412/2016 (Α' 147)],

στ) να επαληθεύουν το εύλογο κόστος των υποβληθεισών δαπανών, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 14Γ της παρούσας,

ζ) να λαμβάνουν υπόψη την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης και να γίνεται εκτίμηση της αναμενόμενης περιβαλλοντικής επίπτωσης με βάση τη συγκεκριμένη για την επένδυση νομοθεσία, όταν αυτή μπορεί να θίξει το περιβάλλον,

η) να διασφαλίζουν την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και να αποτρέπουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων, της αναπηρίας, της ηλικίας ή του γενετήσιου προσανατολισμού,

θ) να λαμβάνουν μέριμνα για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε αυτές ατόμων με αναπηρία, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ισχύον ενωσιακό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο και ανάλογα με τη φύση της πράξης,

ι) να διασφαλίζεται ότι δεν έχουν χρηματοδοτηθεί ή/και δεν χρηματοδοτούνται από άλλα εθνικά ή/και συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, για το ίδιο φυσικό αντικείμενο,

ια) να μπορούν να τεκμηριώσουν τον υπεύθυνο φορέα για τη λειτουργία και τη συντήρηση των πράξεων, όπου απαιτείται,

ιβ) να λαμβάνουν υπόψη την ισχύουσα εθνική και ενωσιακή νομοθεσία σχετικά με την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα,

ιγ) να διαθέτουν οριστική μελέτη οι πράξεις που εκτελούνται με διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων με εξαίρεση τις πράξεις που αφορούν μόνο σε προμήθειες,

ιδ) να έχουν ολοκληρωμένο και λειτουργικό χαρακτήρα.

B. Επιλεξιμότητα πράξεων - δαπανών.

1. Οι επιλέξιμες δαπάνες καθορίζονται ανά υπο-παρέμβαση και είναι αυτές οι οποίες συνδέονται μόνο με άμεσο τρόπο με την υλοποίησης κάθε πράξης.

2. Ως έναρξη της περιόδου επιλεξιμότητας των δαπανών θεωρείται η 01.01.2023. Δεν είναι επιλέξιμες οι πράξεις, των οποίων το φυσικό αντικείμενο έχει ολοκληρωθεί πριν την υποβολή αίτησης στήριξης στην ΟΤΔ, ανεξάρτητα αν ο δυνητικός δικαιούχος έχει εκτελέσει ή όχι τις σχετικές πληρωμές. Στο πλαίσιο αυτό δεν είναι επιλέξιμες, και συνεπώς απορρίπτονται, πράξεις που το υπολειπόμενο φυσικό και οικονομικό αντικείμενο ανέρχεται σε ποσοστό κάτω του 10% του αιτούμενου προϋπολογισμού της αίτησης στήριξης. Επιπροσθέτως, για πράξεις που αφορούν σε ίδρυση δεν είναι επιλέξιμες αν έχει εκδοθεί η σχετική άδεια λειτουργίας ή άλλο αποδεικτικό από το οποίο προκύπτει η λειτουργία της επένδυσης.

2.1. Σε περίπτωση υποβολής αιτήματος τροποποίησης της πράξης, εξετάζεται/αξιολογείται το ποσοστό μείωσης του υπολειπόμενου φυσικού και οικονομικού αντικείμενου. Εάν βάσει του αιτήματος τροποποίησης

ο δικαιούχος αιτείται μείωση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου σε βαθμό που παραβιάζονται οι όροι της παρ. 2, το αίτημα απορρίπτεται.

3. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) είναι μη επιλέξιμη δαπάνη, εκτός των περιπτώσεων που είναι μη ανακτήσιμος, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 19 της υπ' αρ. 3506/2023 υπουργικής απόφασης «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τις παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης του Στρατηγικού Σχεδίου για την Κοινή Αγροτική Πολιτική 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ)» (Β' 7144). Δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη η αγορά οχημάτων και η αγορά οποιουδήποτε είδους πλεούμενου μηχανοκίνητου σκάφους και σκάφους αναψυχής.

4.1. Εξαιρούνται ειδικά διαμορφωμένα οχήματα που αφορούν πράξεις κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα και οχήματα εσωτερικής μεταφοράς που καλύπτουν τις ανάγκες της επένδυσης (όπως περνοφόρο, ανυψωτικό όχημα, παλετοφόρο), ηλεκτρικά οχήματα έως 50V, ή οχήματα που θεωρούνται απαραίτητα για τη λειτουργία της επένδυσης προκειμένου να διασφαλίζεται η ποιότητα και η υγιεινή του προϊόντος (ενδεικτικά: ισοθερμικά βυτία αναγκαία για τη μεταφορά γάλακτος, βυτιοφόρα αυτοκίνητα μεταφοράς ελαιοπυρήνα και υγρών αποβλήτων ελαιοτριβείων, ψυγεία αποκλειστικά για χονδρεμπορία προϊόντων).

4.2. Το ύψος των δαπανών για την αγορά των συγκεκριμένων οχημάτων, δεν μπορεί να υπερβαίνει ποσοστό 30% του αιτούμενου προϋπολογισμού της αίτησης στήριξης, με εξαίρεση πράξεις δημόσιου χαρακτήρα με κοινωνικό ή περιβαλλοντικό χαρακτήρα.

5. Στο πλαίσιο της της παρέμβασης Π3-77-4.1 δεν είναι επιλέξιμη:

α) Η ίδρυση σφαγείων. Κατ' εξαίρεση ενισχύεται: α) η ίδρυση σφαγείων, δυναμικότητας μέχρι 400 τόνους κρέατος/έτος στις νησιωτικές περιοχές και β) η ίδρυση σφαγείων πουλερικών σε ορεινές ή νησιωτικές περιοχές.

β) Η ίδρυση ελαιοτριβείων. Κατ' εξαίρεση μονάδες ελαιοτριβείων που έχουν παύσει τη λειτουργία τους, μπορούν να προβούν σε εκσυγχρονισμό και να επαναλειτουργήσουν με την ίδια δραστηριότητα και δυναμικότητα, είτε στην υφιστάμενη θέση είτε σε νέα θέση, εντός της ίδιας Περιφερειακής Ενότητας εφόσον καλύπτονται από τις απαραίτητες κάθε φορά αδειοδοτήσεις. Στην περίπτωση μεταφοράς τους σε νέα θέση οι παλιές εγκαταστάσεις παύουν να λειτουργούν και δεν είναι δυνατή η επαναλειτουργία τους ως ελαιοτριβείο.

6. Είναι επιλέξιμες οι δαπάνες για την απόκτηση των απαραίτητων για την πράξη εδαφικών εκτάσεων, εφ' όσον πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι:

α) Η αξία της εδαφικής έκτασης πιστοποιείται από την αντικειμενική αξία της εδαφικής έκτασης, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά περίπτωση από την αρμόδια Αρχή.

β) Η έκταση δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

γ) Η επιλέξιμη, για συνεισφορά από το ΕΓΤΑΑ, δαπάνη για αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης δεν υπερβαίνει το 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη.

Σε περίπτωση απαλλοτριώσεων εφαρμόζονται οι όροι που αναφέρονται στις ανωτέρω περ. (α), (β) και (γ). Ως δαπάνη αγοράς νοείται η τιμή της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, η οποία καθορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια.

7. Για πράξεις που περιλαμβάνουν υποδομές απαιτούνται είτε αποδεικτικά ιδιοκτησίας στο όνομα του δικαιούχου, είτε μακροχρόνια μίσθωση/παραχώρηση επί του γηπέδου ή του οικοπέδου ή/και του ακινήτου στα οποία πραγματοποιούνται οι επενδύσεις που να καλύπτει χρονική περίοδο από την υποβολή αίτησης στήριξης, όπως παρακάτω:

α) Τουλάχιστον τριών (3) ετών για δαπάνες εξοπλισμού (π.χ. επαγγελματική μίσθωση),

β) δέκα (10) ετών για κατασκευαστικές δαπάνες (π.χ. ανέγερση/ανακαίνιση κτιρίου).

Στην περίπτωση που προσκομίζεται κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης προσύμφωνο, το σχετικό οριστικό συμβόλαιο υποβάλλεται το αργότερο έως το πρώτο αίτημα πληρωμής. Σε αντίθετη περίπτωση το αίτημα πληρωμής απορρίπτεται.

Κατά την αξιολόγηση των αιτήσεων στήριξης δυνητικών δικαιούχων που υπάγονται στις διατάξεις του ν. 4430/2016 (Α' 205) γίνονται αποδεκτά έγγραφα αρχικής παραχώρησης έως πέντε (5) ετών, σύμφωνα με την παρ. 2Α του άρθρου 185 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α' 114).

8. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ καθορίζονται λεπτομέρειες σχετικά με τους όρους επιλεξιμότητας και την επιλεξιμότητα των πράξεων-δαπανών.

Άρθρο 10

Προϋπολογισμός πράξεων

1. Η ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο με τη μορφή επιχορήγησης και το ύψος της υπολογίζεται βάσει των επιλέξιμων δαπανών.

2. Ο μέγιστος αιτούμενος προϋπολογισμός των ενισχυόμενων πράξεων ιδιωτικού και δημόσιου χαρακτήρα ανά κατηγορία και υπο-παρέμβαση καθορίζεται στο άρθρο 7 της παρούσας. Οι πράξεις διατοπικών και διακρατικών συνεργασιών δεν υπόκεινται σε περιορισμό ως προς τον ανώτατο αιτούμενο προϋπολογισμό.

3. Για πράξεις όπου έχει εφαρμογή εγκεκριμένη μελέτη απλοποιημένης μορφής κόστους, τα επιλέξιμα ποσά των πράξεων ή των επιμέρους δαπανών αυτών, διαμορφώνονται βάσει των στοιχείων της μελέτης.

4. Ο προϋπολογισμός της πράξης που διαμορφώνεται με το πέρας της διαδικασίας διοικητικού ελέγχου της αίτησης στήριξης, αποτελεί τον εγκεκριμένο συνολικό προϋπολογισμό της. Δεν μπορεί να δικαιολογηθεί οποιαδήποτε αύξηση του εγκεκριμένου συνολικού προϋπολογισμού και της επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης του έργου, εκτός:

α. Των πράξεων διατοπικής και διακρατικής συνεργασίας,

β. των πράξεων που υλοποιούνται με τις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων όπου ανακύπτει από σχετικές κανονιστικές ρυθμίσεις, όπως αύξηση συντελεστών ΦΠΑ, αύξηση των τιμολογίων και αναθεώρηση τιμών των δημοσίων έργων,

γ. των πράξεων δημοσίου χαρακτήρα που δεν υλοποιούνται με τις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων όπου προκύπτει αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ,

δ. των πράξεων που υλοποιούνται με τις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων όπου προέκυψε ανάγκη εκτέλεσης εργασιών αρχαιολογικών ερευνών/επίβλεψης ή διαχείρισης Αποβλήτων Εκσκαφών Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ), που δεν είχαν προβλεφθεί στη μελέτη του έργου ή κατέστη αναγκαία η αύξηση της δαπάνης των εργασιών αυτών,

ε. των πράξεων που υλοποιούνται με τις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων όπου προέκυψε, από δαπάνη που απαιτείται για την αποκατάσταση βλαβών του έργου που προξενήθηκαν από φυσική καταστροφή και έως του αρχικού ποσού ένταξης της πράξης. Η φυσική καταστροφή απαιτείται να έχει πιστοποιηθεί με σχετική απόφαση της διευθύνουσας υπηρεσίας,

στ. Δύναται να δικαιολογηθεί περαιτέρω αύξηση του συνολικού προϋπολογισμού των πράξεων που υλοποιούνται με τις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων, χωρίς αντίστοιχη αύξηση της αρχικής επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης του έργου, προκειμένου να κατασκευαστούν επείγοντα έργα που κρίθηκαν αναγκαία, όταν από τις βλάβες που προξενήθηκαν δημιουργείται κίνδυνος για την ασφάλεια προσώπων ή για πρόκληση σημαντικών ζημιών σε τρίτους ή περαιτέρω σημαντικής βλάβης των έργων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 8 του άρθρου 157 του ν. 4412/2016.

Στις παραπάνω περιπτώσεις, εκτός της περίπτωσης α), αν η αναλογούσα αύξηση υπερβαίνει τον εγκεκριμένο συνολικό προϋπολογισμό της απόφασης ένταξης, το επιπλέον ποσό βαρύνει αποκλειστικά και μόνο τον δικαιούχο.

5. Απαραίτητη προϋπόθεση για την αύξηση του επιλέξιμου προϋπολογισμού είναι η ύπαρξη αδιάθετων πόρων στο ΤΠ και η τήρηση των ανωτέρω ορίων του παρόντος. Επισημαίνεται, ότι για έργα που εκτελούνται με διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων δύναται κάθε δυνητικός δικαιούχος να συμμετέχει με δικούς του πόρους στο χρηματοδοτικό σχήμα μιας πράξης με την προϋπόθεση ότι ο συνολικός προϋπολογισμός δεν υπερβαίνει τα ανώτατα όρια. Στην περίπτωση αυτή, παρόλο που οι υπερβάλλουσες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες προς συγχρηματοδότηση από το ΣΣ ΚΑΠ, αντικείμενο αξιολόγησης και παρακολούθησης/ελέγχου αποτελεί το σύνολο της πράξης.

Στην παραπάνω περίπτωση, δύναται να μειωθεί το συγκεκριμένο ποσό (μη επιλέξιμη δαπάνη) και να αυξηθεί η επιλέξιμη δημόσια δαπάνη, με την χρήση του ποσού που θα προκύψει από τις εκπτώσεις κατά τη διαδικασία δημοπράτησης των έργων της πρόσκλησης, ή/και με τη χρήση τυχόν υπερδέσμευσης. Η διαδικασία αυτή μπορεί να ακολουθηθεί μόνο στις περιπτώσεις που η ΟΤΔ δεν έλαβε υπερδέσμευση ή δεν ξεπερνούσε ποσοστό 110% του προϋπολογισμού της εκάστοτε πρόσκλησης, είτε δοθεί τυχόν πρόσθετη υπερδέσμευση. Στην περίπτωση αυτή είναι απαραίτητη η τροποποίηση της απόφασης ένταξης.

Οποιαδήποτε άλλη αύξηση του κόστους, βαρύνει αποκλειστικά και μόνο τον δικαιούχο.

6. Κάθε δυνητικός δικαιούχος μπορεί να πραγματοποιήσει πράξη με εγκεκριμένο συνολικό προϋπολογισμό στα χρηματικά όρια του άρθρου 7 υπό την προϋπόθεση διαθεσιμότητας των πόρων της πρόσκλησης.

7. Η αύξηση του προϋπολογισμού του έργου, λόγω σύναψης συμπληρωματικής σύμβασης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στον ν. 4412/2016 βαρύνει αποκλειστικά τον δικαιούχο, ενώ αντικείμενο παρακολούθησης και ελέγχου αποτελεί το σύνολο της πράξης.

Άρθρο 11

Ιδιωτική συμμετοχή

1. Η ιδιωτική συμμετοχή της κάθε πράξης αποτελεί την διαφορά της δημόσιας δαπάνης από το συνολικό προϋπολογισμό της.

2. Για την κάλυψη της ιδιωτικής συμμετοχής, ο δικαιούχος της ενίσχυσης μπορεί να χρησιμοποιήσει ιδίους πόρους ή/και δάνειο ή/και συνδυασμό τους. Η απόδειξη της ιδιωτικής συμμετοχής δύναται να τεκμηριώνεται,

είτε με υπεύθυνη δήλωση του δικαιούχου, είτε με σχετικό τραπεζικό έγγραφο, είτε με την απόδειξη κατοχής άλλου άμεσα ρευστοποιήσιμου τίτλου, όπως μετοχές και ομόλογα.

3. Η τεκμηρίωση της ιδιωτικής συμμετοχής μπορεί να εξειδικευθεί στην πρόσκληση.

Άρθρο 12

Έκδοση πρόσκλησης

1. Η ΕΥΕ ΠΑΑ συντάσσει σχέδιο-πρότυπο πρόσκλησης, βάσει του οποίου η ΟΤΔ εκδίδει πρόσκληση και μεριμνά για την ευρύτερη ενημέρωση των ενδιαφερομένων σχετικά με τις δυνατότητες χρηματοδότησης και υποβολής αιτήσεων στήριξης στο πλαίσιο των αντίστοιχων υπο-παρεμβάσεων. Η πρόσκληση της ΟΤΔ απαιτείται να έχει προηγουμένως εγκριθεί από την ΕΔΠ. Η εν λόγω πρόσκληση δύναται να αφορά μία ή και περισσότερες υπο-παρεμβάσεις του ΤΠ.

Λεπτομέρειες σχετικά με το περιεχόμενο και την δημοσιοποίηση της πρόσκλησης, περιγράφονται στη διαδικασία Ι.2.1 του ΣΔΕ.

2. Το σχέδιο πρόσκλησης της κάθε ΟΤΔ εξετάζεται από την ΕΥΕ ΠΑΑ, η οποία εκδίδει σύμφωνη γνώμη, αφού η ΟΤΔ ενσωματώσει τις τυχόν παρατηρήσεις που προκύψουν.

Ακολουθως, αποστέλλεται στην Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΕΥΚΕ-ΧΕ) για παροχή σύμφωνης γνώμης, σύμφωνα με την υπ' αρ. 1162/27.10.2023 εγκύκλιο, όπως ισχύει κάθε φορά.

Για έργα δημοσίου χαρακτήρα, το σύμφωνο γνώμης της ΕΥΚΕ-ΧΕ παρέχεται για το σχέδιο-πρότυπο των προσκλήσεων, χωρίς να απαιτείται σύμφωνη γνώμη στα επιμέρους σχέδια προσκλήσεων των ΟΤΔ.

Αν τροποποιηθεί η πρόσκληση, αποστέλλεται εκ νέου στην ΕΥΕ ΠΑΑ και την ΕΥΚΕ-ΧΕ για εξέταση και παροχή σύμφωνης γνώμης, στις περιπτώσεις που απαιτείται.

3. Η ΟΤΔ, μεριμνά για την ευρεία δημοσιοποίηση, μέσω του τύπου ή/και ηλεκτρονικά, της πρόσκλησης. Επιπλέον, η πρόσκληση δημοσιεύεται στις ιστοσελίδες του ΣΣ ΚΑΠ και της ΟΤΔ και κοινοποιείται αρμοδίως.

4. Η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων στήριξης των δυνητικών δικαιούχων δεν μπορεί να είναι μικρότερη των εξήντα (60) ημερών από την πρώτη δημοσίευση της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος. Κατ' εξαίρεση η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων στήριξης δύναται να είναι μικρότερη των εξήντα (60) ημερών από την πρώτη δημοσίευση της πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τις περιοχές που έχουν πληγεί πρόσφατα από φυσικές καταστροφές (περίοδος εμφάνισης γεγονότος μικρότερη των δύο ετών).

5. Με ευθύνη της ΟΤΔ, τα στοιχεία της πρόσκλησης καταχωρίζονται στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα και η οριστικοποίησή της γίνεται από τον αρμόδιο φορέα.

6. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικεύονται λεπτομέρειες και διευκρινίσεις σχετικά με το περιεχόμενο της πρόσκλησης, τη διαδικασία έκδοσης και δημοσιοποίησης της, καθώς και τα σχετικά υποδείγματα που τη συνοδεύουν.

Άρθρο 13

Υποβολή αίτησης στήριξης

1. Οι δυνητικοί δικαιούχοι μπορούν, μετά τη δημοσιοποίηση της σχετικής πρόσκλησης, να υποβάλλουν αιτήσεις στήριξης μέσω του κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος. Λεπτομέρειες σχετικά με την υποβολή των αιτήσεων στήριξης, καθώς και πληροφορίες αναφορικά με τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτές, περιγράφονται στη διαδικασία Ι.2.2 του ΣΔΕ.

2. Επιτρέπεται η κατάθεση μόνο μίας αίτησης στήριξης ανά ΑΦΜ ανά υπο-παρέμβαση, στο πλαίσιο της ίδιας πρόσκλησης ανά ΤΠ, με εξαίρεση τους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού.

Δεν επιτρέπεται η υποβολή αιτήσεων στήριξης σε διαφορετικά ΤΠ για την ίδια υπο-παρέμβαση, με το ίδιο ΑΦΜ, στο πλαίσιο του ίδιου κύκλου προσκλήσεων, με εξαίρεση τους ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού, τον ΟΦΥΠΕΚΑ και τις Εφορείες Αρχαιοτήτων, καθώς και φορέων που υλοποιούν πράξεις κοινωνικού ή περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

3. Η παρ. 2 δεν ισχύει για τις υπο-παρεμβάσεις Π3-77-4.1-7.1/7.2/7.3 και Π3-77-4.1-8.1/8.2.

4. Για τους φορείς που δεν εμπίπτουν στις εξαιρέσεις της παρ. 2 του παρόντος επιτρέπεται η συμμετοχή φυσικού ή νομικού προσώπου σε περισσότερες από μια αιτήσεις στήριξης στο πλαίσιο της ίδιας υπο-παρέμβασης ανά ΤΠ αλλά διαφορετικής πρόσκλησης, εφόσον τα ποσοστά συμμετοχής του στα νομικά πρόσωπα που καταθέτουν τις αιτήσεις στήριξης, δεν υπερβαίνουν αθροιστικά ποσοστό 100% για όλη την προγραμματική περίοδο, καθώς και ο συνολικός προϋπολογισμός των πράξεων δεν υπερβαίνει τα όρια του άρθρου 7.

5. Οι προϋποθέσεις της παρ. 4 δεν ισχύουν για πράξεις που υλοποιούνται σε περιοχές που έχουν πληγεί πρόσφατα από φυσικές καταστροφές (περίοδος εμφάνισης γεγονότος μικρότερη των δύο ετών) ή για πράξεις κοινωνικού ή περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Στις περιπτώσεις αυτές ο συνολικός προϋπολογισμός ανά φυσικό

ή νομικό πρόσωπο δύναται να ανέρχεται σωρευτικά στο ποσό των 800.000€ για πράξεις δημοσίου χαρακτήρα ή το ποσό των 600.000€ για πράξεις ιδιωτικού χαρακτήρα, τηρώντας το ανώτατο όριο ανά πρόσκληση.

6. Με σχετική εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με το περιεχόμενο των αιτήσεων στήριξης και τη διαδικασία υποβολής.

Άρθρο 14

Διοικητικός Έλεγχος Αίτησης Στήριξης (Διαδικασία αξιολόγησης)

1. Σκοπός είναι η διασφάλιση της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των δυνητικών δικαιούχων κατά το διοικητικό έλεγχο (αξιολόγηση) των αιτήσεων στήριξης και η επιλογή από τον αρμόδιο ΕΦ των αιτήσεων που θα ενισχυθούν στο πλαίσιο του ΤΠ, όπως αυτή αποτυπώνεται στη διαδικασία Ι.2.3 του ΣΔΕ.

2. Με την ολοκλήρωση της υποβολής των αιτήσεων στήριξης από τους δυνητικούς δικαιούχους, διενεργείται αξιολόγηση από τον αρμόδιο ΕΦ, η οποία περιλαμβάνει την επαλήθευση κυρίως των παρακάτω σημείων:

α. Της εμπρόθεσμης υποβολής της αίτησης στήριξης και της πληρότητας αυτής,

β. της επιλεξιμότητας του δικαιούχου,

γ. της τήρησης των κριτηρίων επιλεξιμότητας, των δεσμεύσεων και άλλων υποχρεώσεων που συνδέονται με την ενέργεια για την οποία ζητείται στήριξη,

δ. της βαθμολόγησης των κριτηρίων επιλογής,

ε. της επιλεξιμότητας των δαπανών της πράξης,

στ. της τεκμηρίωσης του εύλογου κόστους των υποβληθείσων δαπανών, εξαιρουμένων των συνεισφορών σε είδος και του κόστους απόσβεσης. Από τον έλεγχο του «εύλογου κόστους» εξαιρούνται οι δαπάνες που αναφέρονται στην παρ. 6 του άρθρου 14Γ της παρούσας,

ζ. της τήρησης όλων των όρων και προϋποθέσεων του καθεστώτος de minimis μέσω της υποβαλλόμενης υπεύθυνης δήλωσης, μέσω ελέγχου από την ιστοσελίδα www.sorefsis.gr, καθώς και όλων των στοιχείων και δικαιολογητικών,

η. της αποφυγής δημιουργίας τεχνητών συνθηκών ένταξης,

θ. της αποφυγής διπλής χρηματοδότησης σε πολλαπλά, δυνητικά παρόμοια, ή ακόμη και δυνητικά επικαλυπτόμενα έργα, συγχρηματοδοτούμενα από άλλη ενωσιακή και εθνική χρηματοδότηση.

3. Με απόφαση της ΕΔΠ προσδιορίζονται ο εισηγητής/εισηγητές αξιολόγησης ανά αίτηση στήριξης.

4. Σε περίπτωση διαπίστωσης σύγκρουσης συμφερόντων, η αξιολόγηση διενεργείται από στελέχη του αρμόδιου ΕΦ, κατά περίπτωση. Στις αιτήσεις στήριξης που διαπιστώνεται η ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων, η ΟΤΔ προβαίνει στις απαραίτητες ενέργειες στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα, για την επισήμανση των εν λόγω δυνητικών δικαιούχων και αποστέλλει σχετική ενημέρωση στον αρμόδιο ΕΦ.

5. Ο εισηγητής/εισηγητές, υποβάλλουν την εισήγησή τους προς έγκριση στο αρμόδιο αποφασιστικό όργανο/προϊστάμενο του ΕΦ, το οποίο/ος μπορεί, τεκμηριώνοντας τους λόγους, να διαφοροποιηθεί από την εισήγηση. Η εγκεκριμένη εισήγηση συνιστά την αξιολόγηση της πρότασης.

6. Ο εισηγητής/εισηγητές δύναται να είναι:

α. Στέλεχος του ΕΦ,

β. άλλο στέλεχος του φορέα (εταιρικό σχήμα) που έχει συστήσει την ΟΤΔ,

γ. υπάλληλος άλλου φορέα του Δημοσίου ή και ανεξάρτητος αξιολογητής/εμπειρογνώμονας.

7. Η αξιολόγηση όλων των αιτήσεων στήριξης πραγματοποιείται σε ένα στάδιο ως προς τα κριτήρια επιλεξιμότητας και επιλογής και προσδιορίζεται ο συνολικός εγκεκριμένος προϋπολογισμός, λαμβάνοντας υπ' όψη το εύλογο κόστος.

8α. Ως προς τις πράξεις ιδιωτικού χαρακτήρα:

i. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης εγκρίνονται από το αρμόδιο αποφασιστικό όργανο/προϊστάμενο του ΕΦ, που εκδίδει σχετική απόφαση/αποφάσεις.

ii. Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης του συνόλου των υποβληθείσων αιτήσεων στήριξης από τους αρμόδιους ΕΦ, διενεργείται προενταξιακός έλεγχος (έλεγχος σώρευσης) και καταρτίζεται από την ΟΤΔ ενιαίος πίνακας αποτελεσμάτων με φθίνουσα σειρά βαθμολόγησης, ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις παραδεκτές και μη παραδεκτές αιτήσεις. Η ΟΤΔ είναι αρμόδια για τη συγκέντρωση του συνόλου των αποτελεσμάτων αξιολόγησης από τους κατά περίπτωση αρμόδιους ΕΦ και την έκδοση εγγράφου που περιλαμβάνει τον ενιαίο πίνακα αποτελεσμάτων.

iii. Με την έγκριση των αποτελεσμάτων της διαδικασίας αξιολόγησης, οριστικοποιούνται στο Πληροφοριακό Σύστημα τα στοιχεία των αιτήσεων που περιλαμβάνονται στην παραπάνω απόφαση.

iv. Ο δυνητικός δικαιούχος ενημερώνεται ηλεκτρονικά για το αποτέλεσμα της αξιολόγησης μέσω του ΟΠΣΚΕ και ειδικότερα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ηλεκτρονική διεύθυνση που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει

κατά την εγγραφή του ως χρήστης του ΟΠΣΚΕ, καθώς και στην ηλεκτρονική διεύθυνση που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει κατά την εγγραφή του ως χρήστης του ΟΠΣΚΕ ο συντονιστής που έχει ορίσει, όπως αυτή τυχόν έχει επικαιροποιηθεί και ισχύει. Η ηλεκτρονική διεύθυνση δύναται να επικαιροποιείται/επιβεβαιώνεται εκ νέου στο προφίλ επικοινωνίας.

ν. Για τις αιτήσεις στήριξης που αξιολογήθηκαν ως εγκεκριμένες και επιχορηγούμενες, η ημερομηνία αποστολής της ηλεκτρονικής ειδοποίησης τεκμαίρεται ως το χρονικό σημείο ανάληψης δέσμευσης για τη χρηματοδότηση του Δικαιούχου και αποτελεί ημερομηνία έναρξης του χρόνου υλοποίησης της επένδυσης. Η ενημέρωση μέσω ΟΠΣΚΕ επέχει θέση κοινοποίησης, κατά την έννοια του άρθρου 19 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999, Α' 45), ολοκληρώνεται με την αποστολή ηλεκτρονικής ειδοποίησης στη δηλωθείσα στο ΟΠΣΚΕ διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και επιφέρει όλες τις νόμιμες συνέπειες, σύμφωνα με το σημ. δ της παρ. 6 του άρθρου 56 του ν. 4914/2022 (Α' 61).

νι. Τα κατά περίπτωση απαιτούμενα δικαιολογητικά/νομιμοποιητικά έγγραφα για την υλοποίηση της πράξης, των οποίων η προσκόμιση δεν απαιτείται κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης, ενδεικτικά α) δικαιολογητικά σύστασης του νομικού προσώπου για τους υπό-σύσταση φορείς, β) δικαιολογητικά που αναφέρονται στην υποβληθείσα Υπεύθυνη Δήλωση, κ.λπ.), προσκομίζονται το αργότερο έως την ημερομηνία υποβολής του πρώτου αιτήματος πληρωμής.

Η υποβολή των εν λόγω δικαιολογητικών πραγματοποιείται με ευθύνη του δικαιούχου μέσω του ΟΠΣΚΕ. Στο χρονικό αυτό διάστημα, οι ενέργειες υλοποίησης της πράξης, πραγματοποιούνται με ευθύνη του δικαιούχου.

8β. Ως προς τις πράξεις δημοσίου χαρακτήρα:

i. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης εγκρίνονται από το αρμόδιο αποφασιστικό όργανο/προϊστάμενο του ΕΦ, που εκδίδει σχετική απόφαση.

ii. Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης του συνόλου των υποβληθεισών αιτήσεων στήριξης από τους αρμόδιους ΕΦ, καταρτίζεται από την ΟΤΔ ενιαίος Πίνακας Αποτελεσμάτων με φθίνουσα σειρά βαθμολόγησης, ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις παραδεκτές και μη παραδεκτές αιτήσεις, βάσει των διαθέσιμων πιστώσεων. Η ΟΤΔ είναι αρμόδια για τη συγκέντρωση του συνόλου των αποτελεσμάτων αξιολόγησης από τους κατά περίπτωση αρμόδιους ΕΦ και την έκδοση εγγράφου που περιλαμβάνει τον ενιαίο πίνακα αποτελεσμάτων.

iii. Ο δυνητικός δικαιούχος δύναται να ενημερώνεται ηλεκτρονικά για το αποτέλεσμα της αξιολόγησης μέσω του ΟΠΣΚΑΠ ή με κοινοποίηση στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλωθεί με την αίτηση στήριξης. Τα κατά περίπτωση απαιτούμενα δικαιολογητικά/νομιμοποιητικά έγγραφα για την υλοποίηση της πράξης, των οποίων η προσκόμιση δεν απαιτείται κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης, ενδεικτικά: α) δικαιολογητικά σύστασης του νομικού προσώπου για τους υπό-σύσταση φορείς, β) δικαιολογητικά που αναφέρονται στην υποβληθείσα Υπεύθυνη Δήλωση, κ.λπ.), προσκομίζονται το αργότερο έως την ημερομηνία υποβολής του πρώτου αιτήματος πληρωμής. Στο χρονικό αυτό διάστημα, οι ενέργειες υλοποίησης της πράξης, πραγματοποιούνται με ευθύνη του δικαιούχου. Επίσης, με την έκδοση της απόφασης ένταξης προσκομίζονται στον αρμόδιο ΕΦ και τα απαραίτητα δικαιολογητικά σύστασης του νομικού προσώπου για τους υπό-σύσταση φορείς.

Ο Πίνακας Αποτελεσμάτων που συντάσσεται από την ΕΥΔ Προγράμματος της οικείας Περιφέρειας ή την ΕΥΕ ΠΑΑ, αποστέλλεται στην ΟΤΔ, η οποία εκδίδει ενοποιημένο Πίνακα Αποτελεσμάτων. Ο ενοποιημένος πίνακας κοινοποιείται στους δυνητικούς δικαιούχους με κάθε πρόσφορο μέσο από την ΟΤΔ.

Ο ενοποιημένος Πίνακας Αποτελεσμάτων αποστέλλεται από την ΟΤΔ στην ΕΥΔ Προγράμματος της οικείας Περιφέρειας και την ΕΥΕ ΠΑΑ.

Άρθρο 14Α

Άσκηση και εξέταση ενστάσεων

1. Κατά του πορίσματος αξιολόγησης της αίτησης στήριξης, ο δυνητικός δικαιούχος μπορεί να ασκήσει άπαξ ένσταση, κατά την έννοια του άρθρου 25 του ν. 2690/1999 (Α' 45).

2. Η ένσταση υποβάλλεται ηλεκτρονικά μέσω του κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος, με συμπλήρωση των σχετικών πεδίων, εντός ανατρεπτικής προθεσμίας των δέκα (10) ημερολογιακών ημερών από την επομένη ημέρα της κοινοποίησης του πορίσματος της παρ. 1 και το αποδεικτικό κατάθεσης της ένστασης αποστέλλεται στην ΟΤΔ.

3. Η ένσταση εξετάζεται από την Επιτροπή Ενδικοφανών Προσφυγών εντός δεκαπέντε (15) εργασίμων ημερών από την επομένη της ημερομηνίας άσκησής της.

4. Τα μέλη της Επιτροπής πρέπει να διαθέτουν ανεξαρτησία, σύμφωνα με την δήλωση περί μη σύγκρουσης συμφερόντων και δεν δύνανται να ασχοληθούν με την παρακολούθηση και την παραλαβή των αποτελεσμάτων.

5. Ως μέλη της Επιτροπής δεν διορίζονται οι εισηγητές αξιολόγησης της αίτησης στήριξης.

6α. Ως προς τις πράξεις ιδιωτικού χαρακτήρα, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης επί των ενστάσεων διενεργείται προενταξιακός έλεγχος. Η ΟΤΔ συγκεντρώνει το σύνολο των αποτελεσμάτων εξέτασης ενστάσεων από τους κατά περίπτωση αρμόδιους ΕΦ και εκδίδει έγγραφο που περιλαμβάνει τον νέο ενιαίο πίνακα αποτελεσμάτων.

Επιλέξιμες προς ένταξη είναι οι πράξεις για τις οποίες υποβλήθηκαν ενστάσεις και αξιολογήθηκαν θετικά, επί των οποίων ολοκληρώθηκε ο προενταξιακός έλεγχος και έχουν βαθμολογία μεγαλύτερη της ελάχιστης από τις επιλέξιμες πράξεις του πίνακα αποτελεσμάτων της αξιολόγησης των υποβληθεισών αιτήσεων στήριξης.

Η κατάσταση των πράξεων για τις οποίες υποβλήθηκε ένσταση οριστικοποιείται στο ΟΠΣΚΕ, και ο δυνητικός δικαιούχος ενημερώνεται ηλεκτρονικά μέσω του ΟΠΣΚΕ στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει κατά την εγγραφή του ως χρήστης του ΟΠΣΚΕ και στην ηλεκτρονική διεύθυνση που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει κατά την εγγραφή του ως χρήστης του ΟΠΣΚΕ ο συντονιστής. Η ενημέρωση μέσω ΟΠΣΚΕ επέχει θέση κοινοποίησης, κατά την έννοια του άρθρου 19 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

Ο ενιαίος πίνακας πράξεων ιδιωτικού χαρακτήρα δημοσιοποιείται και οι δυνητικοί δικαιούχοι οφείλουν να υποβάλλουν τυχόν δικαιολογητικά/νομιμοποιητικά έγγραφα για την υλοποίηση της πράξης, των οποίων η προσκόμιση δεν απαιτείται κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης, ενδεικτικά α) δικαιολογητικά σύστασης του νομικού προσώπου για τους υπό-σύσταση φορείς, β) δικαιολογητικά που αναφέρονται στην υποβληθείσα Υπεύθυνη Δήλωση, κ.λπ.), το αργότερο έως την ημερομηνία υποβολής του πρώτου αιτήματος πληρωμής.

Αν δεν υποβληθούν ενστάσεις ή σε περίπτωση παραίτησης του συνόλου των δικαιούχων από το δικαίωμα άσκησης ένστασης, παραμένει σε ισχύ ο αρχικός πίνακας αποτελεσμάτων.

6β. Ως προς τις πράξεις δημοσίου χαρακτήρα, η διαδικασία πραγματοποιείται στο ΟΠΣΚΑΠ και ακολουθείται διαδικασία ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων, σύμφωνα με την παρ. 6α ή κοινοποίηση στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλωθεί με την αίτηση στήριξης.

7. Σε περίπτωση ισοβαθμίας, εντάσσονται όλες οι αιτήσεις που ισοβαθούν μέχρι εξάντλησης του προϋπολογισμού της υπο-παρέμβασης. Σε αντίθετη περίπτωση εντάσσονται μόνο οι αιτήσεις, που έλαβαν υψηλότερη βαθμολογία στο/στα κριτήριο/α επιλογής με την μεγαλύτερη βαρύτητα, σύμφωνα με τις διαθέσιμες πιστώσεις.

Άρθρο 14B

Πίνακας κατάταξης αποτελεσμάτων αξιολόγησης - ενημέρωση για πράξεις δημοσίου χαρακτήρα

1. Αν δεν υποβληθούν ενστάσεις ή σε περίπτωση παραίτησης του συνόλου των δικαιούχων από το δικαίωμα άσκησης ένστασης, ο Πίνακας Αποτελεσμάτων λογίζεται ως Πίνακας Κατάταξης.

2. Με βάση το αποτέλεσμα της εξέτασης των ενστάσεων και την τυχόν μεταβολή των πόρων των υπο-παρεμβάσεων της πρόσκλησης, συντάσσεται ο Πίνακας Κατάταξης, ο οποίος δημοσιοποιείται με κάθε πρόσφορο μέσο.

3. Ο Πίνακας Κατάταξης που συντάσσεται από την ΕΥΔ Προγράμματος της οικείας Περιφέρειας ή την ΕΥΕ ΠΑΑ, αποστέλλεται στην ΟΤΔ, η οποία εκδίδει ενιαίο Πίνακα Κατάταξης. Ο ενιαίος πίνακας κοινοποιείται στους δυνητικούς δικαιούχους με κάθε πρόσφορο μέσο από την ΟΤΔ.

Ο ενιαίος Πίνακας Κατάταξης, δημιουργείται και οριστικοποιείται στο ΟΠΣΚΑΠ και αποστέλλεται από την ΟΤΔ στην ΕΥΔ Προγράμματος της οικείας Περιφέρειας και την ΕΥΕ ΠΑΑ.

Άρθρο 14Γ

Ειδικά θέματα διοικητικού ελέγχου αιτήσεων στήριξης (αξιολόγησης)

1. Στο πλαίσιο του διοικητικού ελέγχου των αιτήσεων στήριξης, προκειμένου να διαπιστωθεί η υφιστάμενη κατάσταση του χώρου υλοποίησης της πράξης, απαιτείται η διενέργεια αυτοψίας. Εξαιρούνται, οι άυλες πράξεις ή πράξεις που δεν υπάρχει υφιστάμενη υποδομή, ενώ αν το επιτρέπει η φύση του έργου ή σε περιπτώσεις έκτακτων συμβάντων/απρόβλεπτων καταστάσεων ή σε απομακρυσμένες/δυσπρόσιτες περιοχές ή σε νησιά με μόνιμο πληθυσμό μικρότερο των 3.500 κατοίκων, η επιτόπια επίσκεψη μπορεί να αντικατασταθεί με οποιοδήποτε συναφές αποδεικτικό υλικό και βιντεοκλήση.

Τα αποτελέσματα της επιτόπιας επίσκεψης αποτυπώνονται σε έκθεση αυτοψίας, η οποία συνοδεύει την εισήγηση αξιολόγησης των αιτήσεων στήριξης.

2. Αν έχουν εκτελεστεί εργασίες πριν την υποβολή της αίτησης στήριξης συνυποβάλλεται αποδεικτικό υλικό που αποτυπώνει την υφιστάμενη κατάσταση και το συντομότερο δυνατόν, πραγματοποιείται από τον αρμόδιο ΕΦ επιτόπια επίσκεψη στον προτεινόμενο χώρο υλοποίησης του έργου. Στις περιπτώσεις αυτές, ο ΕΦ υποχρεούται να συμπεριλάβει στην έκθεση αυτοψίας και αναλυτική αποτύπωση των εργασιών που έχουν πραγματοποιηθεί.

3. Σε πράξεις όπου η διαδικασία δημοπράτησης ή/και ανάθεσης δημόσιας σύμβασης διενεργηθεί μετά το πέρας της διαδικασίας αξιολόγησης των αιτήσεων στήριξης και πριν την ένταξη της πράξης, ο δυνητικός δικαιούχος οφείλει να υποβάλει αίτημα εξέτασης της σχετικής διαδικασίας στην ΟΤΔ, η οποία αν δεν είναι ο αρμόδιος ΕΦ για την εξέταση του αιτήματος, προβαίνει στις ενέργειες που αναγράφονται στην περ. δ του άρθρου 3. Η σύμφωνη γνώμη για τη διαδικασία δημοπράτησης ή/και ανάθεσης δημόσιας σύμβασης είναι απαραίτητη για την έκδοση της απόφασης ένταξης της πράξης. Η έγκριση της διαδικασίας θεωρείται ότι έχει γίνει με την ένταξη του έργου και την έκδοση της σχετικής απόφασης, στην οποία πρέπει να γίνεται σχετική αναφορά στο προοίμιο αυτής.

4. Ο αρμόδιος ΕΦ έχει τη δυνατότητα να ζητήσει, σε πρωτότυπη μορφή οποιοδήποτε δικαιολογητικό υποβλήθηκε με την αίτηση στήριξης, εκτός των περιπτώσεων αυτεπάγγελτης αναζήτησης δικαιολογητικών. Επίσης, μπορεί να ζητήσει σχέδια ή άλλα δικαιολογητικά που έχουν υποβληθεί σε ηλεκτρονική μορφή, στην μορφή αρχείου που παρήχθησαν.

5. Κατά την αξιολόγηση δύνανται να ζητηθεί η υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων και διευκρινίσεων, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, που θα περιγράφεται στην πρόσκληση.

Όταν κάποιο δικαιολογητικό δεν έχει υποβληθεί, λόγω καθυστέρησης του αρμόδιου φορέα για την έκδοση του, ο δυνητικός δικαιούχος μπορεί να υποβάλει την αίτηση που έχει κατατεθεί στον φορέα, με την προϋπόθεση ότι αυτή έχει ημερομηνία προγενέστερη της ημερομηνίας υποβολής της αίτησης στήριξης.

Αν το σχετικό δικαιολογητικό επηρεάζει το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, ο δυνητικός δικαιούχος θα πρέπει να το προσκομίσει πριν το πέρας της αξιολόγησης στον αρμόδιο ΕΦ, στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων.

Ο δυνητικός δικαιούχος υποβάλει ηλεκτρονικά στον αρμόδιο ΕΦ, τα παραπάνω έγγραφα σε ψηφιακή μορφή με υπογεγραμμένη επιστολή υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων και διευκρινίσεων τα οποία ενημερώνουν τον ηλεκτρονικό φάκελο της πράξης του.

Κατά την αξιολόγηση των αιτήσεων στήριξης και κατά την διάρκεια της υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων, μπορούν να γίνουν δεκτά δικαιολογητικά, τα οποία ήταν εν ισχύ κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης.

6. Ο αρμόδιος ΕΦ υποχρεούται να εξετάζει το εύλογο κόστος των δαπανών με χρήση κατάλληλου συστήματος αξιολόγησης, όπως δαπάνες αναφοράς (πίνακας τιμών), σύγκριση των διαφόρων προσφορών, διασταυρωτικός έλεγχος προσφορών ομοειδών προϊόντων άλλων πράξεων του ίδιου ή άλλων τοπικών προγραμμάτων ή με τη χρήση διαδικτύου και μπορεί να λάβει υπόψη τους επίσημους τιμοκαταλόγους των προμηθευτών, διαθέσιμες σχετικές μελέτες προσδιορισμού του εύλογου κόστους που έχουν καταρτιστεί για τον σκοπό αυτό και έχουν υποστηρίξει βάσει δεδομένων τιμών αναφοράς μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, εφόσον αυτές είναι διαθέσιμες και επικαιροποιημένες, καθώς και κάθε άλλο διαθέσιμο μέσο όπως ιστοσελίδες προμηθευτών. Σε κάθε περίπτωση ο αρμόδιος ΕΦ πρέπει να αποδεικνύει με σχετικά αποδεικτικά στοιχεία ότι έχει προβεί στην εξέταση του εύλογου κόστους και τα σχετικά αποδεικτικά πρέπει να συνοδεύουν την αξιολόγηση.

7. Δεν απαιτείται προσκόμιση παραστατικών τεκμηρίωσης του «εύλογου κόστους» για:

α. Δαπάνες κτηριακών υποδομών υπό τον όρο ότι οι εργασίες αυτές υλοποιούνται βάσει απλοποιημένης μορφής κόστους,

β. μελέτες, συμβουλευτικές υπηρεσίες και λοιπές υποστηρικτικές ενέργειες,

γ. δαπάνες για τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα εναλλακτικής προσφοράς από την αγορά, ωστόσο σε αυτήν την περίπτωση απαιτείται τεκμηρίωση,

δ. δαπάνες που έχουν προκύψει από διαγωνιστική διαδικασία,

ε. δαπάνες για τις οποίες η καταβολή της ενίσχυσης πραγματοποιείται βάσει απλοποιημένου κόστους.

8. Για την τεκμηρίωση του εύλογου κόστους της δαπάνης, ο υποψήφιος προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία, όπως προσφορές προμηθευτών ή έρευνα από το διαδίκτυο. Εφόσον το μοναδιαίο κόστος μιας υπηρεσίας ή ενός είδους υπερβαίνει, σε αξία τα 5.000€ (χωρίς ΦΠΑ), ή υπερβαίνει σε συνολικό ποσό τα 10.000€ (χωρίς ΦΠΑ) ανά κατηγορία υπηρεσίας ή είδους, απαιτούνται τρεις (3) συγκρίσιμες προσφορές για το εν λόγω τεμάχιο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση τουλάχιστον δυο (2). Ως αποδεικτικό νοείται και η τιμολόγηση της υπηρεσίας ή είδους με το κατάλληλο κατά περίπτωση φορολογικό παραστατικό. Οι συγκρίσιμες προσφορές αφορούν ομοειδή και εφάμιλλα προϊόντα. Ο αρμόδιος ΕΦ καλείται να αξιολογήσει τόσο τις οικονομικές παραμέτρους των προσφορών, όσο και τις ποιοτικές. Έτσι είναι δυνατό να γίνει δεκτή μια προσφορά η οποία δεν είναι η πιο συμφέρουσα οικονομικά, αρκεί ο δυνητικός δικαιούχος να τεκμηριώσει και ο αρμόδιος ΕΦ να αποδεχθεί, την μοναδικότητα ή την υψηλή ποιότητα ή τις ειδικές προδιαγραφές που προσφέρει το προμηθευόμενο προϊόν.

Ο αρμόδιος ΕΦ έχει την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει πρόσθετα στοιχεία και πληροφορίες για την επαλήθευση του εύλογου κόστους των παραπάνω δαπανών.

9. Για τις δαπάνες που αφορούν σε όλες τις κατηγορίες μελετών και λοιπών υποστηρικτικών ενεργειών, το ύψος τους (χωρίς ΦΠΑ) ορίζεται σε:

α. Δαπάνη υποβολής φακέλου και τεχνική στήριξη για την υλοποίηση του έργου (παρακολούθηση της διοίκησης του επενδυτικού σχεδίου) και ως το ποσό των 4.000€.

β. Μελέτη για την έκδοση της οικοδομικής άδειας και λοιπές μελέτες για την εκτέλεση του έργου καθώς και δαπάνες προβολής και προώθησης σε ποσοστό έως το 12% του προτεινόμενου προϋπολογισμού της πράξης με εξαίρεση τις πράξεις των υπο-παρεμβάσεων Π3-77-4.1-7.1/2/3. Για ειδικές κατηγορίες πράξεων και κατόπιν σχετικής τεκμηρίωσης το ανωτέρω ποσοστό μπορεί να διαφοροποιηθεί μετά και από τη σύμφωνη γνώμη της ΕΥΕ ΠΑΑ. Οι μελέτες δεν αποτελούν επιλέξιμη πράξη, αλλά επιλέξιμη δαπάνη ως απαραίτητη ενέργεια για την υλοποίηση της αντίστοιχης πράξης. Εξαίρεση αποτελούν οι μελέτες που συνιστούν ολοκληρωμένη πράξη της υπο-παρέμβασης Π3-77-4.1-5.2 και με την προϋπόθεση ότι δεν απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες/δράσεις για να καταστεί ολοκληρωμένος ο χαρακτήρας της πράξης.

10. Με το πέρας της ολοκλήρωσης της διαδικασίας αξιολόγησης και της εξέτασης τυχόν ενστάσεων δύναται να εγκριθούν αιτήσεις στήριξης, μιας ή περισσότερων πράξεων, κατά φθίνουσα σειρά βαθμολογίας (και μεγαλύτερη της ελάχιστης τεθείσας από την ΟΤΔ βαθμολογίας), πέραν του προϋπολογισμού της συγκεκριμένης υπο-παρέμβασης, εφόσον υπάρχουν διαθέσιμες πιστώσεις, κατόπιν αιτήματος στην ΕΥΕ ΠΑΑ, συνοδευόμενο από σχετική απόφαση της ΕΔΠ, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) Είτε από μεταφορά ποσών μεταξύ υπο-παρεμβάσεων, χωρίς αύξηση του προϋπολογισμού της πρόσκλησης,

β) είτε από υπερδέσμευση της τρέχουσας πρόσκλησης, μέχρι ποσοστό 110% του προϋπολογισμού της πρόσκλησης,

γ) είτε από υπερδέσμευση της τρέχουσας πρόσκλησης, πέραν του ποσοστού 110% του προϋπολογισμού της πρόσκλησης, κατόπιν σχετικής έγκρισης από την ΕΥΕ ΠΑΑ και την ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ.

11. Όταν ΕΦ είναι η ΕΥΔ (Προγράμματος) της οικείας Περιφέρειας ή η ΕΥΕ ΠΑΑ, η ΟΤΔ παρέχει τεχνική στήριξη, σε όποια στάδια απαιτείται.

12. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικεύονται οι λεπτομέρειες σχετικά με το διοικητικό έλεγχο των αιτήσεων στήριξης.

Άρθρο 15

Ένταξη πράξεων

1. Με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης του συνόλου των υποβληθεισών αιτήσεων στήριξης και αφού ολοκληρωθεί ο προενταξιακός έλεγχος σώρευσης για τις πράξεις που αφορούν σε καθεστώτα de minimis εκδίδεται απόφαση ένταξης πράξεων από τον αρμόδιο ΕΦ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διαδικασία Ι.2.4 του ΣΔΕ.

Η απόφαση ένταξης που εκδίδεται από ΕΦ διαφορετικό από την ΟΤΔ, κοινοποιείται στην ΟΤΔ.

2. Σημειώνεται ότι η αίτηση στήριξης του δικαιούχου, όπως έχει υποβληθεί και εγκριθεί, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της απόφασης ένταξης ως προς τους όρους και τις υποχρεώσεις του δικαιούχου.

Άρθρο 16

Ανάκληση ένταξης πράξης

1. Η απόφαση ένταξης πράξης ανακαλείται από το ΣΣ ΚΑΠ λόγω τεκμηριωμένων αδυναμιών εκτέλεσης ή μη τήρησης των όρων της, ή απόκλισης υλοποίησης βάσει του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος υλοποίησης.

2. Οι δικαιούχοι έχουν το δικαίωμα να παραιτηθούν από την αίτηση στήριξης που έχουν υποβάλει, χωρίς να παραβιάζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης των δικαιούχων.

3. Οι λόγοι για τους οποίους μπορεί να προκύψει ανάγκη ανάκλησης της απόφασης ένταξης καθώς και λεπτομέρειες της διαδικασίας αποτυπώνονται στη διαδικασία Ι.2.5 του ΣΔΕ.

Άρθρο 17

Έλεγχος νομιμότητας σταδίων εξέλιξης δημόσιων συμβάσεων

1. Ο έλεγχος νομιμότητας σταδίων εξέλιξης δημόσιων συμβάσεων εφαρμόζεται σε πράξεις, που υλοποιούνται με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων (έργων, προμηθειών και υπηρεσιών), με σκοπό τη διασφάλιση της επιλεξιμότητας των δαπανών και αφορά σε:

α) Προέγκριση διακήρυξης,

β) έγκριση σχεδίου σύμβασης,

γ) έγκριση τροποποίησης σύμβασης.

2. Η υποβολή του εκάστοτε αιτήματος από τον δικαιούχο γίνεται στην ΟΤΔ, η οποία αν δεν είναι ο αρμόδιος ΕΦ

για την εξέτασή του, προβαίνει στις ενέργειες που αναγράφονται στην περ. δ του άρθρου 3 της παρούσας. Συγκεκριμένα, το εκάστοτε αίτημα υποβάλλεται στο ΟΠΣΚΑΠ και μετά από την ηλεκτρονική υποβολή ο δικαιούχος οφείλει να ενημερώσει την ΟΤΔ, για την υποβολή του αιτήματος μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ο αρμόδιος ΕΦ έχει τη δυνατότητα να ζητήσει, σε πρωτότυπη μορφή οποιοδήποτε δικαιολογητικό υποβλήθηκε με την αίτηση του δικαιούχου, εκτός των περιπτώσεων αυτεπάγγελτης αναζήτησης δικαιολογητικών. Επίσης, μπορεί να ζητήσει σχέδια ή άλλα δικαιολογητικά που έχουν υποβληθεί σε ηλεκτρονική μορφή, στην μορφή αρχείου που παρήχθησαν.

3. Η διαδικασία υποβολής του αιτήματος, η εξέταση αυτού και η έκδοση θετικής ή αρνητικής γνώμης από τον αρμόδιο ΕΦ, πραγματοποιούνται σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στο κεφάλαιο Ι.3 του ΣΔΕ.

4. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να καθορίζονται υποδείγματα εγγράφων που αφορούν στις διαδικασίες αυτές και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

5. Οι δαπάνες συγχρηματοδοτούμενων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4412/2016 (Α' 147) είναι επιλέξιμες εφόσον ο δικαιούχος προβεί στη σύναψή τους, σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, της ίσης μεταχείρισης και διαφάνειας.

6. Σε περίπτωση που το εκάστοτε αίτημα της παρ. 1 απορριφθεί από τον αρμόδιο ΕΦ λόγω υποχρέωσης υποβολής συμπληρωματικών ή/και διορθωτικών στοιχείων, η αδικαιολόγητη καθυστέρηση υποβολής τροποποιημένου αιτήματος από τον δικαιούχο, επιφέρει ανάκληση της απόφασης ένταξης.

7. Αν μετά από ένα έτος από την έκδοση της απόφασης ένταξης δεν έχει υποβληθεί από τον δικαιούχο αίτημα ελέγχου νομιμότητας σταδίου εξέλιξης δημόσιας σύμβασης, γίνεται ανάκληση της απόφασης ένταξης από τον αρμόδιο ΕΦ. Εξαιρούνται οι περιπτώσεις όπου η καθυστέρηση δεν αποτελεί υπαιτιότητα του δικαιούχου.

Άρθρο 18

Τροποποίηση πράξεων

1. Η διαδικασία αφορά πράξεις ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα που δεν εκτελούνται με τις διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων και έχει σκοπό τη διαμόρφωση ενός πλαισίου ευελιξίας στην υλοποίηση των ενταγμένων πράξεων, διασφαλίζοντας παράλληλα την έγκαιρη ολοκλήρωσή τους.

2. Οι τροποποιήσεις των πράξεων μπορούν να αφορούν σε:

α. Τροποποίηση του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου της πράξης,

β. παράταση του χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης της πράξης,

γ. αλλαγή στοιχείων του δικαιούχου,

δ. μεταβολή του χρηματοδοτικού σχήματος,

ε. μεταφορές ποσών μεταξύ «κατηγοριών δαπανών»,

στ. διόρθωση προφανών σφαλμάτων, που επηρεάζουν την απόφαση ένταξης,

ζ. αλλαγή τύπου υλοποίησης της επένδυσης.

3. Η τροποποίηση της πράξης προηγείται του αιτήματος πληρωμής, εφόσον το αίτημα πληρωμής σχετίζεται με την τροποποίηση, ενώ ο δικαιούχος υποχρεούται στο αίτημα τροποποίησης, να κάνει αναλυτική περιγραφή στα ποσά και στους λόγους τροποποίησης, καθώς και στην απόδειξη του εύλογου του κόστους των δαπανών, όταν αυτό απαιτείται σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 14Γ.

4. Το αίτημα τροποποίησης υποβάλλεται στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα. Ο αρμόδιος ΕΦ έχει τη δυνατότητα να ζητήσει συμπληρωματικά δικαιολογητικά μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος, σε πρωτότυπη μορφή οποιοδήποτε δικαιολογητικό υποβλήθηκε με την αίτηση τροποποίησης, εκτός των περιπτώσεων αυτεπάγγελτης αναζήτησης δικαιολογητικών. Επίσης, μπορεί να ζητήσει σχέδια ή άλλα δικαιολογητικά που έχουν υποβληθεί σε ηλεκτρονική μορφή, στην μορφή αρχείου που παρήχθησαν.

5. Όταν το αίτημα του δικαιούχου δεν συνοδεύεται από το σύνολο των απαιτούμενων για την εξέταση στοιχείων και εγγράφων ή τα υποβληθέντα στοιχεία και έγγραφα χρήζουν διορθώσεων/αλλαγών κ.λπ. ο αρμόδιος ΕΦ, προβαίνει, μέσω του κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος, σε απόρριψη του αιτήματος και ενημερώνει άμεσα το δικαιούχο, για την υποχρέωση υποβολής συμπληρωματικών και διορθωτικών στοιχείων. Ο δικαιούχος προβαίνει σε εκ νέου υποβολή του αιτήματος για τις ιδιωτικού χαρακτήρα πράξεις και σε τροποποίησή του για του δημόσιου χαρακτήρα πράξεις και συνυποβάλλει τα απαιτούμενα στοιχεία.

6. Αν το αίτημα του δικαιούχου απορριφθεί από τον αρμόδιο ΕΦ λόγω υποχρέωσης υποβολής συμπληρωματικών και διορθωτικών στοιχείων, η αδικαιολόγητη καθυστέρηση υποβολής του νέου ή τροποποιημένου αιτήματος από τον δικαιούχο, επιφέρει ανάκληση της απόφασης ένταξης.

7. Ο δικαιούχος έχει δικαίωμα υποβολής αντιρρήσεων κατά της απόφασης τροποποίησης εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών (3) ημερών από την επομένη της ηλεκτρονικής κοινοποίησης της αξιολόγησης

τροποποίησης Σημειώνεται ότι σε περίπτωση αποδοχής του αποτελέσματος αξιολόγησης τροποποίησης ο δικαιούχος στερείται του δικαιώματος υποβολής αντιρρήσεων.

8. Τα αποτελέσματα της εξέτασης του αιτήματος τροποποίησης, για τις πράξεις ιδιωτικού χαρακτήρα, αποτυπώνονται στο ΟΠΣΚΕ και στη συνέχεια ο αρμόδιος ΕΦ ενημερώνει το ΟΠΣΚΑΠ. Στην συνέχεια αποστέλλει το πόρισμα αξιολόγησης τροποποίησης με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στο δικαιούχο, στην διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει κατά την εγγραφή του ως χρήστης του ΟΠΣΚΕ, την οποία μπορεί να επικαιροποιεί/επιβεβαιώνει εκ νέου στο προφίλ επικοινωνίας (όπου εμφανίζεται), καθώς και στην διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει κατά την εγγραφή του ως χρήστης του ΟΠΣΚΕ ο συντονιστής, όπως αυτή τυχόν έχει επικαιροποιηθεί και ισχύει.

8.1. Αναφορικά με τις πράξεις δημόσιου χαρακτήρα, η διαδικασία της παρ. 8 πραγματοποιείται στο ΟΠΣΚΑΠ και δύναται να ακολουθηθεί ανάλογη διαδικασία ενημέρωσης του δικαιούχου και με σχετικό οδηγό εξειδικεύεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια.

9. Ο αριθμός των υποβαλλόμενων αιτημάτων τροποποιήσεων της πράξης ανέρχεται έως πέντε (5), κατά την διάρκεια του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος υλοποίησης, εξαιρουμένων των τροποποιήσεων προφανών σφαλμάτων και τροποποιήσεων εντός των διακριτών κατηγοριών δαπανών.

10. Τροποποιήσεις εντός των διακριτών κατηγοριών δαπανών, οι οποίες δεν προκαλούν: α) μεταβολή στα βασικά μεγέθη του φυσικού αντικείμενου της επένδυσης (εμβαδό και όγκος κτιρίων δυναμικότητα, κ.λπ.), β) αλλαγή του βασικού εξοπλισμού παραγωγής, δεν απαιτούν τροποποίηση της απόφασης ένταξης του επενδυτικού σχεδίου, αλλά απεικονίζονται στο αντίστοιχο πρακτικό διοικητικού ελέγχου. Οι τροποποιήσεις των περ. α) και β) δεδομένου ότι δεν επηρεάζουν τη φύση και τους όρους ένταξης της πράξης (εντός διακριτών τμημάτων), δύναται να γίνονται για λόγους απλοποίησης με ευθύνη του αρμόδιου ΕΦ. Στη συγκεκριμένη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται και διορθώσεις προφανών σφαλμάτων, που δεν επηρεάζουν την απόφαση ένταξης.

Όταν για την εξέταση της εν λόγω τροποποίησης αρμόδιος ΕΦ είναι η ΟΤΔ, δεν απαιτείται έγκρισή της από την ΕΔΠ.

Αν για οποιοδήποτε λόγο ο δικαιούχος δεν υποβάλει αίτημα τροποποίησης εντός των διακριτών κατηγοριών δαπανών και διαπιστωθούν οι αλλαγές κατά την εξέταση του αιτήματος πληρωμής από τον αρμόδιο φορέα, ελέγχεται η επιλεξιμότητα και το εύλογο κόστος των δαπανών που αντιστοιχούν στο φυσικό αντικείμενο που τροποποιήθηκε και επιβάλλονται τυχόν μειώσεις/κυρώσεις, όταν διαπιστωθούν μη επιλέξιμες δαπάνες και ακολουθούνται κατά περίπτωση οι διαδικασίες Ι.2.6 και Ι.3.4 του ΣΔΕ.

11. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με την τροποποίηση πράξεων, καθώς και τα υποδείγματα.

Άρθρο 19

Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης πράξεων

1. Ο δικαιούχος υποχρεούται να ολοκληρώσει το οικονομικό και φυσικό αντικείμενο της πράξης σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της απόφασης ένταξης, καθώς και να υποβάλει οριστικοποιημένο τελικό αίτημα πληρωμής στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα, το αργότερο τρεις (3) μήνες πριν τη λήξη της προγραμματικής περιόδου.

1.1. Η μη τήρηση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης της πράξης και της προθεσμίας υποβολής οριστικοποιημένου τελικού αιτήματος πληρωμής, επιφέρει την ανάκληση ένταξης της πράξης αυτομάτως, από τον αρμόδιο ΕΦ. Αν έχει καταβληθεί δημόσια δαπάνη, επιστρέφεται από τον δικαιούχο της πράξης με τη διαδικασία ανάκτησης του ποσού ως αχρεωστήτως καταβληθέντος.

1.2. Η ΟΤΔ δύναται να καθορίσει αυστηρότερους όρους ως προς την τήρηση του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης της πράξης.

2. Σε περιπτώσεις μη υπαιτιότητας του δικαιούχου (π.χ. ανωτέρα βία, ιατρικούς λόγους, καθυστερήσεις παραλαβής εξοπλισμού κ.λπ.), το εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα μπορεί να παραταθεί πριν από τη λήξη του, με αίτημα του δικαιούχου, από τον αρμόδιο ΕΦ και ύστερα από σύμφωνη γνώμη της ΕΥΕ ΠΑΑ, με την προϋπόθεση ότι η εκκαθάριση και εκταμίευση της πράξης πραγματοποιούνται σύμφωνα με τους κανονιστικούς όρους.

3. Σε ειδικές περιπτώσεις, και κατόπιν εισήγησης από την ΕΥΕ ΠΑΑ, οι ΕΦ δύναται να προβαίνουν σε οριζόντια παράταση του χρονοδιαγράμματος των πράξεων.

Άρθρο 20

Αίτημα Προκαταβολής

1. Οι δικαιούχοι, μετά την ένταξη της πράξης τους, δύναται να αιτηθούν στον Οργανισμό Πληρωμών ή στον εξουσιοδοτημένο φορέα, μέσω του κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος, τη χορήγηση προκαταβολής, σύμφωνα με τη διαδικασία Ι.4.1 του ΣΔΕ.

2. Οι δικαιούχοι δύναται να υποβάλλουν ένα ή περισσότερα αιτήματα προκαταβολής, όπου το ύψος ανέρχεται σε ποσοστό έως 50% της εγκεκριμένης δημόσιας ενίσχυσης που υπολείπεται για την ολοκλήρωση της πράξης. Το συνολικό ύψος της προκαταβολής ή των προκαταβολών ανέρχεται σε ποσοστό 50% της δημόσιας ενίσχυσης που συνδέεται με την πράξη.

3. Για τη λήψη της προκαταβολής ο δικαιούχος υποχρεούται μαζί με την αίτηση πληρωμής να προσκομίσει εγγυητική επιστολή αορίστου χρόνου υπέρ του Οργανισμού Πληρωμών από ελληνικό τραπεζικό ίδρυμα, η οποία αντιστοιχεί σε ποσοστό 100% του αιτούμενου ποσού και να τηρεί έντοκο διακριτό τραπεζικό λογαριασμό στο ελληνικό τραπεζικό ίδρυμα που εξέδωσε την απαιτούμενη ισόποση εγγυητική επιστολή, στον οποίο κατατίθεται το ποσό της προκαταβολής και μέσω του οποίου διενεργούνται συναλλαγές που αφορούν αποκλειστικά την υλοποίηση της αίτησης στήριξης.

4. Ο τραπεζικός λογαριασμός, ο οποίος συνδέεται αποκλειστικά με τη χορήγηση προκαταβολής διατηρείται μέχρι την ανάλωση και την εκκαθάριση της προκαταβολής και ο δικαιούχος δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσει τα εν λόγω ποσά για δαπάνες εκτός της πράξης ή να προβεί σε αλλαγή του.

5. Η εκκαθάριση της αίτησης προκαταβολής και η αντίστοιχη αποδέσμευση της εγγυητικής επιστολής δύναται να είναι τμηματική, σύμφωνα με τις επιλέξιμες τιμολογηθείσες δαπάνες που αντιστοιχούν στην ανάλωση του ποσού της. Στα αιτήματα πληρωμής, που έπονται της προκαταβολής, θα πρέπει να γίνει ολική απόσβεση της προκαταβολής και να επιστραφούν άμεσα στον ΕΛΓΕΠ οι παραγόμενοι τόκοι, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αποδέσμευση της εγγυητικής.

Τα αιτήματα πληρωμής, που έπονται της προκαταβολής πρέπει να δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας, εντός τριών ετών από την ημερομηνία καταβολής της προκαταβολής και όχι μεταγενέστερα της 31ης Δεκεμβρίου του 2027.

6. Στην περίπτωση που ο δικαιούχος δεν αναλώσει το σύνολο της χορηγηθείσας προκαταβολής, το αδιάθετο ποσό επιστρέφεται άμεσα και το εναπομείναν ποσό της εγγυητικής επιστολής αποδεσμεύεται πλήρως.

7. Οι δικαιούχοι μπορούν να ανακαλέσουν την αίτηση προκαταβολής ή τμήμα αυτής ή/και να διορθώσουν και να προσαρμόσουν την αίτηση ή/και τα συνυποβαλλόμενα δικαιολογητικά, σύμφωνα με τις διαδικασίες Ι.4.2 και Ι.4.3 του ΣΔΕ.

8. Με πράξη του Οργανισμού Πληρωμών καθορίζονται λεπτομέρειες για τη διαδικασία υποβολής του αιτήματος, του διοικητικού ελέγχου και της απόσβεσης της προκαταβολής.

Άρθρο 21

Υποβολή αιτήματος πληρωμής και ανάκληση

1. Οι δικαιούχοι υποβάλουν αίτημα πληρωμής με όλα τα συνημμένα δικαιολογητικά που απαιτούνται, στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα προκειμένου να τους καταβληθεί η αναλογούσα δημόσια ενίσχυση που συνδέεται με την πράξη. Μετά από την ηλεκτρονική υποβολή ο δικαιούχος υποχρεούται εντός καθορισμένης ημερομηνίας να αποστείλει στον Οργανισμό Πληρωμών/και στον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, τυχόν δικαιολογητικά που δεν υποβάλλονται ηλεκτρονικά. Παράλληλα, ενημερώνει την ΟΤΔ, για την υποβολή του αιτήματος μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

2. Το πρώτο αίτημα πληρωμής δαπανών του δικαιούχου συνοδεύεται από τις απαιτούμενες νόμιμες άδειες και βεβαιώσεις δημοσίων αρχών.

Για τις πράξεις ιδιωτικού χαρακτήρα και δημοσίου χαρακτήρα που δεν εκτελούνται με διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων, ο δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλει αίτημα πληρωμής μεγαλύτερο ή ίσο με ποσοστό 15% της συνολικής δημόσιας δαπάνης της πράξης, εντός δεκαοκτώ (18) μηνών από την έκδοση της απόφασης ένταξης και σε περίπτωση μη υποβολής ανακαλείται η απόφαση ένταξης από τον αρμόδιο ΕΦ. Τα επόμενα αιτήματα θα πρέπει να είναι μεγαλύτερα ή ίσα ποσοστού 25% της συνολικής δημόσιας δαπάνης της πράξης. Για το τελικό αίτημα πληρωμής δεν απαιτείται συγκεκριμένο ποσοστό. Η εν λόγω διάταξη δεν έχει εφαρμογή στις πράξεις όπου μία μεμονωμένη διακριτή δαπάνη, με εξαίρεση δαπάνες που αφορούν σε κτηριακές κατασκευές, είναι μεγαλύτερη από το 80% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού.

Οι πληρωμές των έργων γίνονται με βάση τις πιστοποιήσεις των εργασιών/ενεργειών που έχουν εκτελεσθεί.

3. Πριν την έναρξη του διοικητικού ελέγχου οι δικαιούχοι μπορούν να ανακαλέσουν την αίτηση πληρωμής ή τμήμα αυτής ή/και να διορθώσουν και να προσαρμόσουν την αίτηση ή/και τα συνυποβαλλόμενα δικαιολογητικά, σύμφωνα με τις διαδικασίες Ι.4.2 και Ι.4.3 του ΣΔΕ.

4. Σχετικά με τις διαδικασίες και τα έντυπα πληρωμής, ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα ενημερώνει τους δικαιούχους μέσω του ΟΠΣΚΕ.

5. Στις περιπτώσεις εφαρμογής απλοποιημένου κόστους, το αίτημα πληρωμής πρέπει να πληροί τους όρους των Οδηγών απλοποιημένου κόστους.

6. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με την παρακολούθηση, το συντονισμό των σχετικών διαδικασιών.

Άρθρο 21 Α

Διοικητικός έλεγχος αιτημάτων πληρωμής

1. Ο διοικητικός έλεγχος των αιτημάτων πληρωμής διενεργείται από τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα και καταχωρίζεται στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα, σύμφωνα με όσα περιγράφονται στη διαδικασία Ι.4.4. του ΣΔΕ.

2. Ο έλεγχος περιλαμβάνει κατ' ελάχιστον:

α) Την επαλήθευση της ολοκληρωμένης ενέργειας σε σχέση με την αντίστοιχη ενέργεια της αίτησης στήριξης για την οποία εγκρίθηκε,

β) την επαλήθευση των δαπανών που προέκυψαν και των πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν, λαμβάνοντας υπόψη τον εύλογο χαρακτήρα του κόστους τους, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 14Γ της παρούσας,

γ) την καταχώρηση στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα των αποτελεσμάτων του ελέγχου,

δ) το κατά πόσο το αίτημα είναι σύμφωνο με τον εγκεκριμένο προϋπολογισμό του έργου,

ε) την τήρηση του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του έργου,

στ) την ύπαρξη, κατά περίπτωση, των απαιτούμενων αδειών και βεβαιώσεων δημοσίων αρχών που διέπουν τη νομιμότητα υλοποίησης ή/και λειτουργίας της συγκεκριμένης πράξης,

ζ) τη νόμιμη πραγματοποίηση των δαπανών για τις οποίες υποβάλλεται το αίτημα πληρωμής,

η) το κατά πόσο η πράξη είναι λειτουργική και αποδίδει το προγραμματισμένο αποτέλεσμα σε σχέση με την πρόταση που υποβλήθηκε και εγκρίθηκε, στην περίπτωση του τελικού αιτήματος πληρωμής,

θ) την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του δικαιούχου κατά την διάρκεια υλοποίησης της πράξης, όπως ορίζονται στο άρθρο 23 της παρούσας.

3. Ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, για τον διοικητικό έλεγχο των αιτήσεων πληρωμής, ορίζει τα αρμόδια στελέχη για την πραγματοποίηση του εν λόγω ελέγχου και την πραγματοποίηση της σχετικής επιτόπιας επίσκεψης.

Σημειώνεται ότι στην περίπτωση εξουσιοδοτημένου φορέα, στελέχη τα οποία συμμετείχαν ως εισηγητές στις διαδικασίες αξιολόγησης της αίτησης στήριξης, στις τροποποιήσεις καθώς και στις αντίστοιχες επιτροπές ενδικοφανών προσφυγών δεν μπορούν να συμμετέχουν στον διοικητικό έλεγχο των συγκεκριμένων αιτήσεων πληρωμής, ενώ παράλληλα θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι δεν συντρέχουν λόγοι σύγκρουσης συμφερόντων, μέσω υποβολής σχετικής δήλωσης.

4. Κατά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου και εφόσον προκύψει διαφορά μεταξύ του αιτούμενου και του τελικής χορηγηθέντος επιλέξιμου ποσού, εφαρμόζεται το άρθρο 43.

Εάν διαπιστωθεί μη συμμόρφωση του δικαιούχου ως προς τους όρους και τα κριτήρια επιλεξιμότητας, την επιλεξιμότητα των δαπανών ή τις λοιπές υποχρεώσεις και δεσμεύσεις εφαρμόζονται οι αντίστοιχες κυρώσεις, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό πλαίσιο.

Στις περιπτώσεις επιβολής μειώσεων ή κυρώσεων, ο δικαιούχος ενημερώνεται με ευθύνη του Οργανισμού Πληρωμών ή/και του εξουσιοδοτημένου φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, με κάθε πρόσφορο μέσο για τους λόγους μειώσεων ή κυρώσεων και τη δυνατότητα υποβολής σχετικής ενδικοφανούς προσφυγής, μέσω του κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος, σε εφαρμογή του άρθρου 25 του ν. 2690/1999 (Α' 45) ή όπως αλλιώς προβλέπεται στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο, εντός 10 εργάσιμων ημερών από την ενημέρωση.

Οι ενστάσεις εξετάζονται εντός είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την υποβολή και στην εξέτασή τους δεν δύναται να συμμετέχουν άτομα τα οποία διενήργησαν προγενέστερο έλεγχο του αιτήματος πληρωμής για τον συγκεκριμένο δικαιούχο, με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο.

5. Κατά τον διοικητικό έλεγχο απαιτείται επιτόπια επίσκεψη σε όλα τα αιτήματα πληρωμής, για την πιστοποίηση του οικονομικού και φυσικού αντικείμενου, εκτός των περιπτώσεων όπου η πιστοποίηση μπορεί να διασφαλιστεί και στην έδρα του Οργανισμού Πληρωμών ή του εξουσιοδοτημένου φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα. Τα αποτελέσματα της επιτόπιας επίσκεψης αποτυπώνονται σε σχετική έκθεση. Ο δικαιούχος ή αρμοδίως εξουσιοδοτημένος εκπρόσωπός του, κατά την επιτόπια επίσκεψη, υπογράφει παρουσιολόγιο για να βεβαιώσει την παρουσία του στον έλεγχο και να προσθέσει τυχόν παρατηρήσεις.

6. Για πράξεις που εκτελούνται με διαδικασίες δημόσιων συμβάσεων, που υλοποιούνται σε απομακρυσμένες/δύσβατες/νησιωτικές περιοχές και για πράξεις με επιλέξιμη δημόσια δαπάνη μέχρι 60.000€ (μη συμπεριλαμβανόμενου του ΦΠΑ), δύναται να πραγματοποιηθεί μια επιτόπια επίσκεψη στο τελευταίο αίτημα πληρωμής της πράξης. Σε περιπτώσεις άυλων πράξεων ή δαπανών αιτήματος πληρωμής οι οποίες δεν αφορούν στη δημιουργία υποδομών ή σε αγορά μηχανολογικού ή λοιπού εξοπλισμού δεν απαιτείται επιτόπια επίσκεψη.

Στους διοικητικούς ελέγχους που δεν θα πραγματοποιηθεί επιτόπια επίσκεψη απαιτείται να χρησιμοποιηθεί αποδεικτικό υλικό υλοποίησης του συνολικού φυσικού αντικειμένου (π.χ. φωτογραφική αποτύπωση με χρονική σήμανση) ή/και βιντεοκλήση.

7. Η επιτόπια επίσκεψη μπορεί να αντικατασταθεί από βιντεοκλήση και αποδεικτικό υλικό υλοποίησης του φυσικού αντικειμένου, σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας. Αν πρόκειται για το τελευταίο αίτημα πληρωμής της πράξης η αναγνώριση και εκκαθάριση, διενεργείται αφού ολοκληρωθεί η επιτόπια επίσκεψη, στις περιπτώσεις της παρ. 5 και 6.

8. Μετά την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου του αιτήματος πληρωμής και της τυχόν ένστασης, ολοκληρώνεται η διαδικασία αναγνώρισης και εκκαθάρισης δαπάνης και δημιουργίας παρτίδων και φακέλων πληρωμής για τα σχετικά έργα, σύμφωνα με όσα περιγράφονται στη διαδικασία Ι.4.5. του ΣΔΕ, προκειμένου να καταβληθεί η στήριξη στους δικαιούχους.

9. Ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα διασφαλίζουν, υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει διαθέσιμη χρηματοδότηση, ότι ο δικαιούχος λαμβάνει το πλήρες οφειλόμενο ποσό το αργότερο ογδόντα (80) ημέρες μετά από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης πληρωμής, σύμφωνα με το άρθρο 61 του ν. 4914/2022 (Α' 61), εκτός σε αιτιολογημένες περιπτώσεις, όπως:

α. Το αίτημα πληρωμής δεν είναι πλήρες ή δεν έχουν παρασχεθεί τα κατάλληλα δικαιολογητικά έγγραφα, β. έχει κινηθεί διαδικασία διερεύνησης, από τους αρμόδιους φορείς, όσον αφορά ενδεχόμενη παρατυπία που επηρεάζει την εν λόγω δαπάνη,

γ. έχει καθυστερήσει η απαιτούμενη αυτοψία από τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, λόγω αντικειμενικών δυσκολιών (όπως δυσμενείς καιρικές συνθήκες).

Ο δικαιούχος ενημερώνεται με συστημένη επιστολή ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο από τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, για την καθυστέρηση και τους λόγους που οδήγησαν σε αυτή.

10. Σε έργα που εκτελούνται με διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων, ο Οργανισμός Πληρωμών δύναται να καταβάλει το εγκεκριμένο ποσό του αιτήματος πληρωμής με πίστωση απ' ευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό του ανάδοχου του έργου, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 22 του ν. 4914/2022, σε συνδυασμό με την παρ. 9 του άρθρου 65 του ν. 4389/2016. Σε αυτές τις περιπτώσεις στην αίτηση πληρωμής του δικαιούχου θα πρέπει να αναγράφεται ότι η πληρωμή του ποσού θα γίνεται στον τραπεζικό λογαριασμό του αναδόχου.

11. Το ποσό που καταβάλλεται στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων της παρούσας, δεν υπόκειται σε παρακράτηση ή κατάσχεση, δεν συμψηφίζεται και δεν εισπράττεται οποιαδήποτε άλλη ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσού που οφείλεται στους δικαιούχους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 61 του ν. 4914/2022 (Α' 61).

12. Σε περίπτωση φυσικής καταστροφής, δαπάνες πράξης ιδιωτικού και δημοσίου χαρακτήρα που έχουν υλοποιηθεί και τιμολογηθεί πριν την έλευση της φυσικής καταστροφής, πιστοποιούνται από τις αρμόδιες επιτροπές - φορείς, ακόμα και αν η πράξη ή μέρος αυτής έχει καταστραφεί εξαιτίας του επιζήμιου γεγονότος. Για την πιστοποίηση των δαπανών αυτών πρέπει: α) να προσκομιστεί έγγραφο αρμόδιας υπηρεσίας με το οποίο πιστοποιείται η καταστροφή της πράξης ή μέρους αυτής και β) να ακολουθηθεί η διαδικασία που αφορά στον διοικητικό έλεγχο του αιτήματος πληρωμής.

13. Με πράξη του Οργανισμού Πληρωμών εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία υποβολής, ανάκλησης και διοικητικού ελέγχου του αιτήματος πληρωμής, καθώς και τα σχετικά υποδείγματα.

Άρθρο 22

Ολοκλήρωση πράξης

1. Η έναρξη της διαδικασίας ολοκλήρωσης της πράξης πραγματοποιείται με την ολοκλήρωση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου της πράξης, την έκδοση όλων των σχετικών αδειών που απαιτούνται, καθώς και την κατά περίπτωση επίτευξη των δεικτών, εντός του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος υλοποίησης της, και σύμφωνα με την διαδικασία Ι.4.6. του ΣΔΕ, όπως κάθε φορά ισχύει.

Επισημαίνεται ότι για έργα δημοσίου χαρακτήρα που δεν εκτελούνται με τις διαδικασίες των δημοσίων συμβάσεων, ακολουθείται η διαδικασία του ΣΔΕ για την ολοκλήρωση της πράξης, που αφορά στις παρεμβάσεις ιδιωτικών επενδύσεων.

2. Όταν απαιτείται, η υποβολή αιτήματος για την έκδοση της απόφασης ολοκλήρωσης πράξης, γίνεται από τον δικαιούχο στην ΟΤΔ, η οποία αν δεν είναι ο αρμόδιος ΕΦ για την εξέταση του αιτήματος, προβαίνει στις ενέργειες που αναγράφονται στην περ. δ του άρθρου 3 της παρούσας. Ο αρμόδιος ΕΦ, προβαίνει στην έκδοση απόφασης ολοκλήρωσης πράξης σύμφωνα με τα υποδείγματα της ΕΥΕ ΠΑΑ και η εν λόγω απόφαση αποστέλλεται στον δικαιούχο, με κοινοποίηση στην ΕΥΕ ΠΑΑ/ΟΤΔ, κατά περίπτωση και ενημέρωση του ΟΠΣΚΑΠ.

3. Με την έκδοση της απόφασης ολοκλήρωσης πράξης, δεν απαιτείται ταυτόχρονα η τροποποίηση της απόφασης ένταξης. Η απόφαση ένταξης πράξης τροποποιείται σε μεταγενέστερο χρόνο, στις περιπτώσεις όπου απαιτείται.

Άρθρο 23

Υποχρεώσεις δικαιούχων κατά την υλοποίηση

Οι δικαιούχοι υποχρεούνται να υλοποιούν την πράξη, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στη σχετική πρόσκληση της ΟΤΔ, στην αίτηση στήριξης, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την αξιολόγηση, στην απόφαση ένταξης και στο ενωσιακό και εθνικό θεσμικό πλαίσιο.

Επιπρόσθετα:

α. Να μη μεταβάλλουν το ιδιοκτησιακό καθεστώς της ενισχυόμενης πράξης, καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης χωρίς να έχει προηγηθεί σχετικό αίτημα τροποποίησης στην ΟΤΔ και έγκριση από τον αρμόδιο ΕΦ. Αν κατόπιν σχετικού ελέγχου, διαπιστωθεί μεταβολή η οποία αντίκειται στο εθνικό και κανονιστικό θεσμικό πλαίσιο ανακαλείται η απόφαση ένταξης της πράξης και η δημόσια δαπάνη που έχει καταβληθεί επιστρέφεται με τη διαδικασία ανάκτησης των ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων,

β. να μη χρησιμοποιούν πάγια στοιχεία που έχουν ενισχυθεί, για δραστηριότητες που έρχονται σε αντίθεση με τα κριτήρια επιλεξιμότητας της αίτησης στήριξης. Αν αυτό διαπιστωθεί από τον αρμόδιο ΕΦ ή τους αρμόδιους φορείς, κατά την διάρκεια υλοποίησης της πράξης, η δημόσια δαπάνη που έχει καταβληθεί για τα συγκεκριμένα πάγια, επιστρέφεται με τη διαδικασία ανάκτησης των ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων.

γ. να μη μεταβιβάζουν πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχουν ενισχυθεί, εκτός εάν αυτά αντικατασταθούν από άλλα, κυριότητας του δικαιούχου και τουλάχιστον ίσης αξίας και δυναμικότητας, τα οποία να ανταποκρίνονται στην εξυπηρέτηση της λειτουργίας της πράξης. Ο δικαιούχος οφείλει να γνωστοποιήσει την αντικατάσταση στην ΟΤΔ άμεσα, η οποία ενημερώνει τον αρμόδιο ΕΦ στην περίπτωση που απαιτείται,

δ. να μην δημιουργούν τεχνητούς τρόπους παραβίασης των κριτηρίων επιλεξιμότητας. Αν διαπιστωθεί κατά την αξιολόγηση της αίτησης στήριξης, αυτή απορρίπτεται και επιβάλλονται οι κυρώσεις της παρ. 1 του άρθρου 43 περί δήλωσης ψευδών στοιχείων. Αν διαπιστωθεί κατά την παρακολούθηση/πληρωμή του έργου, ανακαλείται η απόφαση ένταξης της πράξης και τυχόν καταβληθείσα επιχορήγηση επιστρέφεται στο σύνολό της με τη διαδικασία ανάκτησης των ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων.

ε. να πραγματοποιούν όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εισαγωγή δεδομένων και εγγράφων που απαιτούνται για τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και τον έλεγχο των πράξεων που υλοποιούν, στο κατάλληλο πληροφοριακό σύστημα, διασφαλίζοντας την ακρίβεια, την ποιότητα και πληρότητα των στοιχείων αυτών,

στ. για τα κριτήρια επιλογής η επίτευξη των οποίων επιτυγχάνεται σε χρόνο μεταγενέστερο της υποβολής αίτησης στήριξης, ο δικαιούχος έχει την υποχρέωση επίτευξης τους. Αν κατά την υλοποίηση της πράξης ή ακόμα και ύστερα από την ολοκλήρωση αυτής, κατά τη περίοδο που ισχύουν οι μακροχρόνιες υποχρεώσεις, διαπιστωθεί από τους αρμόδιους φορείς, η μη τήρηση κάποιου ή κάποιων από τα κριτήρια επιλογής και η εκ νέου βαθμολόγηση της πρότασης τη θέτει ως μη επιλέξιμη για χρηματοδότηση, ανακαλείται η απόφαση ένταξης της πράξης και τυχόν καταβληθείσα επιχορήγηση επιστρέφεται στο σύνολό της με τη διαδικασία των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών,

ζ. να αποδέχονται και να διευκολύνουν ελέγχους στην έδρα ή/και στον τόπο υλοποίησης της πράξης από τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα και άλλα αρμόδια ελεγκτικά όργανα,

η. να τηρούν τους κανόνες δημοσιότητας κατά την υλοποίηση της πράξης, διαφορετικά εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα της παρ. 6 του άρθρου 43 της παρούσας,

θ. να αποδέχονται ότι τα μηνύματα που αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου είτε μέσω ΟΠΣΚΕ στην ηλεκτρονική διεύθυνση που έχει δηλωθεί στην αίτηση στήριξης, επέχουν θέση κοινοποίησης και συνεπάγονται την έναρξη όλων των έννομων συνεπειών και προθεσμιών. Σε περίπτωση αλλαγής της ηλεκτρονικής διεύθυνσης πρέπει να ενημερώνεται η ΟΤΔ, η οποία εν συνεχεία ενημερώνει τον αρμόδιο ΕΦ ή/και τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, όταν απαιτείται. Όσον αφορά το ΟΠΣΚΕ, οι δικαιούχοι υποχρεούνται να αποδέχονται ότι τα μηνύματα που αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην ηλεκτρονική διεύθυνση που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει κατά την εγγραφή του ως χρήστης ΟΠΣΚΕ την οποία μπορεί να επικαιροποιεί/επιβεβαιώνει εκ νέου στο προφίλ επικοινωνίας (όπου εμφανίζεται), καθώς και στην ηλεκτρονική διεύθυνση που έχει δηλώσει/επιβεβαιώσει κατά την εγγραφή του ως χρήστης του ΟΠΣΚΕ ο συντονιστής, όπως αυτή τυχόν έχει επικαιροποιηθεί και ισχύει. Αποτελεί αποκλειστική ευθύνη της επιχείρησης/δικαιούχου η παρακολούθηση της εν λόγω ηλεκτρονικής δι/νσης και η ενημέρωση του ΕΦ για τυχόν αλλαγές των στοιχείων επικοινωνίας του.

Η μη τήρηση των ανωτέρω κατά περίπτωση επιφέρει ανάκληση της απόφασης ένταξης ή/και ανάκτηση των ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων.

Άρθρο 24

Μακροχρόνιες Υποχρεώσεις Δικαιούχων

1. Ο δικαιούχος υποχρεούται να αποδέχεται και να διευκολύνει τους ελέγχους στην έδρα ή/και στον τόπο υλοποίησης της πράξης, από τον αρμόδιο ΕΦ, τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα και άλλους αρμόδιους φορείς ελέγχου. Σε περίπτωση άρνησης ελέγχου, επιστρέφεται το σύνολο της δημόσιας δαπάνης που καταβλήθηκε, με την διαδικασία ανάκτησης των ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων.

2. Ο δικαιούχος υποχρεούται να μην προβεί σε:

α) Παύση ή μετεγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας εκτός της περιοχής προγράμματος.
β) Αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου της πράξης η οποία παρέχει σε μια εταιρεία ή δημόσιο οργανισμό αδικαιολόγητο πλεονέκτημα.

γ) Ουσιαστική μεταβολή που επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή την εφαρμογή των όρων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τους αρχικούς στόχους χορήγησης της ενίσχυσης. Ως ενδεικτική περίπτωση ουσιαστικής μεταβολής αναφέρεται και η διαπίστωση περί πλημμελούς συντήρησης των έργων από τους δικαιούχους, με αποτέλεσμα αυτά να μην είναι πλέον λειτουργικά.

3. Ο δικαιούχος οφείλει να τηρεί τις υποχρεώσεις της παρ. 2 για περίοδο τριών (3) ετών όταν πρόκειται για ΜΜΕ ή για περίοδο πέντε (5) ετών από την τελευταία πληρωμή της πράξης, για τις εξής περιπτώσεις:

α) πράξεις τουριστικής υποδομής διανυκτέρευσης, όπου δικαιούχος είναι ΜΜΕ, β) πράξεις όπου δικαιούχος είναι μεγάλη επιχείρηση, γ) πράξεις που υλοποιούνται σε μισθωμένο/παραχωρημένο οικόπεδο/ακίνητο και δ) έργα δημοσίου χαρακτήρα.

4. Ο δικαιούχος υποχρεούται στην τήρηση των όρων που προβλέπονται στην πρόσκληση και δεν μπορεί να ενισχυθεί από άλλο εθνικό ή/και συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα για την υλοποίηση της ίδιας πράξης ή τμήματος αυτής.

5. Σε περίπτωση αθέτησης των όρων της παρούσας και της πρόσκλησης, επιβάλλεται επιστροφή της δημόσιας επιχορήγησης αναλογικά προς την περίοδο για την οποία δεν εκπληρώθηκαν οι απαιτήσεις.

6. Ειδικότερα, ο δικαιούχος οφείλει να τηρεί τα κριτήρια επιλογής για το σύνολο της περιόδου υποχρέωσης τήρησης μακροχρόνιων υποχρεώσεων, από την τελευταία πληρωμή της πράξης. Σε αντίθετη περίπτωση, αν ένα ή περισσότερα κριτήρια δεν ικανοποιούνται επιστρέφεται, με την διαδικασία ανάκτησης των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών, ποσοστό της Δημόσιας Δαπάνης που έχει καταβληθεί, και απορρέει από τον ακόλουθο τύπο:

$$[(\alpha-\beta)/100] * (\gamma/\delta) * \text{Δημόσια Δαπάνη, όπου } \alpha \text{ η βαθμολογία του κριτηρίου κατά την αξιολόγηση, } \beta \text{ η νέα βαθμολογία του κριτηρίου σύμφωνα με τα ευρήματα του ελέγχου, } \gamma \text{ ο αριθμός των ετών, για τα οποία διαπιστώνεται ότι έχει πραγματοποιηθεί η παράβαση από την τελευταία πληρωμή της πράξης και } \delta \text{ ο συνολικός αριθμός ετών υποχρέωσης τήρησης μακροχρόνιων υποχρεώσεων.}$$

Ο παραπάνω τύπος εφαρμόζεται για κάθε κριτήριο επιλογής που ελέγχεται και η προς ανάκτηση Δημόσια Δαπάνη υπολογίζεται αθροιστικά.

7. Για τις πράξεις που αφορούν αποκλειστικά τουριστικά καταλύματα πρέπει κατ'έτος μετά την τελευταία πληρωμή της πράξης, να επιτύχουν τουλάχιστον ποσοστό 20% του στόχου που τέθηκε στην αίτηση στήριξης για το αντίστοιχο έτος, σε ότι αφορά τον αριθμό των διανυκτερεύσεων. Σε περίπτωση μη επίτευξης του στόχου αυτού επιβάλλεται δημοσιονομική διόρθωση που απορρέει από τον τύπο:

$$[(20\% * \alpha) - \beta] / 100 * (\text{Δημόσια Δαπάνη} / \text{αριθμός ετών υποχρέωσης τήρησης μακροχρόνιων υποχρεώσεων}), \text{ όπου } \alpha \text{ ο στόχος που τέθηκε στην αίτηση στήριξης, όσον αφορά στον ετήσιο αριθμό διανυκτερεύσεων, } \beta \text{ ο απόλυτος αριθμός των διανυκτερεύσεων για το έτος που γίνεται ο έλεγχος.}$$

8. Για τις πράξεις που αφορούν μεταποίηση θα πρέπει κατ'έτος μετά την τελευταία πληρωμή της πράξης, να επιτύχουν τουλάχιστον ποσοστό 30% του στόχου που τέθηκε στην αίτηση στήριξης για το αντίστοιχο έτος, σε ότι αφορά την ποσότητα της μεταποιησίμης πρώτης ύλης. Σε περίπτωση μη επίτευξης του στόχου αυτού επιβάλλεται δημοσιονομική διόρθωση που απορρέει από τον τύπο:

$$[(30\% * \alpha) - \beta] / 100 * (\text{Δημόσια Δαπάνη} / \text{τρία (3) ή πέντε (5) για μεγάλες επιχειρήσεις}), \text{ όπου } \alpha \text{ ο στόχος που τέθηκε στην αίτηση στήριξης, όσον αφορά την ετήσια ποσότητα μεταποιησίμης πρώτης ύλης, } \beta \text{ η ποσότητα της μεταποιησίμης πρώτης ύλης για το έτος που γίνεται ο έλεγχος.}$$

9. Για τις πράξεις των παρ. 6-8, ισχύουν τα κάτωθι:

α) Ο στόχος ελέγχεται για τα έτη υποχρέωσης τήρησης μακροχρόνιων υποχρεώσεων.

β) Ως έτος λογίζεται ένα πλήρες ημερολογιακό έτος, από την επομένη ημέρα της τελευταίας πληρωμής της πράξης.

γ) Ο έλεγχος που διενεργείται αφορά όλα τα παρελθόντα έτη, για τα οποία διαπιστώνεται ότι έχει πραγματοποιηθεί η παράβαση και όχι το τρέχον έτος. Η δημοσιονομική διόρθωση επιβάλλεται αθροιστικά και ανά έτος.

10. Για πράξεις που αφορούν σε επενδύσεις/υποδομές που έχουν ολοκληρωθεί και υλοποιήθηκαν σε περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί επίσημα ως πληγείσες από φυσικές καταστροφές, εφόσον δεν έχουν υποστεί ζημιές που αλλοιώνουν το φυσικό τους αντικείμενο, απαλλάσσονται από την εξέταση της επίτευξης των στόχων που αφορούν σε οικονομικά στοιχεία και στοιχεία παραγωγικής δραστηριότητας, επισκεψιμότητας, καθώς και κάλυψης θέσεων εργασίας κατά τον έλεγχο μακροχρονίων υποχρεώσεων. Αν έχουν καταστραφεί σε βαθμό που τις θέτει σε μη λειτουργική κατάσταση, κατόπιν τεκμηριωμένου αιτήματος του δικαιούχου προς την ΕΥΕ ΠΑΑ μέσω της ΟΤΔ, δύναται να εξαιρεθούν από τον έλεγχο μακροχρονίων υποχρεώσεων χωρίς την απαίτηση για ανάκτηση του ποσού ενίσχυσης ως αχρεωστήτως καταβληθέντος. Σε κάθε περίπτωση απαιτείται η έκδοση σχετικής απόφασης από τον αρμόδιο φορέα.

11. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικεύονται ο τρόπος παρακολούθησης των πράξεων για την τήρηση των μακροχρονίων υποχρεώσεων των δικαιούχων.

Άρθρο 25

Υποχρεώσεις δικαιούχων για θέματα δημοσιότητας και ενημέρωσης

1. Σύμφωνα με τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 129/2022 οι δικαιούχοι πράξεων που συγχρηματοδοτούνται από την παρέμβαση Αγροτικής Ανάπτυξης Π3-77-4.1 του ΣΣ ΚΑΠ, είναι υποχρεωμένοι να προβούν σε ενέργειες ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τη στήριξη που λαμβάνουν από το ΕΓΤΑΑ. Η μη τήρηση των ελάχιστων υποχρεωτικών κανόνων ενημέρωσης επισύρει κυρώσεις από τα ευρωπαϊκά και εθνικά όργανα ελέγχου.

2. Οι κατ' ελάχιστον υποχρεώσεις των δικαιούχων της παρέμβασης Αγροτικής Ανάπτυξης Π3-77-4.1 του ΣΣ ΚΑΠ ως προς την τήρηση των κανόνων δημοσιότητας και ενημέρωσης θα εξειδικευτούν σε εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ ή σχετικό οδηγό της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ.

Αν διαπιστωθεί από τον αρμόδιο ΕΦ ή άλλους αρμόδιους φορείς ότι κατά την διάρκεια της υλοποίησης της πράξης δεν τηρούνται οι κανόνες δημοσιότητας, εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα της παρ. 6 του άρθρου 43 της παρούσας.

Άρθρο 26

Λόγοι ανωτέρας βίας και εξαιρετικές περιστάσεις

1. Λόγοι ανωτέρας βίας συντρέχουν όταν η ανθρώπινη σκέψη και πρόνοια δεν μπορεί να προβλέψει και να προλάβει το επιζήμιο γεγονός. Ως ανωτέρα βία και εξαιρετικές περιστάσεις μπορούν να αναγνωρίζονται οι ακόλουθες, ιδίως, περιπτώσεις:

α. Θάνατος του δικαιούχου.

β. Μακροχρόνια ανικανότητα του δικαιούχου προς εργασία.

γ. Καταστροφή, λόγω ατυχήματος, κτιρίων ή και εξοπλισμού της πράξης.

δ. Απαλλοτρίωση του συνόλου ή σημαντικού τμήματος του ακινήτου, εφόσον δεν ήταν προβλέψιμη κατά την ημέρα υποβολής της αίτησης.

ε. Σοβαρή φυσική καταστροφή ή σοβαρό καιρικό φαινόμενο που πλήττει βαριά την εκμετάλλευση/ επένδυση.

2. Εφόσον ο δικαιούχος δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει τις δεσμεύσεις - υποχρεώσεις του στο πλαίσιο της παρούσας εξαιτίας των περιπτώσεων της παρ. 1, εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από την ημέρα που είναι σε θέση να το πράξει, προβαίνει σε υποβολή σχετικού αιτήματος και το αίτημα αξιολογείται από την ΕΥΕ ΠΑΑ και εκδίδεται απόφαση ανάκλησης ένταξης της πράξης, χωρίς ανάκτηση του ποσού της ενίσχυσης ως αχρεωστήτως καταβληθέντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Διατάξεις υπο-παρεμβάσεων Διατοπικής και Διακρατικής Συνεργασίας

Άρθρο 27

Διατοπικές και Διακρατικές Συνεργασίες

1. Τα ΤΠ περιλαμβάνουν τις ακόλουθες υπο-παρεμβάσεις:

α) Υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-8.1: Σχέδια διατοπικής συνεργασίας, η οποία αφορά σε συνεργασίες στο εσωτερικό της χώρας με ένταση ενίσχυσης 100% και την υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-8.2: Σχέδια διακρατικής συνεργασίας, που αφορά σε συνεργασίες μεταξύ περιοχών της χώρας με περιοχές άλλων κρατών μελών της Ε.Ε ή τρίτων χωρών για την εφαρμογή κοινών δράσεων, με ένταση ενίσχυσης 100%.

β) Στόχος των υπο-παρεμβάσεων είναι η ανάπτυξη ενεργειών και διαδικασιών που στοχεύουν στη συνεργασία και τη δικτύωση μεταξύ περιοχών που έχουν επιλεγεί για την παρέμβαση Τοπικών Αναπτυξιακών Στρατηγικών (ΤΑΠΤοΚ). Στην υπο-παρέμβαση Π3-77-4.1-8.2 δύναται να μετέχουν και περιοχές άλλων κρατών που δεν αποτελούν περιοχές εφαρμογής ΤΑΠΤοΚ.

γ) Σκοπός των σχεδίων διατοπικής και διακρατικής συνεργασίας είναι να δημιουργούν οφέλη για τις περιοχές παρέμβασης και να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων των ΤΠ. Αυτό επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ των ΟΤΔ η/και τοπικών φορέων, την υλοποίηση καινοτόμων ιδεών μέσω ολοκληρωμένων δράσεων με στόχο την ανάπτυξη και τη μεταφορά τεχνογνωσίας, τη δημιουργία ευκαιριών για νέους ή/και γυναίκες των περιοχών παρέμβασης, την υποστήριξη των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, την ενίσχυση περιβαλλοντικών δράσεων, την τόνωση της εξωστρέφειας των περιοχών παρέμβασης και την κοινωνική ανάπτυξη των περιοχών.

2. Ένα σχέδιο συνεργασίας δύναται να περιλαμβάνει δύο (2) φάσεις: 1) την προπαρασκευαστική φάση και 2) την κυρίως φάση που αφορά στην υλοποίηση των ενεργειών του σχεδίου.

Η προπαρασκευαστική φάση αφορά αποκλειστικά στην αναζήτηση εταίρων και στην προετοιμασία υλοποίησης του σχεδίου συνεργασίας, είναι προαιρετική και ολοκληρώνεται με την υπογραφή του συμφωνητικού συνεργασίας μεταξύ των εταίρων και παραμένει επιλέξιμη ακόμα και αν δεν υλοποιηθεί η κυρίως φάση. Δεν αποτελεί επιλέξιμη δαπάνη η προπαρασκευαστική φάση για τα σχέδια συνεργασίας που υλοποιήθηκαν κατά την προγραμματική περίοδο του ΠΑΑ 2014-2022 και συνεχίζουν στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο ΣΣ ΚΑΠ, ακόμη και σε περίπτωση μεταβολής των εταίρων ή του αντικειμένου.

Άρθρο 28

Δικαιούχοι σχεδίων συνεργασίας

1. Δικαιούχοι των σχεδίων συνεργασίας είναι οι ΟΤΔ που υλοποιούν την Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης στο πλαίσιο του ΣΣ ΚΑΠ.

2. Εκτός των ΟΤΔ, εταίροι στα σχέδια συνεργασίας δύναται να είναι τοπικοί φορείς που εξυπηρετούν συμφέροντα του δημοσίου ή συλλογικά συμφέροντα του ιδιωτικού τομέα, υπό την προϋπόθεση ότι από το καταστατικό τους προκύπτει η δυνατότητα υλοποίησης των προτεινόμενων ενεργειών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην περιοχή παρέμβασης των ΤΠ ή/και έχουν αποδεδειγμένη εμπειρία σχετική με το θέμα της συνεργασίας.

3. Στα σχέδια συνεργασίας μπορούν να συμμετέχουν ως «παρατηρητές» ΟΤΔ ή άλλοι φορείς τρίτων χωρών που υλοποιούν προενταξιακά ή άλλα προγράμματα. Ως «παρατηρητές» θα μπορούν να συμμετάσχουν σε δράσεις και της προπαρασκευαστικής αλλά και της κυρίως φάσης του σχεδίου, με δικές τους δαπάνες που δεν συμπεριλαμβάνονται στον προϋπολογισμό του σχεδίου συνεργασίας και δεν υπάρχει ευθύνη ή αρμοδιότητα διαχείρισής τους από τον συντονιστή ή τους εταίρους του σχεδίου συνεργασίας. Στο συμφωνητικό συνεργασίας θα περιγράφονται αναλυτικά οι δράσεις συνεργασίας με τους «παρατηρητές».

Άρθρο 29

Συμφωνητικό συνεργασίας και προϋποθέσεις

1. Για κάθε σχέδιο συνεργασίας, ορίζεται μεταξύ των εταίρων μια συντονίστρια ΟΤΔ. Για τα σχέδια διακρατικής συνεργασίας ορίζεται επιπλέον σε επίπεδο χώρας μια εθνική συντονίστρια ΟΤΔ. Συντονιστικό ρόλο μπορεί να αναλάβει αποκλειστικά και μόνο ΟΤΔ η οποία υλοποιεί ΤΠ στο πλαίσιο της παρέμβασης Π3-77-4.1. Αν στο διακρατικό σχέδιο συνεργασίας συντονιστής είναι ελληνική ΟΤΔ θα είναι αυτή και εθνικός συντονιστής.

2. Το σχέδιο συνεργασίας θα πρέπει να περιλαμβάνει εκτός των κοινών δράσεων και μη κοινές δράσεις (τοπικές), λαμβάνοντας υπόψη τη στρατηγική των τοπικών προγραμμάτων των συμμετεχόντων εταίρων - ΟΤΔ. Οι δράσεις αυτές πρέπει να είναι καθορισμένες, να δημιουργούν οφέλη για τις περιοχές παρέμβασης και να συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων των ΤΠ.

3. Ένα σχέδιο συνεργασίας πρέπει να υλοποιείται σε πλήρη συνεργασία από τους εταίρους στο πλαίσιο κοινών και μη κοινών δράσεων. Οι δράσεις, δύναται να υλοποιούνται τοπικά εντός της περιοχής παρέμβασης ή σε κομβικά σημεία εκτός αυτής, αλλά σε κάθε περίπτωση πρέπει να προκαλούν οφέλη για την περιοχή παρέμβασης.

4. Οι δραστηριότητες και οι δαπάνες πρέπει να κατανέμονται στους εταίρους με τρόπο, ώστε οι συμμετέχοντες να παίρνουν μέρος στις δράσεις του σχεδίου συνεργασίας με οικονομική συμβολή και με υλοποίηση ενεργειών. Για τον ορθό προγραμματισμό των δράσεων καθώς και την υλοποίηση του σχεδίου συνεργασίας, θα πρέπει να υπάρχει ομοιομορφία στον συνολικό προϋπολογισμό συμμετοχής του κάθε εταίρου. Ειδικότερα, για τις κοινές ενέργειες απαιτείται η αναλογική κατανομή των δαπανών μεταξύ των εταίρων.

5. Για κάθε σχέδιο συνεργασίας συντάσσεται ιδιωτικό συμφωνητικό, στο οποίο ορίζεται ρητά η συντονίστρια ΟΤΔ και θεωρείται έγκυρο μόνο όταν φέρει τις υπογραφές του συνόλου των εταίρων. Το ιδιωτικό συμφωνητικό πρέπει να περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τους στόχους του σχεδίου και τον συνολικό προϋπολογισμό του σχεδίου καθώς και τον συνολικό προϋπολογισμό ανά δικαιούχο/εταίρο. Στο συμφωνητικό συνεργασίας πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα αποχώρησης ενός ή περισσότερων εταίρων ή και η ένταξη νέων, έπειτα και από τη σύμφωνη γνώμη όλων των εταίρων. Κάθε εταίρος είναι υπεύθυνος για τις δικές του δεσμεύσεις έναντι των άλλων εταίρων και του συντονιστή του Σχεδίου Συνεργασίας βάσει του συμφωνητικού συνεργασίας. Στις περιπτώσεις διακρατικών συνεργασιών απαιτείται η επίσημη μετάφραση του σχετικού συμφωνητικού.

6. Το Συμφωνητικό Συνεργασίας επισυνάπτεται στο πρώτο αίτημα πληρωμής της κυρίως φάσης.

Άρθρο 30

Ένταξη και ανάκληση Σχεδίων Συνεργασίας

1. Η υποβολή των Σχεδίων Συνεργασίας γίνεται από τους ενδιαφερόμενους φορείς στην ΕΥΕ ΠΑΑ μετά την έκδοση της παρούσας.

2. Η υποβολή των αιτήσεων στήριξης των σχεδίων συνεργασίας πραγματοποιείται από τους ενδιαφερόμενους φορείς στην ΕΥΕ ΠΑΑ το αργότερο έως τις 30.06.2027.

Για την έγκριση ενός σχεδίου συνεργασίας απαιτείται πριν της υποβολή αίτησης στήριξης, η υποβολή σχετικής πρότασης από τους ενδιαφερόμενους φορείς προς την ΕΥΕ ΠΑΑ το αργότερο έως 31-12-2026. Στην πρόταση πρέπει να υπάρχει σύντομη περιγραφή του προτεινόμενου σχεδίου συνεργασίας, οι στόχοι αυτού και οι ομάδες ωφελούμενων που θα συμμετέχουν.

3. Η ΕΥΕ ΠΑΑ εξετάζει την πρόταση ως προς: α) την συμβατότητα της θεματολογίας και των στόχων της σε σχέση με τους στόχους του Στρατηγικού Σχεδίου ΚΑΠ, β) την επαναληψιμότητα ενεργειών/δράσεων των σχεδίων συνεργασίας, γ) τη συμμετοχή ΟΤΔ σε Σχέδιο Συνεργασίας με παρόμοιο αντικείμενο.

Κατόπιν της εξέτασης των περ. α-γ, παρέχεται σύμφωνη γνώμη ή απορρίπτεται η πρόταση με σχετική αιτιολόγηση. Για κάθε σχέδιο συνεργασίας υποβάλλεται πρόταση από έναν από τους εταίρους.

Στη συνέχεια, για την πρόταση επί της οποίας χορηγείται σύμφωνη γνώμη, υποβάλλεται Αίτηση Στήριξης από τον συντονιστή εταίρο μέσω του ΟΠΣΚΑΠ.

4. Για την ένταξη των σχεδίων συνεργασίας ακολουθείται η διαδικασία Ι.2.7 του ΣΔΕ.

Για την έγκριση και ένταξη ενός σχεδίου συνεργασίας εκδίδεται απόφαση από την ΕΥΕ ΠΑΑ, εφόσον είναι συμβατό με τους στόχους και τις ανάγκες κάθε ΤΠ. Λαμβάνεται μέριμνα για:

α) Την αποφυγή δημιουργίας τεχνητών συνθηκών ένταξης,

β) την αποφυγή διπλής χρηματοδότησης σε πολλαπλά, δυναμικά παρόμοια, ή ακόμη και δυναμικά επικαλυπτόμενα έργα, συγχρηματοδοτούμενα από άλλη ενωσιακή και εθνική χρηματοδότηση.

5. Η προπαρασκευαστική φάση περιγράφεται στον φάκελο του σχεδίου συνεργασίας που υποβάλλεται στην ΕΥΕ ΠΑΑ και περιλαμβάνεται στην ίδια απόφαση ένταξης. Ως σχέδιο συνεργασίας νοείται το σύνολο της προπαρασκευαστικής (εφόσον υπάρχει) και της κυρίως φάσης.

Στα Σχέδια Συνεργασίας τα οποία περιλαμβάνουν προπαρασκευαστική και κυρίως φάση, οι ενέργειες και οι επιλέξιμες δαπάνες μεταξύ της προπαρασκευαστικής και της κυρίως φάσης υλοποίησης πρέπει να είναι διακριτές και να μην επικαλύπτονται χρονικά.

6. Η κυρίως φάση κάθε σχεδίου συνεργασίας υλοποιείται, σύμφωνα με τους προβλεπόμενους όρους. Η καταβολή της ενίσχυσης της κυρίας φάσης πραγματοποιείται σε οποιαδήποτε στάδιο υλοποίησης του σχεδίου συνεργασίας.

7. Για την ανάκληση σχεδίων συνεργασίας ακολουθείται η διαδικασία Ι.2.9 του ΣΔΕ.

Επιπρόσθετα:

α. Αν ένας εταίρος δεν υλοποιήσει, πλην των κοινών δράσεων, τουλάχιστον μία δράση (τοπική) ανακαλείται η ένταξη του στο σχέδιο συνεργασίας και υποχρεούται να επιστρέψει τυχόν επιχορήγηση που έχει λάβει στο πλαίσιο του εν λόγω σχεδίου.

Η περ. α δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις όπου στις κοινές δράσεις αποδεικνύεται, με την προσκόμιση υποστηρικτικού υλικού, η ενεργή συμμετοχή της συγκεκριμένης ΟΤΔ με ομάδες ωφελούμενων από την συγκεκριμένη περιοχή εφαρμογής.

β. Για τα σχέδια συνεργασίας στα οποία παρατηρείται αναίτια καθυστέρηση υλοποίησης μεγαλύτερη του ενός έτους από την απόφαση ένταξης, η ΕΥΕ ΠΑΑ προβαίνει στην ανάκληση της απόφασης ένταξης.

Άρθρο 31

Τροποποίηση απόφαση ένταξης/τεχνικού δελτίου πράξης

1. Κατά τη φάση υλοποίησης ενός σχεδίου συνεργασίας, για να τροποποιηθεί η απόφαση ένταξης ακολουθείται η διαδικασία 1.2.8 του ΣΔΕ.

2. Η τροποποίηση της απόφασης ένταξης ενός σχεδίου συνεργασίας μπορεί να αφορά σε:

α) αύξηση του οικονομικού αντικειμένου, με την απαραίτητη προϋπόθεση ότι υπάρχει διαθεσιμότητα πόρων στο ΤΠ της ΟΤΔ και πλήρως αιτιολογημένο σχετικό αίτημα του εταίρου. Ο εταίρος δύναται να αιτηθεί αύξηση του εγκεκριμένου συνολικού προϋπολογισμού και της επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης του σχεδίου συνεργασίας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

αα) Αύξηση ή διαφοροποίηση του φυσικού αντικείμενου του σχεδίου συνεργασίας,

ββ) αύξηση στο ποσό που αντιστοιχεί στο ΦΠΑ, όταν ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμος και δεν είχε συνυπολογισθεί κατά την αίτηση στήριξης. Εξαιρείται, ο ΦΠΑ δαπανών που έχουν συμπεριληφθεί σε αιτήματα πληρωμής και έχουν οριστικοποιηθεί στο ΟΠΣΚΑΠ, πριν την υποβολή του αιτήματος τροποποίησης της Απόφασης Ένταξης ή/και ΤΔΠ, από τον δικαιούχο,

γγ) σε περίπτωση εισόδου νέου εταίρου στο σχέδιο συνεργασίας,

β) μείωση του προϋπολογισμού της απόφασης ένταξης, εφόσον δεν επηρεάζει τους στόχους και τα αποτελέσματα του σχεδίου ή στις περιπτώσεις αποχώρησης εταίρου,

γ) παράταση χρονοδιαγράμματος ολοκλήρωσης του σχεδίου συνεργασίας.

3. Στις περιπτώσεις μεταφοράς ποσών μεταξύ «κατηγοριών δαπανών» ή προσθήκης νέας «κατηγορίας δαπάνης» χωρίς αύξηση προϋπολογισμού της πράξης, ο δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλει αίτημα τροποποίησης ΤΔΠ. Το σχέδιο συνεργασίας τροποποιείται με τροποποίηση ΤΔΠ. Με απόφαση της ΕΥΕ ΠΑΑ, κατόπιν εξέτασης του αιτήματος τροποποίησης του ΤΔΠ, εγκρίνεται η τροποποίηση του. Ο τελικός διατάκτης της απόφασης είναι ο προϊστάμενος της ΕΥΕ ΠΑΑ.

4. Αν απορριφθεί το αίτημα τροποποίησης ΤΔΠ, η ΕΥΕ ΠΑΑ ενημερώνει τον συντονιστή/εθνικό συντονιστή για τους λόγους απόρριψης και ο συντονιστής/εθνικός συντονιστής υποχρεούται να ενημερώσει σχετικά τον εταίρο, ο οποίος δύναται εκ νέου να υποβάλλει αίτημα τροποποίησης.

5. Στις ανωτέρω περιπτώσεις τροποποιήσεων των σχεδίων συνεργασίας απαιτείται απόφαση της ΕΔΠ μόνο από τους εταίρους που αιτούνται την τροποποίηση.

6. Σε περίπτωση τροποποιήσεων εντός των ίδιων κατηγοριών δαπανών, ο συντονιστής γνωστοποιεί στην ΕΥΕ τις αλλαγές, με αποστολή του τροποποιημένου σχεδίου συνεργασίας. Η σχετική γνωστοποίηση μπορεί να υποβληθεί πριν ή μαζί με το αίτημα πληρωμής. Η ΕΥΕ ΠΑΑ, αν κρίνει ότι οι αλλαγές επηρεάζουν τους στόχους του σχεδίου συνεργασίας, δύναται να απορρίψει το αίτημα τροποποίησης και τυχόν δαπάνες καθίστανται μη επιλέξιμες.

7. Τα αιτήματα τροποποιήσεων της παρ. 2, πρέπει να τεκμηριώνουν ότι εξυπηρετούν καλύτερα τις ανάγκες της πράξης και δεν αλλοιώνουν το αποτέλεσμα της αξιολόγησης του σχεδίου συνεργασίας, και αν επιφέρουν αλλαγές στο συμφωνητικό συνεργασίας αυτό αποστέλλεται μαζί με το αίτημα στην ΕΥΕ ΠΑΑ.

8. Σε κάθε περίπτωση, πλην των τροποποιήσεων εντός των διακριτών κατηγοριών δαπανών, το αίτημα τροποποίησης προηγείται του αιτήματος πληρωμής, εφόσον το αίτημα πληρωμής σχετίζεται με την τροποποίηση. Αν ο δικαιούχος δεν υποβάλει αίτημα τροποποίησης εντός των διακριτών κατηγοριών δαπανών και διαπιστωθούν οι αλλαγές κατά την εξέταση του αιτήματος πληρωμής από τον αρμόδιο φορέα, ελέγχεται η επιλεξιμότητα των δαπανών που αντιστοιχούν τροποποιημένο σχέδιο συνεργασίας και επιβάλλονται τυχόν μειώσεις-κυρώσεις, όταν διαπιστωθούν μη επιλέξιμες δαπάνες.

9. Με οδηγό εξειδικεύονται οι λεπτομέρειες σχετικά με τη διαχείριση των τροποποιήσεων στο ΟΠΣΚΑΠ.

Άρθρο 32

Επιλεξιμότητα δαπανών

1. Επιλέξιμες θεωρούνται δαπάνες για ενέργειες εξεύρεσης εταίρων και προετοιμασίας του σχεδίου συνεργασίας κατά την προπαρασκευαστική φάση καθώς και δαπάνες οι οποίες συνδέονται με άμεσο τρόπο με τις εγκεκριμένες ενέργειες και δράσεις του σχεδίου συνεργασίας.

2. Ως ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας των δαπανών της προπαρασκευαστικής και της κυρίως φάσης ορίζεται η 01.01.2023.

3. Η διαδικασία ανάθεσης σε τρίτους επιμέρους ενεργειών/δράσεων των διατοπικών/διακρατικών ενεργειών γίνεται σύμφωνα με τον ν. 4412/2016.

4. Απαγορεύεται η κατάτμηση φυσικού και οικονομικού αντικείμενου ενεργειών του σχεδίου συνεργασίας.

5. Οι δαπάνες της προπαρασκευαστικής φάσης, καθώς και οι δαπάνες για συγκεκριμένες ενέργειες/δράσεις της κυρίως φάσης, καθορίζονται και αποδίδονται στους δικαιούχους βάσει εγκεκριμένης μελέτης απλοποιημένου κόστους.

6. Το σύνολο των συντονιστικών συναντήσεων, πέραν της προβλεπόμενης μιας καθ' έτος, θα πρέπει να γίνονται αποκλειστικά μέσω του διαδικτύου και να αποστέλλεται σχετική πρόσκληση στην ΕΥΕ ΠΑΑ. Εξαιρέση αποτελούν οι περιπτώσεις όπου παράλληλα με τη συντονιστική συνάντηση προβλέπεται και η υλοποίηση λοιπών κοινών ενεργειών και δράσεων του σχεδίου συνεργασίας. Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να προβλέπεται η δυνατότητα συμμετοχής των εταίρων και της ΕΥΕ ΠΑΑ και να υπάρχει δυνατότητα για διαδικτυακή συμμετοχή.

7. Με εγκύκλιο εξειδικεύονται οι επιλέξιμες δαπάνες της προπαρασκευαστικής και της κυρίως φάσης υλοποίησης του σχεδίου συνεργασίας.

Άρθρο 33

Διαδικασία χορήγησης προκαταβολής

1. Οι δικαιούχοι, μετά την ένταξη της πράξης τους, δύναται να αιτηθούν τη χορήγηση προκαταβολής σύμφωνα με τη διαδικασία Ι.4.1 του ΣΔΕ.

2. Παρέχεται η δυνατότητα να υποβληθούν ένα ή περισσότερα αιτήματα προκαταβολής, όπου το ύψος ανέρχεται σε ποσοστό έως 50% της εγκεκριμένης δημόσιας ενίσχυσης που υπολείπεται για την ολοκλήρωση της πράξης. Το συνολικό ύψος της προκαταβολής ή των προκαταβολών ανέρχεται σε ποσοστό έως 50% της δημόσιας ενίσχυσης που συνδέεται με την πράξη.

Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής:

α. Ο εταίρος υποβάλλει αίτημα προκαταβολής στον Οργανισμό Πληρωμών ή στον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, μέσω του ΟΠΣΚΑΠ σύμφωνα με την διαδικασία που θα οριστεί σε σχετική εγκύκλιο της ΑΑΔΕ.

β. Ο έλεγχος του αιτήματος πραγματοποιείται από τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, τα αποτελέσματα του οποίου αποτυπώνονται σε Λίστα Διοικητικού Ελέγχου Αίτησης Προκαταβολής Δικαιούχου και στο ΟΠΣΚΑΠ.

γ. Μετά την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου του αιτήματος προκαταβολής ολοκληρώνεται η διαδικασία αναγνώρισης και εκκαθάρισης δαπάνης και δημιουργίας παρτίδων και φακέλων πληρωμής για τα σχετικά έργα, σύμφωνα με όσα περιγράφονται στη διαδικασία Ι.4.5. του ΣΔΕ, προκειμένου να καταβληθεί η στήριξη.

δ. Ο Οργανισμός Πληρωμών πιστώνει το ποσό της προκαταβολής σε ειδικό τραπεζικό λογαριασμό που διατηρεί ο εταίρος αποκλειστικά για την χρήση της προκαταβολής ανά Σχέδιο Συνεργασίας, και ο οποίος δηλώνεται στην αίτηση χορήγησης προκαταβολής. Αν ο λογαριασμός είναι έντοκος, οι παραγόμενοι τόκοι επιστρέφονται στον ΕΛΕΓΕΠ.

3. Για τη λήψη της προκαταβολής, ο εταίρος υποχρεούται να προσκομίσει εγγυητική επιστολή αορίστου χρόνου υπέρ του Οργανισμού Πληρωμών από ελληνικό τραπεζικό ίδρυμα, η οποία αντιστοιχεί σε ποσοστό 100% του αιτούμενου ποσού και να τηρεί διακριτό τραπεζικό λογαριασμό στο ελληνικό τραπεζικό ίδρυμα που εξέδωσε την απαιτούμενη ισόποση εγγυητική επιστολή, στον οποίο κατατίθεται το ποσό της προκαταβολής και μέσω του οποίου διενεργούνται συναλλαγές που αφορούν αποκλειστικά την υλοποίηση της αίτησης στήριξης.

4. Η εκκαθάριση της αίτησης προκαταβολής και η αντίστοιχη αποδέσμευση της εγγυητικής επιστολής δύναται να είναι τμηματική, σύμφωνα με τις επιλέξιμες τιμολογηθείσες δαπάνες που αντιστοιχούν στην ανάλωση του ποσού της. Στα αιτήματα πληρωμής, που έπονται της προκαταβολής, θα πρέπει να γίνει ολική απόσβεση της προκαταβολής και να επιστραφούν άμεσα στον ΕΛΕΓΕΠ οι παραγόμενοι τόκοι, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αποδέσμευση της εγγυητικής.

Τα αιτήματα πληρωμής, που έπονται της προκαταβολής πρέπει να δικαιολογούνται με εξοφλημένα τιμολόγια ή λογιστικά έγγραφα ισοδύναμης αποδεικτικής αξίας, εντός τριών ετών από την ημερομηνία καταβολής της προκαταβολής και όχι μεταγενέστερα της 31ης Δεκεμβρίου του 2027.

Στην περίπτωση που ο εταίρος δεν αναλώσει το σύνολο της χορηγηθείσας προκαταβολής, το αδιάθετο ποσό επιστρέφεται άμεσα και το εναπομείναν ποσό της εγγυητικής επιστολής αποδεσμεύεται πλήρως.

5. Οι δαπάνες των υπο-παρεμβάσεων Π3-77-4.1-8.1 και Π3-77-4.1-8.2, δύνανται να εξοφλούνται απευθείας από τον λογαριασμό του κάθε σχεδίου συνεργασίας σε περίπτωση προκαταβολής ή/και από λογαριασμό της ΟΤΔ, οπότε στη συνέχεια μεταφέρεται το αντίστοιχο ποσό από τον παραπάνω λογαριασμό στο λογαριασμό της ΟΤΔ. Εφόσον ο εταίρος δεν επιλέξει να λάβει προκαταβολή, στην πρώτη πληρωμή δηλώνει ένα λογαριασμό, για την καταβολή της ενίσχυσης στο πλαίσιο του σχεδίου συνεργασίας στον οποίο είναι δικαιούχος.

6. Απαγορεύεται η χρήση του λογαριασμού προκαταβολής του σχεδίου συνεργασίας για οποιονδήποτε άλλο λόγο πέραν των πληρωμών της συγκεκριμένης πράξης. Αν αυτό διαπιστωθεί, από τους αρμόδιους φορείς, το ποσό το οποίο αντλήθηκε για άλλους σκοπούς επιστρέφεται άμεσα στον ειδικό λογαριασμό, μαζί με τους τόκους που αντιστοιχούν από την ημερομηνία ανάληψης του ποσού για άλλο λόγο πέραν των πληρωμών της πράξης έως την ημερομηνία επιστροφής στον ανωτέρω ειδικό λογαριασμό.

7. Οι δικαιούχοι μπορούν να ανακαλέσουν την αίτηση προκαταβολής ή τμήμα αυτής ή/και να διορθώσουν και να προσαρμόσουν την αίτηση ή/και τα συνυποβαλλόμενα δικαιολογητικά, σύμφωνα με τις διαδικασίες 1.4.2 και 1.4.3 του ΣΔΕ.

8. Με πράξη του Οργανισμού Πληρωμών καθορίζονται λεπτομέρειες για τη διαδικασία υποβολής του αιτήματος, του διοικητικού ελέγχου αυτού και της απόσβεσης της προκαταβολής.

Άρθρο 34

Υποβολή αιτήματος πληρωμής και διοικητικός έλεγχος

1. Οι δικαιούχοι υποβάλουν αίτημα πληρωμής με όλα τα συνημμένα δικαιολογητικά, στο ΟΠΣΚΑΠ προκειμένου να καταβληθεί η αναλογούσα δημόσια ενίσχυση που συνδέεται με την πράξη. Οι δικαιούχοι υποχρεούνται εντός καθορισμένης ημερομηνίας να αποστείλουν στον Οργανισμό Πληρωμών ή/και στον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα τυχόν δικαιολογητικά που δεν υποβάλλονται ηλεκτρονικά. Παράλληλα ενημερώνουν την ΟΤΔ, για την υποβολή του αιτήματος μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Οι πληρωμές των έργων μπορούν να γίνονται τμηματικά, με βάση την υλοποίηση του σχεδίου δράσης.

2. Πριν την έναρξη του διοικητικού ελέγχου οι εταίροι μπορούν να ανακαλέσουν την αίτηση πληρωμής ή τμήμα αυτής ή/και να διορθώσουν και να προσαρμόσουν την αίτηση ή/και τα συνυποβαλλόμενα δικαιολογητικά, σύμφωνα με τις διαδικασίες 1.4.2 και 1.4.3 του ΣΔΕ.

3. Ο διοικητικός έλεγχος των αιτημάτων πληρωμής των σχεδίων συνεργασίας, πραγματοποιείται από τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα και καταχωρίζεται στο ΟΠΣΚΑΠ.

Ο έλεγχος αφορά στην επαλήθευση της ορθότητας και κανονικότητας της ενέργειας.

4. Ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, οφείλει να εξετάζει το εύλογο κόστος των δαπανών με χρήση κατάλληλου συστήματος αξιολόγησης, όπως δαπάνες αναφοράς (πίνακας τιμών), σύγκριση των διαφόρων προσφορών, διασταυρωτικός έλεγχος προσφορών ομοειδών προϊόντων άλλων πράξεων του ίδιου ή άλλων τοπικών προγραμμάτων ή με τη χρήση διαδικτύου και δύναται να λάβει υπόψη τους επίσημους τιμοκαταλόγους των προμηθευτών, διαθέσιμες σχετικές μελέτες προσδιορισμού του εύλογου κόστους που έχουν καταρτιστεί για τον σκοπό αυτό και έχουν υποστηρίξει βάσεις δεδομένων τιμών αναφοράς μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού, εφόσον αυτές είναι διαθέσιμες και επικαιροποιημένες, καθώς και κάθε άλλο διαθέσιμο μέσο όπως ιστοσελίδες προμηθευτών. Σε κάθε περίπτωση ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα πρέπει να αποδεικνύει με σχετικά αποδεικτικά στοιχεία ότι έχει προβεί στην εξέταση του εύλογου κόστους και τα σχετικά αποδεικτικά πρέπει να συνοδεύουν την αξιολόγηση.

5. Για την τεκμηρίωση του εύλογου κόστους της δαπάνης, ο δικαιούχος προσκομίζει αποδεικτικά στοιχεία, όπως προσφορές προμηθευτών ή έρευνα από το διαδίκτυο. Εφόσον το μοναδιαίο κόστος μιας υπηρεσίας ή ενός είδους υπερβαίνει σε αξία το ποσό των 5.000€ (χωρίς ΦΠΑ), ή υπερβαίνει σε συνολικό ποσό των 10.000€ (χωρίς ΦΠΑ) ανά κατηγορία υπηρεσίας ή είδους, απαιτούνται τρεις (3) συγκρίσιμες προσφορές για το εν λόγω τεμάχιο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση τουλάχιστον δυο (2). Ως αποδεικτικό νοείται και η τιμολόγηση της υπηρεσίας ή είδους με το κατάλληλο κατά περίπτωση φορολογικό παραστατικό. Οι συγκρίσιμες προσφορές αφορούν ομοειδή και εφάμιλλα προϊόντα.

6. Ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα αξιολογεί τις οικονομικές και τις ποιοτικές παραμέτρους των προσφορών. Έτσι είναι δυνατό να γίνει δεκτή μια προσφορά η οποία δεν είναι η πιο συμφέρουσα οικονομικά, αρκεί ο δυνητικός δικαιούχος να τεκμηριώσει και ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα να αποδεχθεί, την μοναδικότητα ή την υψηλή ποιότητα ή τις ειδικές προδιαγραφές που προσφέρει το προμηθευόμενο προϊόν.

Ο Οργανισμός Πληρωμών ή ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα έχει την δυνατότητα και την υποχρέωση να χρησιμοποιήσει πρόσθετα στοιχεία και πληροφορίες για την επαλήθευση του εύλογου κόστους των παραπάνω δαπανών.

7. Δεν απαιτείται προσκόμιση παραστατικών τεκμηρίωσης του «εύλογου κόστους» για:

α. Δαπάνες για τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα εναλλακτικής προσφοράς από την αγορά, κατόπιν σχετικής τεκμηρίωσης αναφορικά με το κόστος,

β. δαπάνες που έχουν προκύψει από διαγωνιστική διαδικασία,
γ. δαπάνες το ύψος των οποίων καθορίζεται μέσω μελέτης απλοποιημένου κόστους,
δ. μελέτες, συμβουλευτικές υπηρεσίες και λοιπές υποστηρικτικές ενέργειες, κατόπιν σχετικής τεκμηρίωσης αναφορικά με το κόστος.

8. Κατά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου και εφόσον προκύψει διαφορά μεταξύ του αιτούμενου και του τελικώς χορηγηθέντος επιλέξιμου ποσού, επιβάλλεται διοικητική κύρωση στο ποσό, σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο.

Εάν διαπιστωθεί μη συμμόρφωση του δικαιούχου ως προς τους όρους και τα κριτήρια επιλεξιμότητας, την επιλεξιμότητα των δαπανών ή τις λοιπές υποχρεώσεις και δεσμεύσεις, εφαρμόζονται οι αντίστοιχες κυρώσεις, σύμφωνα τα οριζόμενα στο θεσμικό πλαίσιο.

Στις περιπτώσεις επιβολής μειώσεων ή κυρώσεων, ο δικαιούχος ενημερώνεται με ευθύνη του Οργανισμού Πληρωμών ή/και του εξουσιοδοτημένου φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, με κάθε πρόσφορο μέσο για τους λόγους μειώσεων ή κυρώσεων και τη δυνατότητα υποβολής σχετικής ενδικοφανούς προσφυγής, μέσω του ΟΠΣΚΑΠ, σε εφαρμογή του άρθρου 25 του ν.2690/1999 (Α' 45) εντός 10 ημερών από την ενημέρωση.

Οι ενστάσεις εξετάζονται εντός είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την υποβολή και στην εξέτασή τους δεν δύναται να συμμετέχουν άτομα τα οποία διενήργησαν προγενέστερο έλεγχο του αιτήματος πληρωμής για τον συγκεκριμένο δικαιούχο, με τις διαδικασίες που προβλέπονται στο θεσμικό πλαίσιο.

9. Μετά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου επί κάθε αίτησης πληρωμής το εγκεκριμένο ποσό προς πληρωμή υπολογίζεται βάσει των ποσών που διαπιστώνεται ότι είναι επιλέξιμα. Για τον προσδιορισμό του ποσού που είναι επιλέξιμο για παροχή ενίσχυσης καθορίζονται τα εξής:

- α) Το ποσό προς καταβολή στον δικαιούχο βάσει της αίτησης πληρωμής και της απόφασης ένταξης,
- β) το ποσό προς καταβολή στον δικαιούχο κατόπιν εξέτασης της επιλεξιμότητας των δαπανών στην αίτηση πληρωμής.

10. Μετά την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου του αιτήματος πληρωμής και την εξέταση τυχόν ένστασης ολοκληρώνεται η διαδικασία αναγνώρισης και εκκαθάρισης δαπάνης και δημιουργίας παρτίδων και φακέλων πληρωμής για τα σχετικά έργα, σύμφωνα με όσα περιγράφονται στη διαδικασία Ι.4.5. του ΣΔΕ, προκειμένου να καταβληθεί η στήριξη στους δικαιούχους.

Η καταβολή της ενίσχυσης για τις δαπάνες της προπαρασκευαστικής φάσης πραγματοποιείται άπαξ με την ολοκλήρωσή της. Αν δεν υλοποιηθεί η κυρίως φάση, υποβάλλεται με το αίτημα πληρωμής και έκθεση ολοκλήρωσης του σχεδίου συνεργασίας, όπου αναφέρονται οι λόγοι που δεν κατέστησαν εφικτή την υλοποίηση της κυρίως φάσης του σχεδίου.

11. Για τα σχέδια διακρατικής συνεργασίας πρέπει το αργότερο μέχρι την ημερομηνία υποβολής του πρώτου αιτήματος πληρωμής, να υποβληθούν στην ΕΥΕ ΠΑΑ και στον Οργανισμό Πληρωμών ή στον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, οι εγκρίσεις των διακρατικών εταίρων της συνεργασίας από τις αρμόδιες αρχές των χωρών τους, ή άλλο αντίστοιχο έγγραφο ή εφόσον αυτό δεν είναι εφικτό, η έγκριση τουλάχιστον ενός διακρατικού εταίρου συνοδευόμενη με επαρκή τεκμηρίωση από την οποία να προκύπτει η διασφάλιση των στόχων και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του σχεδίου. Οι ανωτέρω εγκρίσεις πρέπει να υποβάλλονται και επίσημα μεταφρασμένες στα ελληνικά.

12. Το ποσό που καταβάλλεται στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων της παρούσης, δεν υπόκειται σε παρακράτηση ή κατάσχεση, δεν συμψηφίζεται και δεν εισπράττεται οποιαδήποτε άλλη ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσού που οφείλεται στους δικαιούχους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 61 του ν. 4914/2022 (Α' 61).

13. Με πράξη του Οργανισμού Πληρωμών εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία υποβολής, ανάκλησης και διοικητικού ελέγχου του αιτήματος πληρωμής, καθώς και τα σχετικά υποδείγματα.

Άρθρο 35

Ολοκλήρωση Διατοπικού/Διακρατικού Σχεδίου Συνεργασίας

1. Για την έκδοση απόφασης ολοκλήρωσης του Διατοπικού/Διακρατικού Σχεδίου Συνεργασίας, ακολουθείται η διαδικασία Ι.4.6 του ΣΔΕ.

2. Μετά την συνολική ολοκλήρωση των δράσεων του Σχεδίου Συνεργασίας και προκειμένου να αποτυπωθεί η συνολική επίτευξη των στόχων και τα οφέλη του σχεδίου συνεργασίας στις περιοχές παρεμβάσεις ο συντονιστής εταίρος για τα σχέδια διατοπικής συνεργασίας ή ο εθνικός συντονιστής για τα σχέδια διακρατικής συνεργασίας, υποβάλλει στη ΕΥΕ ΠΑΑ την έκθεση ολοκλήρωσης του σχεδίου συνεργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ'

Διατάξεις υπο-παρέμβασης Π3-77-4.1-9.1: Λειτουργικές Δαπάνες των ΟΤΔ και εμφύχωση του τοπικού πληθυσμού

Άρθρο 36

Λειτουργικές Δαπάνες και εμφύχωση του τοπικού πληθυσμού

1. Η ενίσχυση χορηγείται στον δικαιούχο με τη μορφή επιχορήγησης, το ύψος της υπολογίζεται βάσει μελέτης απλοποιημένου κόστους και η ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας των δαπανών ορίζεται η επόμενη της ημερομηνίας υποβολής του φακέλου Β' του ΤΠ από την ΟΤΔ.

2. Η ενίσχυση ανέρχεται σε ποσοστό έως 20% της συνολικής δημόσιας δαπάνης του ΤΠ σύμφωνα με την απόφαση έγκρισής του. Στις περιπτώσεις όπου μία ΟΤΔ υλοποιήσει το 60% του ΤΠ της (εξαιρουμένης της υπο-παρέμβασης Π3-77-4.1-9.1) μπορεί να αιτηθεί επιπλέον πόρους έως το 5%. Η ΕΥΕ ΠΑΑ αφού εξετάσει το σχετικό αίτημα και αξιολογήσει τη διαθεσιμότητα των πόρων, εκδίδει απόφαση. Οι επιπλέον πόροι (5%) θα πρέπει να έχουν δεσμευτεί στην υπο-παρέμβαση 9.1 του ΤΠ και δεν θα συμπεριλαμβάνονται στην απόφαση ένταξης μέχρι και την επίτευξη του ανωτέρω στόχου.

Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικευθούν λεπτομέρειες για τον καθορισμό αυτών.

Άρθρο 37

Κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών υπο-παρέμβασης

Α. Στελέχωση

1. Η ΟΤΔ οφείλει να διαθέτει κατάλληλο υπηρεσιακό πυρήνα για την εφαρμογή του ΤΠ καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής του που αποτελείται κατ' ελάχιστον από τρία άτομα πανεπιστημιακής ή τεχνολογικής εκπαίδευσης με εμπειρία κατά προτεραιότητα στην αγροτική ανάπτυξη και στην υλοποίηση αντίστοιχων προγραμμάτων και θα περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο και σύμφωνα με τις ανάγκες του ΤΠ τις ακόλουθες ειδικότητες: ένας μηχανικός, ένας γεωτεχνικός και ένας οικονομολόγος, καθώς και κάθε άλλη ειδικότητα η οποία κρίνεται απαραίτητη με βάση τις υπο-παρεμβάσεις του ΤΠ. Στον υπηρεσιακό πυρήνα μπορεί να συμμετέχει και προσωπικό με απόσπαση ή διάθεση από άλλο φορέα (Αναπτυξιακή Εταιρεία, Αναπτυξιακό Οργανισμό, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, κ.λπ.).

2. Ένα από τα άτομα του υπηρεσιακού πυρήνα εκτελεί και χρέη συντονιστή με μηνιαίο ποσοστό απασχόλησης στο ΤΠ τουλάχιστον 30% έως τις 31.12.2025 και τουλάχιστον 50% από 1.1.2026.

Αν δεν καλύπτεται το ποσοστό του προηγούμενου εδαφίου, η δαπάνη μισθοδοσίας του συντονιστή κρίνεται μη επιλέξιμη. Ο ορισμός του συντονιστή πραγματοποιείται το αργότερο ένα μήνα από την δημοσίευση της παρούσας και με την προϋπόθεση της τήρησης του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου.

Η απασχόληση (επιμερισμός σε σχέση με τα λοιπά προγράμματα του φορέα) του προσωπικού στο ΤΠ γίνεται με απόφαση ΕΔΠ. Ειδικά για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας των δαπανών απασχόλησης του προσωπικού μέχρι και ένα μήνα μετά τη δημοσίευση της παρούσας στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως μπορούν τα ποσοστά απασχόλησης να καθορισθούν με απόφαση των αρμόδιων οργάνων του φορέα υλοποίησης του ΤΠ, η οποία εγκρίνεται εκ των υστέρων με απόφαση της ΕΔΠ.

3. Σε περιπτώσεις παραίτησης ή απουσίας μεγάλης διάρκειας ατόμου του υπηρεσιακού πυρήνα και δεν τηρούνται οι όροι της παρ. 1, η ΟΤΔ υποχρεούται να κινήσει άμεσα διαδικασίες για την αντικατάστασή/αναπλήρωσή τους και τη συμπλήρωση του υπηρεσιακού πυρήνα.

Η έναρξη της διαδικασίας (απόφαση της ΕΔΠ) δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ένα μήνα από την έναρξη της παραίτησης ή της απουσίας. Σε περίπτωση απουσίας του συντονιστή, απαιτείται ο ορισμός προσωρινού συντονιστή ενός εκ των στελεχών της ΟΤΔ, εντός μίας εβδομάδας με σχετική απόφαση της ΕΔΠ.

4. Ο ελάχιστος υπηρεσιακός πυρήνας μπορεί να συμπληρωθεί μέχρι την ημερομηνία έναρξης αξιολόγησης των προτάσεων της 1ης πρόσκλησης των ΟΤΔ, στο πλαίσιο της παρέμβασης Π3-77-4.1 του ΣΣ ΚΑΠ. Εντός αποκλειστικά και μόνο του παραπάνω χρονικού διαστήματος και εφόσον δεν συμπληρώνεται ο ελάχιστος υπηρεσιακός πυρήνας, υπάρχει η δυνατότητα απασχόλησης εργαζομένων από άλλο φορέα ή/και ΟΤΔ.

4. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται να διασφαλίζεται τεκμηριωμένα:

α) Η αποφυγή δημιουργίας τεχνητών συνθηκών ένταξης,

β) η αποφυγή διπλής χρηματοδότησης σε πολλαπλά, δυνητικά παρόμοια, ή ακόμη και δυνητικά επικαλυπτόμενα έργα, συγχρηματοδοτούμενα από άλλη ενωσιακή και εθνική χρηματοδότηση.

5. Φυσικά πρόσωπα που συμμετέχουν στην υλοποίηση του ΤΠ ως υπεργολάβοι (συμβάσεις παροχής υπηρεσιών) δεν θεωρούνται προσωπικό της ΟΤΔ. Το προσωπικό της ΟΤΔ δεν επιτρέπεται να απασχολείται στο ΤΠ, με σύμβασης παροχής υπηρεσιών (υπεργολάβος).

6. Η επιλογή τυχόν έκτακτου προσωπικού για τις ανάγκες του ΤΠ με οποιαδήποτε σχέση (σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, σύμβαση ανεξάρτητων υπηρεσιών, σύμβαση μίσθωσης έργου), πραγματοποιείται τηρώντας την ισχύουσα νομοθεσία και τις γενικές αρχές της συνθήκης ΕΚ και ειδικά την αρχή της ίσης μεταχείρισης, της μη διάκρισης, της ισότητας των φύλων και της διαφάνειας. Ειδικά για τις περιπτώσεις συμβάσεων μίσθωσης έργου δημοσιεύεται πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τουλάχιστον δέκα (10) ημέρες στην ιστοσελίδα του δικαιούχου ή/και του επιχειρησιακού προγράμματος με αναφορά στα επαγγελματικά προσόντα που απαγορεύονται από τη φύση και το σκοπό του προς υλοποίηση έργου.

7. Απαγορεύεται το προσωπικό της ΟΤΔ με οποιοδήποτε σχέση εργασίας και ποσοστό επιμερισμού και τα μέλη της ΕΔΠ, να λειτουργούν ως μελετητές - συντάκτες αιτήσεων στήριξης και πληρωμής δικαιούχων της παρέμβασης Π3-77-4.1, εξαιρουμένων των πράξεων όπου δικαιούχος είναι η ΟΤΔ. Σε περίπτωση παραβίασης, το μέλος αποβάλλεται άμεσα και δια παντός.

8. Οι συμμετέχοντες στην αξιολόγηση των αιτήσεων στήριξης, στην επιτροπή εξέτασης ενδικοφανών προσφυγών, στην εξέταση των αιτήσεων στήριξης, στην επιλογή αναδόχων καθώς και στην ΕΔΠ, πρέπει να παρέχουν εγγυήσεις αμερόληπτης κρίσης. Αν διαπιστωθεί και αποδειχθεί η μη αμερόληπτη μεταχείριση δικαιούχου του ΤΠ από μέλος ή μέλη της ΕΔΠ-ΟΤΔ, τα μέλη αυτά αντικαθίστανται άμεσα.

9. Σε συμμόρφωση προς την αρχή της αμεροληψίας, απαγορεύεται τα μέλη της ΕΔΠ να μετέχουν στον υπηρεσιακό πυρήνα της ΟΤΔ ούτε να συμμετέχουν σε διαδικασίες που σχετίζονται με την υλοποίηση του ΤΠ (επιτροπές αξιολόγησης, ενστάσεων, παρακολούθησης έργων LEADER).

10. Είναι επιτρεπτή η παροχή, από τα νομικά πρόσωπα που συνιστούν τις ΟΤΔ σε δυνητικούς δικαιούχους ΟΤΑ και φορείς τους καθώς και σε ΝΠΔΔ, υπηρεσιών σχετικών με την ωρίμανση των έργων για υποβολή προτάσεων ένταξης στο πρόγραμμα, μη συμπεριλαμβανομένου του φακέλου υποψηφιότητας. Βασική προϋπόθεση αποτελεί αφ' ενός ότι τούτο προβλέπεται στη νομοθεσία και στο καταστατικό τους και αφ' ετέρου ότι τα φυσικά πρόσωπα των Υπηρεσιών του Νομικού Προσώπου που συμμετέχουν στην παροχή των εν λόγω υπηρεσιών, δεν αναμειγνύονται καθ' οποιοδήποτε τρόπο στην αξιολόγηση και επιλογή, καθώς και στην παραλαβή των συγκεκριμένων ενταγμένων πράξεων του προγράμματος.

Β' Πάγια και λοιπός εξοπλισμός - Λειτουργικές Δαπάνες

Γ' Εκπόνηση Μελετών

Δ' Ενέργειες πληροφόρησης και προβολής - Ενέργειες εμπύχωσης

11. Οι δαπάνες που αφορούν σε ενέργειες πληροφόρησης και προβολής της περιοχής παρέμβασης και της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής, καθώς και οι ενέργειες εμπύχωσης πρέπει να ανέρχονται τουλάχιστον σε ποσοστό 5% του συνολικού προϋπολογισμού της υπο-παρέμβασης 9.1. Μέρος της μισθοδοσίας και λειτουργικών δαπανών που συνδέονται με την εμπύχωση μπορούν να ληφθούν υπόψη στον υπολογισμό του ανωτέρω ποσοστού.

Ε' Ενέργειες Επιμόρφωσης

ΣΤ' Συμμετοχή σε συνέδρια

Ζ' Μετακινήσεις

12. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικευθεί η εφαρμογή του οδηγού απλοποιημένου κόστους για την εφαρμογή της υπό - παρέμβασης Π3-77-4.1-9.1 και λεπτομέρειες σχετικά με τις δαπάνες για δράσεις εμπύχωσης.

Άρθρο 38

Ένταξη και Τροποποίηση Πράξης

1. Η ένταξη των πράξεων γίνεται σύμφωνα με τη διαδικασία Ι.2.10 του ΣΔΕ. Με εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ εξειδικεύεται το υπόδειγμα του σχετικού αιτήματος.

2. Η τροποποίηση της πράξης, διενεργείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διαδικασία Ι.2.11 του ΣΔΕ.

Άρθρο 39

Υποβολή Αιτήματος Προκαταβολής/Πληρωμής και Διοικητικός Έλεγχος

1. Μετά την έκδοση απόφασης ένταξης, κατόπιν υποβολής ενός ή περισσότερων αιτημάτων, δύναται να χορηγηθεί στην ΟΤΔ προκαταβολή, και το ύψος ανέρχεται σε ποσοστό έως 50% της εγκεκριμένης δημόσιας ενίσχυσης που υπολείπεται για την ολοκλήρωση της πράξης της υπο-παρέμβασης Π3-77-4.1-9.1, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 44 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Το συνολικό ύψος της προκαταβολής ή των προκαταβολών ανέρχεται σε ποσοστό έως 50% της δημόσιας ενίσχυσης που συνδέεται με την πράξη.

2. Η ΟΤΔ υποβάλλει αίτημα προκαταβολής μέσω του ΟΠΣΚΑΠ στον Οργανισμό Πληρωμών ή στον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα σύμφωνα με την διαδικασία που θα οριστεί σε σχετική πράξη του Οργανισμού Πληρωμών.

3. Ο έλεγχος του αιτήματος πραγματοποιείται από την ΑΑΔΕ ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα τα αποτελέσματα του οποίου αποτυπώνονται σε Λίστα Διοικητικού Ελέγχου Αίτησης Προκαταβολής Δικαιούχου και στο ΟΠΣΚΑΠ.

Μετά την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου του αιτήματος προκαταβολής ολοκληρώνεται η διαδικασία αναγνώρισης και εκκαθάρισης δαπάνης και δημιουργίας παρτίδων και φακέλων πληρωμής για τα σχετικά έργα, σύμφωνα με όσα περιγράφονται στη διαδικασία Ι.4.5. του ΣΔΕ, προκειμένου να καταβληθεί η στήριξη.

4. Ο Οργανισμός Πληρωμών πιστώνει το ποσό της προκαταβολής σε ειδικό τραπεζικό λογαριασμό που διατηρεί η ΟΤΔ αποκλειστικά για την χρήση της προκαταβολής και ο οποίος δηλώνεται στην αίτηση χορήγησης προκαταβολής. Ο λογαριασμός μπορεί να είναι έντοκος ή άτοκος.

Για τη λήψη της προκαταβολής, η ΟΤΔ υποχρεούται να προσκομίσει εγγυητική επιστολή αορίστου χρόνου υπέρ του Οργανισμού Πληρωμών από ελληνικό τραπεζικό ίδρυμα, η οποία αντιστοιχεί σε ποσοστό 100% του αιτούμενου ποσού.

Απαγορεύεται η χρήση του λογαριασμού προκαταβολής για άλλο λόγο πέραν των πληρωμών της συγκεκριμένης πράξης. Αν αυτό διαπιστωθεί, από τους αρμόδιους φορείς, το ποσό το οποίο αντλήθηκε για άλλους σκοπούς επιστρέφεται άμεσα στον ειδικό λογαριασμό, μαζί με τους τόκους που αντιστοιχούν από την ημερομηνία ανάληψης του ποσού για άλλο λόγο πέραν των πληρωμών της πράξης έως την ημερομηνία επιστροφής στον ανωτέρω ειδικό λογαριασμό.

Η εκκαθάριση της προκαταβολής και η αντίστοιχη αποδέσμευση της εγγυητικής επιστολής δύναται να είναι τμηματική. Κατά την ολική απόσβεση της προκαταβολής πρέπει να επιστραφούν άμεσα στον ΕΛΕΓΕΠ οι τυχόν παραγόμενοι τόκοι, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αποδέσμευση της εγγυητικής.

Στην περίπτωση που ο δικαιούχος δεν αναλώσει το σύνολο της χορηγηθείσας προκαταβολής, το αδιάθετο ποσό επιστρέφεται άμεσα και το εναπομείναν ποσό της εγγυητικής επιστολής αποδεσμεύεται πλήρως.

5. Η ΟΤΔ υποβάλει αίτημα πληρωμής, με όλα τα συνημμένα δικαιολογητικά, στο ΟΠΣΚΑΠ προκειμένου να της καταβληθεί η αναλογούσα δημόσια ενίσχυση που συνδέεται με την πράξη. Μετά από την ηλεκτρονική υποβολή η ΟΤΔ οφείλει εντός καθορισμένης ημερομηνίας να αποστείλει στον Οργανισμό Πληρωμών ή/και στον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, τυχόν δικαιολογητικά που δεν υποβάλλονται ηλεκτρονικά.

6. Πριν την έναρξη του διοικητικού ελέγχου προκαταβολής/πληρωμής η ΟΤΔ μπορεί να ανακαλέσει την αίτηση πληρωμής ή τμήμα αυτής ή/και να διορθώσουν και να προσαρμόσουν την αίτηση ή/και τα συνυποβαλλόμενα δικαιολογητικά, σύμφωνα με τις διαδικασίες Ι.4.2 και Ι.4.3 του ΣΔΕ.

7. Κατά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου και εφόσον προκύψει διαφορά μεταξύ του αιτούμενου και του τελικής χορηγηθέντος επιλέξιμου ποσού, λαμβάνονται υπόψη το άρθρο 43.

Εάν διαπιστωθεί μη συμμόρφωση του δικαιούχου ως προς τους όρους και τα κριτήρια επιλεξιμότητας, την επιλεξιμότητα των δαπανών ή τις λοιπές υποχρεώσεις και δεσμεύσεις, εφαρμόζονται οι αντίστοιχες κυρώσεις σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 41 της παρούσας.

8. Στις περιπτώσεις επιβολής μειώσεων ή κυρώσεων, ο δικαιούχος ενημερώνεται με ευθύνη του Οργανισμού Πληρωμών ή του εξουσιοδοτημένου φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα, με κάθε πρόσφορο μέσο για τους λόγους μειώσεων ή κυρώσεων και τη δυνατότητα υποβολής σχετικής ενδικοφανούς προσφυγής, μέσω του ΟΠΣΚΑΠ, σε εφαρμογή του άρθρου 25 του ν. 2690/1999 (Α' 45) ή όπως αλλιώς προβλέπεται στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο, εντός δέκα (10) εργάσιμων ημερών από την ενημέρωση.

9. Οι ενστάσεις εξετάζονται εντός είκοσι (20) εργάσιμων ημερών από την υποβολή και στην εξέτασή τους δεν δύναται να συμμετέχουν άτομα τα οποία διενήργησαν προγενέστερο έλεγχο του αιτήματος πληρωμής για τον συγκεκριμένο δικαιούχο, με τις διαδικασίες που θα οριστούν στην Πρόσκληση.

10. Ο διοικητικός έλεγχος των αιτημάτων προκαταβολής/πληρωμής, πραγματοποιείται από τον Οργανισμό Πληρωμών ή τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα και καταχωρίζεται στο ΟΠΣΚΑΠ. Ο έλεγχος αφορά στην επαλήθευση της ορθότητας και κανονικότητας της ενέργειας σε σχέση με την αντίστοιχη ενέργεια της αίτησης στήριξης για την οποία εγκρίθηκε. Μετά την ολοκλήρωση του διοικητικού ελέγχου του αιτήματος πληρωμής και εξέτασης τυχόν ένστασης ολοκληρώνεται η διαδικασία αναγνώρισης και εκκαθάρισης δαπάνης και δημιουργίας παρτίδων και φακέλων πληρωμής για τα σχετικά έργα, σύμφωνα με όσα περιγράφονται στη διαδικασία Ι.4.5. του ΣΔΕ, προκειμένου να καταβληθεί η στήριξη στους δικαιούχους.

11. Το ποσό που καταβάλλεται στους δικαιούχους για την υλοποίηση των πράξεων της παρούσης, δεν υπόκειται σε παρακράτηση ή κατάσχεση, δεν συμψηφίζεται και δεν εισπράττεται οποιαδήποτε άλλη ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος, το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του ποσού που οφείλεται στους δικαιούχους, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 61 του ν. 4914/2022 (Α' 61).

12. Με πράξη του Οργανισμού Πληρωμών εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία υποβολής, ανάκλησης και διοικητικού ελέγχου του αιτήματος προκαταβολής/πληρωμής, καθώς και τα σχετικά υποδείγματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε'

Έλεγχοι-Κυρώσεις

Άρθρο 40

Έλεγχοι

1. Ο Οργανισμός Πληρωμών είναι υπεύθυνος για την οργάνωση και τον καθορισμό όλων των διαδικασιών που σχετίζονται με τους ελέγχους του παρόντος άρθρου σύμφωνα με όσα ορίζονται στους Κανονισμούς 2021/2116, 2022/1173 και στις σχετικές κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής. Η διενέργεια των ελέγχων υλοποιείται από τον Οργανισμό Πληρωμών ή/και τον εξουσιοδοτημένο φορέα στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα. Οι λεπτομέρειες διενέργειας των ελέγχων ρυθμίζονται με πράξη του Οργανισμού Πληρωμών.

2. Στους δικαιούχους που εντάχθηκαν στο πλαίσιο των υπο-παρεμβάσεων της παρούσας, διενεργούνται δειγματοληπτικοί έλεγχοι στην έδρα ή/και στον τόπο υλοποίησης της πράξης, από τους αρμόδιους ελεγκτικούς φορείς, σύμφωνα με το κεφάλαιο II.2 του ΣΔΕ. Οι έλεγχοι διαχωρίζονται σε:

α. Επιτόπιους ελέγχους

Η διενέργεια δειγματοληπτικών επιτόπιων ελέγχων αποσκοπεί στην επαλήθευση των κατωτέρω:

i. Την υλοποίηση της εγκεκριμένης πράξης σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες και ότι πληροί όλα τα κριτήρια επιλεξιμότητας, τις δεσμεύσεις και άλλες υποχρεώσεις που συνδέονται με τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση στήριξης που μπορούν να ελεγχθούν κατά τον χρόνο διεξαγωγής της επίσκεψης. Διασφαλίζεται δε ότι η πράξη είναι επιλέξιμη για χορήγηση στήριξης από το ΕΓΤΑΑ,

ii. την ύπαρξη λογιστικών ή άλλων εγγράφων που συνοδεύουν τις αιτήσεις πληρωμής που υποβλήθηκαν από τον δικαιούχο, συμπεριλαμβανομένου, εφόσον είναι αναγκαίο, ελέγχου της ακρίβειας των στοιχείων της αίτησης πληρωμής με βάση δεδομένα ή εμπορικά έγγραφα που κατέχουν τρίτα μέρη,

iii. εάν η χρήση ή η προβλεπόμενη χρήση της ενέργειας ανταποκρίνεται στη χρήση που περιγράφεται στην αίτηση στήριξης και στη χρήση για την οποία χορηγήθηκε η στήριξη.

Σημειώνεται ότι εφόσον κρίνεται σκόπιμο, οι έλεγχοι διενεργούνται ταυτόχρονα και με άλλους ελέγχους που προβλέπονται από το ενωσιακό θεσμικό πλαίσιο όσον αφορά τις γεωργικές ενισχύσεις και τη στήριξη στην αγροτική ανάπτυξη. Εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας ή των εξαιρετικών περιστάσεων του άρθρου 26, η αίτηση ενίσχυσης ή η αίτηση πληρωμής απορρίπτεται, εφόσον ο δικαιούχος ή ο αντιπρόσωπός του εμποδίζει τη διενέργεια επιτόπιου ελέγχου.

Αρμόδια αρχή για την εξαγωγή δείγματος και της σχετικής μεθοδολογίας ορίζεται ο Οργανισμός Πληρωμών. Εξάγεται δείγμα, σύμφωνα με τη διαδικασία που περιγράφεται στον τίτλο II, Κεφ. II.2. του ΣΔΕ, όπως ισχύει, το οποίο αντιστοιχεί σε τουλάχιστον 5% των δαπανών από τις παρεμβάσεις εκτός ΟΣΔΕ του ΕΓΤΑΑ, που υποβάλλονται στον Οργανισμό Πληρωμών και δεν αφορούν ενέργειες για τις οποίες έχει υποβληθεί μόνο αίτηση προκαταβολής. Για την επιλογή του δείγματος των εγκεκριμένων πράξεων που θα ελεγχθούν λαμβάνονται υπόψη μεταξύ άλλων τα εξής κριτήρια:

α. Τυχόν παράγοντες κινδύνου που έχουν εντοπιστεί από εθνικούς ή ενωσιακούς ελέγχους,

β. η ανάγκη διατήρησης ισορροπίας μεταξύ των παρεμβάσεων και των τύπων ενεργειών,

γ. η ανάγκη τυχαίας επιλογής σε ποσοστό μεταξύ 30 και 40 % των δαπανών,

δ. το είδος συμβολής της παρέμβασης στην υλοποίηση του ΣΣ ΚΑΠ.

Οι επιτόπιοι έλεγχοι διενεργούνται πριν από την καταβολή της τελικής πληρωμής για την εγκεκριμένη πράξη. Πλην εξαιρετικών περιπτώσεων που καταγράφονται και αιτιολογούνται δεόντως από τις αρμόδιες υπηρεσίες της παρ. 1 του παρόντος, περιλαμβάνουν επίσκεψη στο χώρο υλοποίησης της ενέργειας ή, σε περίπτωση άυλης ενέργειας, στον αρμόδιο για την ενέργεια ΕΦ. Οι ελεγκτές που αναλαμβάνουν τους επιτόπιους ελέγχους δεν πρέπει να έχουν λάβει μέρος στους διοικητικούς ελέγχους της ίδιας ενέργειας.

Η διενέργεια των επιτόπιων ελέγχων μπορεί να γνωστοποιηθεί στους υπό έλεγχο δικαιούχους, με την προϋπόθεση ότι δεν τίθεται σε κίνδυνο ο σκοπός ή η αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Η γνωστοποίηση δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 14 ημέρες από την ημερομηνία διεξαγωγής του ελέγχου.

Όταν από τους επιτόπιους ελέγχους προκύψουν σημαντικές διαπιστώσεις μη συμμόρφωσης, ο Οργανισμός Πληρωμών αυξάνει το ποσοστό ελέγχων σε κατάλληλο επίπεδο κατά το επόμενο ημερολογιακό έτος για τη συγκεκριμένη Παρέμβαση.

Επισημαίνεται ότι οι επιτόπιοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι δεν αφορούν τις επιτόπιες επισκέψεις του Κεφαλαίου Ι.4.4. του ΣΔΕ, οι οποίες πραγματοποιούνται τουλάχιστον μία φορά κατά τα προβλεπόμενα στην παρούσα, στο πλαίσιο των διοικητικών ελέγχων για επενδύσεις, στο χώρο που υλοποιείται η ενέργεια που λαμβάνει στήριξη ή στον τόπο της επένδυσης, προκειμένου να επιβεβαιωθεί η υλοποίηση της επένδυσης.

β. Εκ των υστέρων έλεγχος

Εκ των υστέρων έλεγχοι διενεργούνται προκειμένου να εξακριβωθεί ότι μια πράξη που περιλαμβάνει επένδυση σε υποδομή ή παραγωγική επένδυση συνεχίζει να δικαιούται συγχρηματοδότηση από ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027, εάν εντός πέντε (5) ετών από την τελική πληρωμή στον δικαιούχο:

- Δεν έχει επέλθει παύση της παραγωγικής δραστηριότητας ή μετεγκατάστασή της εκτός της περιοχής προγράμματος,

- δεν έχουν επέλθει σημαντικές αλλαγές οι οποίες να επηρεάζουν την φύση της επένδυσης, τους στόχους ή την εφαρμογή των όρων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τους αρχικούς στόχους και

- δεν έχει επέλθει αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής η οποία παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε μια εταιρεία ή δημόσιο οργανισμό.

Στο θεσμικό πλαίσιο των παρεμβάσεων του ΣΣ ΚΑΠ 2023-2027, το προαναφερόμενο χρονικό διάστημα των πέντε (5) ετών δύναται να μειωθεί σε τρία (3) έτη όταν υπόκειται για περιπτώσεις διατήρησης επενδύσεων ή θέσεων εργασίας που δημιουργήθηκαν από ΜΜΕ.

Οι εκ των υστέρων έλεγχοι διενεργούνται με βάση κατάλληλο δείγμα που εξάγεται από τον Οργανισμό Πληρωμών. Καλύπτει για κάθε ημερολογιακό έτος τουλάχιστον το 1 % των δαπανών του ΕΓΤΑΑ για επενδυτικές ενέργειες που συνεχίζουν να αποτελούν αντικείμενο δεσμεύσεων, όπως αναφέρεται στην αρχή της παρ. β) και για τις οποίες έχει πραγματοποιηθεί η τελική πληρωμή από το ΕΓΤΑΑ. Το δείγμα των ενεργειών που πρέπει να ελεγχθούν στηρίζεται σε ανάλυση των κινδύνων και των οικονομικών επιπτώσεων των διαφόρων ενεργειών, τύπων ενεργειών ή μέτρων. Ποσοστό μεταξύ 20 % και 25 % του δείγματος επιλέγεται με τυχαίο τρόπο.

Την ευθύνη για τη διενέργεια των ελέγχων έχει ο Οργανισμός Πληρωμών ή/και ο εξουσιοδοτημένος φορέας στον οποίο ανατίθενται καθήκοντα. Το δείγμα ελέγχου εξάγεται μηχανογραφικά βάσει ανάλυσης κινδύνου και οικονομικών επιπτώσεων των διαφόρων ενεργειών, τύπων ενεργειών ή μέτρων σε τυχαία επιλογή.

Κατά την διεξαγωγή του ελέγχου συμπληρώνονται έντυπα ελέγχου (check lists), καθορισμένου περιεχομένου, τα οποία αρχειοθετούνται και τηρούνται από την υπηρεσία που πραγματοποιεί τον έλεγχο στο φάκελο της επένδυσης.

Η προαναφερόμενη πράξη επιστρέφει τη συνεισφορά από το ΕΓΤΑΑ, εάν εντός δέκα (10) ετών από την τελική πληρωμή στον δικαιούχο, η παραγωγική δραστηριότητα μεταφέρεται εκτός της Ένωσης, με την εξαίρεση της περίπτωσης ο δικαιούχος να είναι Μικρομεσαία Επιχείρηση (ΜΜΕ). Όταν η συνεισφορά από το ΕΓΤΑΑ λαμβάνει τη μορφή κρατικής ενίσχυσης, η περίοδος των 10 ετών αντικαθίσταται από την ισχύουσα προθεσμία σύμφωνα με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων. Τα ανωτέρω δεν εφαρμόζονται στις συνεισφορές σε ή από μέσα χρηματοοικονομικής τεχνικής ή προς κάθε πράξη η οποία επιφέρει διακοπή μιας παραγωγικής δραστηριότητας εξαιτίας μη δόλιας πτώχευσης.

γ. Έκτακτους ελέγχους εφόσον υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις για την ύπαρξη παραβάσεων εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, και ειδικά κατόπιν καταγγελιών ή εισαγγελικών παραγγελιών.

δ. Ελέγχους εποπτείας:

i) Από την ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ, στην περίπτωση ανάθεσης καθηκόντων σε ΕΦ, η οποία διατηρεί την πλήρη ευθύνη για την αποδοτικότητα και αρτιότητα της διαχείρισης και εκτέλεσης των καθηκόντων αυτών, στο πλαίσιο εφαρμογής του ΣΔΕ.

ii) Από τον Οργανισμό Πληρωμών, στην περίπτωση ανάθεσης καθηκόντων σε εξουσιοδοτημένους φορείς που αφορούν στη διαχείριση και τον έλεγχο των δαπανών που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ, για τις οποίες δαπάνες ο Οργανισμός Πληρωμών παραμένει υπεύθυνος για την αποτελεσματική διαχείριση του Ταμείου.

ε. Έκθεση ελέγχου-Ενστάσεις

Για κάθε έναν από τους προαναφερμένους ελέγχους, συντάσσεται έκθεση ελέγχου, σύμφωνα με τα υποδείγματα όπως θα οριστούν με σχετική πράξη από τον Οργανισμό Πληρωμών. Ο ελεγχόμενος δικαιούχος τεκμαίρεται ότι έχει ενημερωθεί για τα αποτελέσματα του ελέγχου με την υπογραφή του επί της έκθεσης. Σε περίπτωση που έχουν διαπιστωθεί ευρήματα ή παραβάσεις συμμόρφωσης, ο Οργανισμός Πληρωμών υποχρεούται να κοινοποιήσει το αποτέλεσμα του ελέγχου με ηλεκτρονική αλληλογραφία, άλλως με συστημένη

επιστολή το αργότερο εντός τριών μηνών από τη λήξη του ελέγχου, με απόδειξη. Τα αποτελέσματα του ελέγχου δεν αναιρούνται σε περίπτωση μη υπογραφής της έκθεσης από το δικαιούχο, ενώ εξακολουθεί να ισχύει το δικαίωμα υποβολής ένστασης.

Ο δικαιούχος δύναται να υποβάλλει ένσταση κατά της έκθεσης ελέγχου εντός διαστήματος δέκα (10) εργάσιμων ημερών, μετά την παραλαβή των αποτελεσμάτων ελέγχου, με ηλεκτρονική αλληλογραφία, άλλως με συστημένη επιστολή προς στον Οργανισμό Πληρωμών ή τον ΕΦ. Οι ενστάσεις εξετάζονται εντός ενός μήνα από την υποβολή τους, από Επιτροπή που ορίζεται με πράξη του Οργανισμού Πληρωμών, από την οποία εξαιρούνται οι ελεγκτές που διεξήγαγαν τον επιτόπιο έλεγχο στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ο δικαιούχος ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της ένστασής του, με ηλεκτρονική αλληλογραφία, άλλως με συστημένη επιστολή. Δεύτερη ένσταση στην ίδια ή άλλη υπηρεσία για το ίδιο θέμα δεν εξετάζεται.

Τα στοιχεία των εκθέσεων ελέγχου και των ενστάσεων, οι τυχόν παρατυπίες αλλά και η συμμόρφωση των δικαιούχων καταχωρούνται στο ΟΠΣΚΑΠ, με ευθύνη του φορέα που διενήργησε τον εν λόγω έλεγχο.

Η παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης των καθηκόντων που έχουν ανατεθεί σε ενδιάμεσους ή εξουσιοδοτημένους φορείς από την ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ ή τον Οργανισμό Πληρωμών αντίστοιχα καθώς και η διενέργεια των προαναφερόμενων ελέγχων εποπτείας πραγματοποιείται σύμφωνα με τις διαδικασίες Ι.1.1 και Ι.1.2 του παραρτήματος ΙV.2 του ΣΔΕ.

Με εγκύκλιους/πράξεις της ΕΥΔ ΣΣΚΑΠ και του Οργανισμού Πληρωμών εξειδικεύονται λεπτομέρειες σχετικά με τις διαδικασίες ελέγχων, καθώς και τα σχετικά υποδείγματα.

Άρθρο 41

Επιβολή κυρώσεων στην ΟΤΔ - Καταλογισμός ευθυνών

1. Οι ΟΤΔ υποχρεούνται να εφαρμόζουν το ΤΠ, σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που περιγράφονται στην πρόσκληση με την οποία επιλέχθηκαν, καθώς και στο σχετικό θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης. Όταν διαπιστώνεται ότι η εφαρμογή του ΤΠ δεν γίνεται σύμφωνα με την τοπική στρατηγική, καθώς και ότι η επίτευξη δεικτών στο πλαίσιο των υπο-παρεμβάσεων παρουσιάζει αποκλίσεις, επιβάλλονται ποινές. Σε περιπτώσεις όπως καθυστερήσεις, παρατυπίες κ.ά. εξετάζεται από την ΕΥΕ ΠΑΑ και την ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ η αναλογική επιβολή κυρώσεων, και δύναται να μειώνεται το ποσό των λειτουργικών δαπανών των ΟΤΔ (υπο-παρέμβαση 9.1). Σε σχετική εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να εξειδικευτούν οι όροι και οι σχετικές διαδικασίες.

2. Σε περίπτωση απόκλισης στις επιδόσεις των δεικτών εκροών και αποτελέσματος, η ΟΤΔ οφείλει να υποβάλλει σχετική αιτιολόγηση. Αν η τιμή ενός ή περισσότερων δεικτών που έχουν χρησιμοποιηθεί για την επανεξέταση των επιδόσεων στην τοπική στρατηγική παρουσιάζει υστέρηση που ανέρχεται σε ποσοστό άνω του 25%, η ΟΤΔ υποβάλλει αιτιολόγηση για την απόκλιση, σε εφαρμογή των άρθρων 134 και 135 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115. Κατά την εξέταση της αιτιολόγησης, η ΕΥΕ ΠΑΑ σε συνεργασία με την ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ δύναται να ζητήσει από την ΟΤΔ την υποβολή σχεδίου δράσης που θα περιγράφει διορθωτικές ενέργειες και το προσδοκώμενο χρονοδιάγραμμα. Τυχόν επιπτώσεις στο ΣΣ ΚΑΠ από την ΕΕ λόγω των αποκλίσεων αυτών, θα βαρύνουν τη συγκεκριμένη ΟΤΔ και το ΤΠ.

3. Αν μια ΟΤΔ εφαρμόζει το ΤΠ κατά παρέκκλιση των όσων ορίζονται στον Κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060, (σημείο 2β του άρθρου 31 και σημείο 3β του άρθρου 33) σχετικά με το Επίπεδο Λήψης Απόφασης, αποκλείεται η συγκεκριμένη ΟΤΔ από την υλοποίηση της τοπικής στρατηγικής για την οποία επιλέχθηκε. Σε αυτή την περίπτωση ή σε περιπτώσεις αδυναμίας μιας ΟΤΔ να υλοποιήσει το ΤΠ της, η ΕΥΕ ΠΑΑ αναλαμβάνει την υλοποίησή του ή η ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ εκδίδει απόφαση εκχώρησης στην οποία θα ορίζεται ο αρμόδιος φορέας για την υλοποίηση του ΤΠ.

4. Σε περίπτωση όπου διαπιστωθεί απόκλιση από τους όρους και τις προϋποθέσεις της πρόσκλησης που εκδίδουν οι ΟΤΔ, ενώ ταυτόχρονα υπάρχει συμφωνία με τις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 όσον αφορά στο σημείο 2β του άρθρου 31 και στο σημείο 3β του άρθρου 33, επιβάλλεται κύρωση, το ύψος της οποίας υπολογίζεται από τον παρακάτω τύπο:

$$X = \alpha * \beta * \gamma$$

Όπου X είναι η υπολογιζόμενη κύρωση σε ευρώ.

Όπου α είναι ο συντελεστής κύρωσης.

Όπου β είναι ο αριθμός των μηνών που υφίσταται η παρατυπία/το συνολικό αριθμό των μηνών επιλεξιμότητας της υπο-παρέμβασης 9.1 της παρέμβασης Π3-77-4.1.

Όπου γ είναι η συνολική δημόσια δαπάνη της υπο-παρέμβασης 9.1 σε ευρώ, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί τη στιγμή θεραπείας της παρατυπίας.

Ο συντελεστής κύρωσης (α) διαμορφώνεται ως εξής:

- Για παρατυπίες που αντιστοιχούν σε διάστημα έως 20% του συνολικού χρόνου επιλεξιμότητας της υπο-παρέμβασης 9.1 ο συντελεστής κύρωσης (α) είναι 0,10 (10%).

- Για παρατυπίες που αντιστοιχούν σε διάστημα από 20,01-50% του συνολικού χρόνου επιλεξιμότητας της υπο-παρέμβασης 9.1 ο συντελεστής κύρωσης (α) είναι 0,20 (20%).

- Για παρατυπίες που αντιστοιχούν σε διάστημα ανώτερο του 50,01% του συνολικού χρόνου επιλεξιμότητας της υπο-παρέμβασης 9.1 ο συντελεστής κύρωσης (α) είναι 0,40 (40%).

Σε περίπτωση υποτροπής της ΟΤΔ το ως άνω υπολογιζόμενο ποσό κύρωσης σε ευρώ διπλασιάζεται.

5. Σε ότι αφορά στις προσκλήσεις για ένταξη πράξεων ιδιωτικού και δημόσιου χαρακτήρα επιβάλλονται επίσης κυρώσεις στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. Μη τήρηση των οδηγιών και υποδειγμάτων της ΕΥΕ ΠΑΑ και της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ,

β. δημοσίευση χωρίς την προηγούμενη έγκριση της ΕΥΕ ΠΑΑ,

γ. ορισμό αξιολογητών αιτήσεων στήριξης και ενστάσεων που δεν πληρούν τους όρους και προϋποθέσεις που τίθενται,

δ. μη ενημέρωση των ενδιαφερόμενων για το δικαίωμα υποβολής ενστάσεων,

ε. μη τήρηση των προθεσμιών για την υποβολή αιτήσεων στήριξης και υποβολής ενστάσεων από δυνητικούς δικαιούχους.

Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται η επανάληψη της διαδικασίας της πρόσκλησης και επιβάλλεται στην εν λόγω ΟΤΔ ποινή ύψους 1% επί του προκηρυσσόμενου ποσού και μέχρι 5.000€. Η ποινή δεν επιβάλλεται στις περιπτώσεις που η παρατυπία δεν αποτελεί αποδεδειγμένα υπαιτιότητα ή αμέλεια της ΟΤΔ.

6. α) Εάν η ΟΤΔ δεν προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την αντικατάσταση και τη συμπλήρωση του υπηρεσιακού πυρήνα, επιβάλλεται ποινή που ισούται με το γινόμενο 150 % του μέσου κόστους εργαζόμενου που λείπει σύμφωνα με τον Οδηγό Απλουστευμένου Κόστους για την υπό-παρέμβαση Π3-77.4.1-9.1, επί το χρόνο (σε μήνες) που μεσολάβησε μέχρι η ΟΤΔ να προβεί σε ενέργειες για τη συμπλήρωση του υπηρεσιακού πυρήνα. Το ανώτερο ποσό της ποινής δε θα υπερβαίνει το 5% του προϋπολογισμού της υπο-παρέμβασης 9.1.

β) Τα παραπάνω εφαρμόζονται κατ' αντιστοιχία και σε περίπτωση μη συμπλήρωσης του ελάχιστου υπηρεσιακού πυρήνα και σύμφωνα με σχετική εγκύκλιο της ΕΥΕ ΠΑΑ.

7. Στις περιπτώσεις σοβαρής απόκλισης στην υλοποίηση του ΤΠ επιβάλλεται στην ΟΤΔ κύρωση ίση με το 1% της απόκλισης. Η απόκλιση μπορεί να αφορά είτε σε στοιχεία απορρόφησης δημόσιας δαπάνης, είτε σε στοιχεία δεικτών εκροών αποτελέσματος.

8. Εάν συντρέχουν περισσότερες της μίας εκ των ανωτέρω περιπτώσεων, οι κυρώσεις επιβάλλονται σωρευτικά στην ΟΤΔ για κάθε μία από αυτές.

9. Μετά την διαπίστωση των ανωτέρω, η ΟΤΔ καλείται να διατυπώσει εντός αποκλειστικής προθεσμίας δέκα (10) ημερών εγγράφως τις απόψεις της στον φορέα που έκανε τη σχετική διαπίστωση. Αν η ΟΤΔ δεν υποβάλει εντός της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου τις απόψεις της ή αυτές δεν κριθούν βάσιμες, ο φορέας που διαπίστωσε τις ανωτέρω παραβάσεις, εισηγείται την τροποποίηση της απόφασης έγκρισης του ΤΠ στην ΕΥΕ ΠΑΑ. Η τροποποίηση επιφέρει μείωση των εγκεκριμένων πιστώσεων της υπο-παρέμβασης 9.1, ανάλογα με τις προβλεπόμενες κυρώσεις κατά τα ανωτέρω και η ανάκτηση των ποσών διενεργείται με τη διαδικασία των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.

10. Οποιαδήποτε απώλεια, ζημιά ή βλάβη υφίσταται η ΟΤΔ, το προσωπικό της ή οι εκπρόσωποί της και οι λοιποί εμπλεκόμενοι ή προκαλείται από αυτήν σε τρίτους κατά την εφαρμογή του ΤΠ, βαρύνει αποκλειστικά τον φορέα που έχει συστήσει την ΟΤΔ (εταιρικό σχήμα).

Άρθρο 42

Επιβολή κυρώσεων σε Εξουσιοδοτημένο Φορέα

Στην περίπτωση που ο Οργανισμός Πληρωμών έχει προβεί σε ανάθεση καθηκόντων σε εξουσιοδοτημένο φορέα, και σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην προβλεπόμενη Σύμβαση Διασφάλισης Επιπέδου Ποιότητας Υπηρεσιών (ΣΔΕΠΥ) με τον Εξουσιοδοτημένο Φορέα, αν διαπιστωθούν ευρήματα κατά τη διενέργεια των ελέγχων εποπτείας, συντάσσεται προσωρινή έκθεση. Για ευρήματα:

Α. Που αφορούν σε ελλείψεις που είναι δυνητικά σοβαρές καθώς έχουν αποτέλεσμα με δημοσιονομικό αντίκτυπο και θέτουν σε κίνδυνο τις δημοσιονομικές επιπτώσεις:

α) Γίνεται σύσταση από τον Οργανισμό Πληρωμών προς τον Εξουσιοδοτημένο Φορέα για την εφαρμογή διορθωτικών μέτρων, μέσα σε χρονικό διάστημα που ορίζεται από τα έγγραφα ή τις εκθέσεις ελέγχου εποπτείας της Αναθέτουσας Αρχής, ανάλογα με τη βαρύτητα, την επαναληψιμότητα και τη συχνότητα του ευρήματος.

β) Εάν ο Εξουσιοδοτημένος Φορέας δε δύναται να προβεί στις απαραίτητες βελτιώσεις, εντός του ορισμένου διαστήματος, ενημερώνει την ΑΑΔΕ, αναφέροντας τους λόγους μη συμμόρφωσης ή τις τυχόν αντιρρήσεις του και προτείνει εναλλακτικές διορθωτικές ενέργειες, καθώς και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους.

γ) Ο Οργανισμός Πληρωμών εξετάζει τις αντιρρήσεις και τις εναλλακτικές προτάσεις του Εξουσιοδοτημένου Φορέα και καταλήγει σε οριστική έκθεση, εντός του προβλεπόμενου διαστήματος, την οποία κοινοποιεί στον νόμιμο εκπρόσωπο του Εξουσιοδοτημένου Φορέα.

δ) Εφόσον δε διαπιστωθεί βελτίωση σε σχέση με τις συστάσεις, οι οποίες ενδέχεται να προκαλέσουν οριζόντιες δημοσιονομικές διορθώσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ο Οργανισμός Πληρωμών δύναται να προβεί σε αναστολή πληρωμής μέχρις ότου διαπιστωθεί συμμόρφωση, σύμφωνα με τις συστάσεις. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμμόρφωση, εντός τριμήνου από την έναρξη αναστολής πληρωμής, ο Οργανισμός Πληρωμών δύναται να προβεί σε ανάκληση ανάθεσης στον εν λόγω Εξουσιοδοτημένο Φορέα και να ορίσει νέες αρμοδιότητες ή/και νέο Εξουσιοδοτημένο Φορέα.

Β. Που αφορούν σε ανεπάρκειες που δεν είναι δυνητικά σοβαρές καθώς δεν έχουν αποτέλεσμα με δημοσιονομικό αντίκτυπο διότι η ανεπάρκεια αντιμετωπίζεται με άλλα μέσα:

α) Γίνεται σύσταση από τον Οργανισμό Πληρωμών για την εφαρμογή διορθωτικών μέτρων, μέσα σε χρονικό διάστημα που ορίζεται από τα έγγραφα ή τις εκθέσεις ελέγχου εποπτείας του Οργανισμού Πληρωμών, ανάλογα με τη βαρύτητα, την επαναληψιμότητα και τη συχνότητα του ευρήματος.

β) Εάν ο Εξουσιοδοτημένος Φορέας δεν δύναται να προβεί στις απαραίτητες βελτιώσεις, εντός του ορισμένου διαστήματος, ενημερώνει τον Οργανισμό Πληρωμών, αναφέροντας τους λόγους μη συμμόρφωσης ή τις τυχόν αντιρρήσεις του και προτείνει εναλλακτικές διορθωτικές ενέργειες, καθώς και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής τους.

Ο Οργανισμός Πληρωμών εξετάζει τις αντιρρήσεις και τις εναλλακτικές προτάσεις του Εξουσιοδοτημένου Φορέα και καταλήγει σε οριστική έκθεση, εντός του προβλεπόμενου διαστήματος, την οποία κοινοποιεί στον νόμιμο εκπρόσωπο του Εξουσιοδοτημένου Φορέα.

Άρθρο 43

Διαδικασία επιβολής κυρώσεων στον δικαιούχο

1. Όταν διαπιστώνεται ότι ο δικαιούχος στην αίτηση στήριξης δηλώνει ψευδή στοιχεία ή δεν δηλώνει τα απαραίτητα στοιχεία λόγω αμέλειας, προκειμένου να λάβει ενίσχυση, η αίτηση στήριξης απορρίπτεται. Ο αρμόδιος ΕΦ ενημερώνει την ΕΥΕ ΠΑΑ, η οποία, εφόσον συμφωνεί με τους ισχυρισμούς του αρμόδιου ΕΦ, ενημερώνει και τους υπόλοιπους ΕΦ. Ο δικαιούχος αποκλείεται από την παρέμβαση Π3-77-4.1 όλων των ΤΠ για το ημερολογιακό έτος της διαπίστωσης, καθώς και για το επόμενο.

2. Για την επιβολή κυρώσεων στους δικαιούχους των πράξεων, μετά τη διενέργεια των διοικητικών ελέγχων επί αίτησης πληρωμής, ακολουθείται η διαδικασία ΙΙ.2.4. του ΣΔΕ.

3. Αν κατά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου αιτήματος πληρωμής, η αιτούμενη δημόσια δαπάνη υπερβαίνει το ποσό που καθορίζεται μετά την εξέταση της επιλεξιμότητας των δαπανών στο αίτημα πληρωμής, σε ποσοστό μεγαλύτερο του 10%, επιβάλλεται διοικητική κύρωση (Αιτούμενο-Πιστοποιημένο/Πιστοποιημένο). Το ποσό αυτής ισούται με τη διαφορά μεταξύ αιτούμενης και επιλέξιμης δημόσιας δαπάνης αλλά δεν υπερβαίνει την πλήρη ανάκτηση της στήριξης. Όταν διαπιστωθεί μη επιλέξιμη δαπάνη ενημερώνεται εγγράφως ο δικαιούχος, για τυχόν υποβολή αντιρρήσεων ή λήψη διορθωτικών μέτρων. Η κύρωση εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις υπαιτιότητας του δικαιούχου.

4. Για τις αιτήσεις στήριξης και τις αιτήσεις πληρωμής, αν προσκομιστούν παραποιημένα έγγραφα που έχουν εκδοθεί από αρχές - φορείς (μη έγκυρα ή πλαστά στοιχεία), η απόφασης ένταξης ανακαλείται και ανακτάται τυχόν ποσό χορήγησης που έχει καταβληθεί, ως αχρεωστήτως καταβληθέν.

5. Σημειώνεται ότι δεν επιβάλλονται κυρώσεις αν ο δικαιούχος μπορεί να αποδείξει έναντι της αρμόδιας αρχής ότι δεν ευθύνεται για την αίτηση του μη επιλέξιμου ποσού ή εάν η αρμόδια αρχή κρίνει με αιτιολογημένο τρόπο ότι ο εν λόγω δικαιούχος δεν υπέχει ευθύνη.

6. Όταν διαπιστωθεί από τον αρμόδιο ΕΦ ή άλλους αρμόδιους φορείς ότι κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της πράξης δεν τηρούνται οι κανόνες δημοσιότητας, γίνεται σύσταση συμμόρφωσης στον δικαιούχο. Εάν επαναληφθεί η παράβαση, επιβάλλεται κύρωση στο δικαιούχο που αντιστοιχεί στο 5% της δημόσιας δαπάνης της πράξης.

7. Οι μειώσεις, απορριπτικές αποφάσεις, ανακτήσεις και κυρώσεις του παρόντος επιβάλλονται με την επιφύλαξη πρόσθετων κυρώσεων, σύμφωνα με άλλες διατάξεις του ενωσιακού ή του εθνικού δικαίου.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΙΙ

Παρέμβαση Π3-77-4.2 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER
(Ανειλημμένες Υποχρεώσεις)»

Άρθρο 44

Ορισμός και όροι εφαρμογής

1. Ως ανειλημμένες υποχρεώσεις καθορίζονται οι πράξεις για τις οποίες έχει εκδοθεί απόφαση καθορισμού συνεχιζόμενων πράξεων των υπο-μέτρων 19.2 και 19.3 του Μέτρου 19 του ΠΑΑ 2014-2022 στην Παρέμβαση Π3-77-4.2 του ΣΣ ΚΑΠ από τον αρμόδιο ΕΦ και:

α. Υποβλήθηκε εμπρόθεσμα τελικό αίτημα πληρωμής και εκκρεμεί η πληρωμή του ή

β. αυτές που πληρούν τους όρους της παρ. 1 (ii) του άρθρου 15 της υπ' αρ. 1337/04.05.2022 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

2. Οι όροι και οι προϋποθέσεις στήριξης, οι διαδικασίες, τα ποσά και ποσοστά στήριξης ισχύουν όπως αυτά προβλέπονται: α) στη σχετική πρόσκληση της ΟΤΔ, β) στην αίτηση στήριξης, όπως αυτή διαμορφώθηκε μετά την αξιολόγηση, γ) στην απόφαση ένταξης, δ) στο ενωσιακό και εθνικό θεσμικό δίκαιο, στις περ. α-η του άρθρου 23, στο άρθρο 24 (μακροχρόνιες υποχρεώσεις) και στο άρθρο 25 (υποχρεώσεις για θέματα δημοσιότητας και ενημέρωσης) της υπ' αρ. 39443/11.02.2025 απόφασης του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και ε) στην απόφαση καθορισμού συνεχιζόμενων πράξεων υπο-μέτρων 19.2 και 19.3.

ΤΙΤΛΟΣ ΙV

Τελικές διατάξεις

Άρθρο 45

Αξιολόγηση τοπικής στρατηγικής

1. Η αξιολόγηση της τοπικής στρατηγικής γίνεται στο πλαίσιο υλοποίησης των ΤΠ ως προς την αποτελεσματικότητα αυτών και εξετάζεται:

α. Η επίτευξη δεικτών (α) εκρών και (β) αποτελεσμάτων/στόχου,

β. η επίτευξη δεικτών που αφορούν στην προστιθέμενη αξία και

γ. η αξιολόγηση που διενεργείται από την ΟΤΔ.

2. Η προστιθέμενη αξία του LEADER είναι αναπόσπαστο κομμάτι του LEADER και προκύπτει από το συνδυασμό των εξής:

α. Βελτιωμένο κοινωνικό κεφάλαιο, το οποίο περιλαμβάνει χαρακτηριστικά κοινωνικών οργανώσεων, όπως δίκτυα, κανόνες και κοινωνική εμπιστοσύνη, που διευκολύνουν τον συντονισμό και τη συνεργασία για αμοιβαίο όφελος. Τα στοιχεία του βελτιωμένου κοινωνικού κεφαλαίου παραπέμπουν σε κοινά μοντέλα και πεποιθήσεις, αμοιβαία υποστήριξη και εμπιστοσύνη, καλά εδραιωμένα δίκτυα, προσαρμοστικότητα και ανθεκτικότητα. Κατά την αξιολόγηση του κοινωνικού κεφαλαίου, εξετάζονται κοινωνικές διαδικασίες, ικανότητες και οι σχέσεις μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

β. Βελτιωμένη διακυβέρνηση, η οποία περιλαμβάνει τους φορείς, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς μέσω των οποίων οι ενδιαφερόμενοι φορείς του δημόσιου τομέα, της οικονομίας και της κοινωνίας των πολιτών προβάλλουν τα συμφέροντά τους και ασκούν τα δικαιώματά τους, κατά τρόπο συμμετοχικό και συνεργατικό. Στο πλαίσιο της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που αφορά σε οριζόντιες και κάθετες αλληλεπιδράσεις μεταξύ κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων εξετάζεται η διαχείριση συνεργασίας στη λήψη αποφάσεων αλλά και η ικανότητα διαχείρισης δημόσιων και ιδιωτικών κεφαλαίων.

γ. Βελτιωμένα αποτελέσματα και επιπτώσεις της υλοποίησης του προγράμματος/της στρατηγικής κατά την εφαρμογή της μεθόδου LEADER, για την αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών και τη συμβολή στους στόχους της ΚΑΠ. Τα βελτιωμένα αποτελέσματα συνεπάγονται ότι το είδος και η ποιότητα των έργων που υλοποιούνται θα πρέπει να διαφέρουν σε σχέση με εκείνα που υλοποιούνται ή θεωρητικά θα είχαν υλοποιηθεί στο πλαίσιο διαφορετικών προγραμμάτων/παρεμβάσεων.

Για την αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας στις ανωτέρω τρεις συνιστώσες καθορίζονται δείκτες που θα εξειδικευτούν με εγκύκλιο/οδηγό της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ ή της ΕΥΕ ΠΑΑ.

3. Οι ΟΤΔ οφείλουν να διαθέτουν ένα σχέδιο παρακολούθησης και αξιολόγησης της τοπικής τους στρατηγικής. Πέραν της αξιολόγησης που αφορά στην προστιθέμενη αξία LEADER, η αξιολόγηση του προγράμματος σε τοπικό επίπεδο διενεργείται από την ΟΤΔ, η οποία έχει τρεις επιλογές για την υλοποίησή της: αυτοαξιολόγηση ή εξωτερικό εμπειρογνώμονα ή συνδυασμός και των δύο.

Με εγκύκλιο της ΕΥΔ ΣΣ ΚΑΠ ή της ΕΥΕ ΠΑΑ δύναται να καθορίζονται λεπτομέρειες σχετικά με την αξιολόγηση της τοπικής στρατηγικής.

Άρθρο 46
Τελικές Διατάξεις

1. Το Παράρτημα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας.
2. Η παρούσα απόφαση ισχύει από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Ανώτατα ποσοστά στήριξης ανά υπο-παρέμβαση

Κωδικός Υπο-Παρέμβασης	Τίτλος Υπο-παρέμβασης	Κανονιστική Βάση	Καθεστώς Ενίσχυσης	Ποσοστό Ενίσχυσης	Ποσοστό Ενίσχυσης για επενδύσεις που εμπίπτουν στην κατηγορία 4αiii του άρ. 73 του Καν. 2021/2115	Δείκτες Αποτελέσματος
Π3-77-4.1-1.1	Ενίσχυση μεταποιητικών μονάδων για την παραγωγή γεωργικών προϊόντων	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115	65%	80%	R37, R39
Π3-77-4.1-1.2	Ενίσχυση μεταποιητικών μονάδων για την παραγωγή μη γεωργικών προϊόντων	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	65%	80%	R37, R39
Π3-77-4.1-1.3	Ενίσχυση μονάδων του δασοκομικού τομέα	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	65%	80%	R37, R39, R18

Κωδικός Υπο-Παρέμβασης	Τίτλος Υπο-παρέμβασης	Κανονιστική Βάση	Καθεστώς Ενίσχυσης	Ποσοστό Ενίσχυσης για πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις	Ποσοστό Ενίσχυσης για μεσαίες / μεγάλες επιχειρήσεις	Ειδικοί Όροι	Δείκτες Αποτελέσματος
Π3-77-4.1-1.4	Ενίσχυση επιχειρήσεων στους τομείς της βιοτεχνίας, χειροτεχνίας και παραγωγής ειδών μετά την 1 ^η μεταποίηση	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	75%	70%	EL 41 Βόρειο Αιγαίο	R37, R39
				65%	60%	EL 43 Κρήτη, EL 51 ΑΜΘ, EL 52 Κεντρική Μακεδονία, EL 53 Δυτική Μακεδονία, EL 54 Ήπειρος, EL 61 Θεσσαλία, EL 63 Δυτική Ελλάδα, EL 651 Αρκαδία (Δήμος Μεγαλόπολης, Δήμος Γορτυνίας, Δήμος Τρίπολης), EL 653 Μεσσηνία (Δήμος Οιχαλίας)	
				60%	60%	EL 62 Ιόνια Νησιά, EL 64 Στερεά Ελλάδα, EL 643 Ευρυτανία, EL 65 Πελοπόννησος (εκτός των Δήμων Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Τρίπολης και Οιχαλίας), EL 42 Νότιο Αιγαίο, Αττική (Δήμοι του Ν. Αττικής της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων)	
Π3-77-4.1-1.5	Ενίσχυση επιχειρήσεων του τουριστικού κλάδου	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	75%	70%	EL 41 Βόρειο Αιγαίο	R37, R39
				65%	60%	EL 43 Κρήτη, EL 51 ΑΜΘ, EL 52 Κεντρική Μακεδονία, EL 53 Δυτική Μακεδονία, EL 54 Ήπειρος, EL 61 Θεσσαλία, EL 63 Δυτική Ελλάδα, EL 651 Αρκαδία (Δήμος Μεγαλόπολης, Δήμος Γορτυνίας, Δήμος Τρίπολης), EL 653 Μεσσηνία (Δήμος Οιχαλίας)	
				60%	60%	EL 62 Ιόνια Νησιά, EL 64 Στερεά Ελλάδα, EL 643 Ευρυτανία, EL 65 Πελοπόννησος, EL 42 Νότιο Αιγαίο, Αττική (Δήμοι του Ν. Αττικής της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων)	
Π3-77-4.1-1.6	Ενίσχυση επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	75%	70%	EL 41 Βόρειο Αιγαίο	R37, R39
				65%	60%	EL 43 Κρήτη, EL 51 ΑΜΘ, EL 52 Κεντρική Μακεδονία, EL 53 Δυτική Μακεδονία, EL 54 Ήπειρος, EL 61 Θεσσαλία, EL 63 Δυτική Ελλάδα, EL 651 Αρκαδία (Δήμος Μεγαλόπολης, Δήμος Γορτυνίας, Δήμος Τρίπολης), EL 653 Μεσσηνία (Δήμος Οιχαλίας)	
				60%	60%	EL 62 Ιόνια Νησιά, EL 64 Στερεά Ελλάδα, EL 643 Ευρυτανία, EL 65 Πελοπόννησος, EL 42 Νότιο Αιγαίο, Αττική (Δήμοι του Ν. Αττικής της Περιφερειακής Ενότητας Νήσων)	

Κωδικός Υπο-Παρέμβασης	Τίτλος Υπο-παρέμβασης	Κανονιστική Βάση	Καθεστώς Ενίσχυσης	Ποσοστό Ενίσχυσης	Δείκτες Αποτελέσματος
Π3-77-4.1-1.7	Εξοικονόμηση ενέργειας και νερού, ενίσχυση βιοοικονομίας και κυκλικής οικονομίας	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73 (4α)	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	80%	R37, R39
Π3-77-4.1-2.1	Εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού στον 1-γενή τομέα	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.78	Καν. (ΕΕ) 2021/2115	100%	R1PR
Π3-77-4.1-2.2	Εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού στον 2-γενή τομέα	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.78	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	100%	
Π3-77-4.1-2.3	Εκπαίδευση τοπικού πληθυσμού στον 3-γενή τομέα	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.78	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	100%	
Π3-77-4.1-3.1	Ενίσχυση βασικών υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού (παιδικοί σταθμοί, χώροι άθλησης, πολιτιστικά κέντρα κ.λπ.)	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115 αρ. 73 (4vii, 4viii)	100%	R41
Π3-77-4.1-3.2	Ενίσχυση βασικών υπηρεσιών που σταχεύουν στην κοινωνική ένταξη, την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και την ενσωμάτωση προσφύγων /μεταναστών.	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115 αρ. 73 (4vii, 4viii)	100%	R42
Π3-77-4.1-4.1	Έργα υποδομών μικρής κλίμακας.	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115 αρ. 73 (4vii, 4viii)	100%	R41
Π3-77-4.1-4.2	Ενίσχυση υπηρεσιών και υποδομών αναψυχής, ανάπλασης, τουριστικών πληροφοριών και λοιπών υποδομών μικρής κλίμακας.	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115 αρ. 73 (4vii, 4viii)	100%	R41
Π3-77-4.1-5.1	Ενίσχυση πολιτιστικών ή αθλητικών εκδηλώσεων	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	75%	R41
Π3-77-4.1-5.2	Ενίσχυση μελετών, υπηρεσιών και υποδομών που συνδέονται με τον πολιτισμό και την αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115 αρ. 73 (4vii, 4viii)	100%	R41
Π3-77-4.1-6.1	Έργα αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος με σκοπό την ανάδειξη αυτών	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115 αρ. 73 (4vii, 4viii)	100%	R41, R27
Π3-77-4.1-6.2	Έργα πράσινων υποδομών "green infrastructure" για την πρόληψη και αντιμετώπιση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές.	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.73	Καν. (ΕΕ) 2021/2115 αρ. 73(4vii, 4viii)	100%	R41, R27
Π3-77-4.1-7.1	Συnergασία μεταξύ μικρών τοπικών επιχειρήσεων	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.77	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	90%	R1L
Π3-77-4.1-7.2	Συnergασία μεταξύ τοπικών δημόσιων ή/και ιδιωτικών φορέων ή/και ΜΚΟ για την κοινωνική ή/και πολιτιστική ή/και περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση της περιοχής, την προώθηση της υγιεινής διατροφής και της μείωσης σπατάλης τροφίμων	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.77	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	100%	R1L
Π3-77-4.1-7.3	Έξιπνα Χωριά: συnergασία για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.77	Καν. (ΕΕ) 2023/2831	100%	R40
Π3-77-4.1-8.1	Σχέδια διατοπικής συnergασίας	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.77	Καν. (ΕΕ) 2021/2115	100%	R1L
Π3-77-4.1-8.2	Σχέδια διακρατικής συnergασίας	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.77	Καν. (ΕΕ) 2021/2115	100%	R1L
Π3-77-4.1-9.1	Λειτουργικές δαπάνες των ΟΤΔ και εμφύχωση του τοπικού πληθυσμού	Καν. (ΕΕ) 2021/2115, αρ.77	Καν. (ΕΕ) 2021/2115	100%	

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 22 Ιουνίου 2026

Ο Υπουργός
Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΣΧΟΙΝΑΣ

Ο Διοικητής της Ανεξάρτητης Αρχής
Δημοσίων Έσοδων
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΛΗΣ

